

CRONICEA

săptămânal politic, social, cultural

UNITATEA IDEALULUI REVOLU- ȚIONAR

Moment de însemnătate majoră în istoria poporului român, revoluțiile de la 1848 au fost rodul unui îndelungat proces istoric străbătut de societatea românească pînă în pragul epocii moderne. Generate de contradicțiile economice și social-politice proprii perioadei de descompunere a feudalismului și de ascensiune a capitalismului, revoluțiile române au mobilizat toate forțele progresiste de pe întreg teritoriul locuit de români la lupta pentru împlinirea mărețelor idealuri de eliberare socială și națională a poporului nostru.

Vreme îndelungată, separate din punct de vedere politic prin hotare nefirești impuse de rînduiri feudale și de dominații străine, țările române, prin originea, limba și factura psihică comună a locuitorilor lor, prin tradiția istorică păstrată și cultivată continuu, prin neîntreruptele legături economice și culturale, se ațirau la jumătatea secolului trecut ca părți teritoriale componente ale aceluiși popor, care, în noile condiții istorice, constituindu-se în națiune, își reclama deschis dreptul la viață.

Criza sistemului feudal resimțită deopotrivă, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în Moldova, Țara Românească și Transilvania, evidenția, cu intensități diferite, în funcție de particularitățile economice și social-politice specifice fiecărei țări în parte, necesitatea înălturării vechiului regim devenit anacronic — piedică principală în calea dezvoltării forțelor de producție capitaliste. În același timp se afirmă cu tărie dorința din ce în ce mai vie a poporului român de a scăpa de jugul străin, care contribuia într-o largă măsură la menținerea vechilor rînduiri și la perpetuarea stării de înăpoiere a românilor față de alte națiuni ale Europei.

Pe acest fond s-a născut și s-a dezvoltat o largă mișcare de eliberare socială și națională, care a însumat revendicările tuturor categoriilor sociale nemulțumite și s-a consolidat continuu prin absorbirea undelor marelui seism ce făcea să se clatine din temelii edificiul anacronic, politic și social, al Europei.

Năzuințele de libertate socială și națională și-au găsit o înaltă formulare în ideologia pașoptistă, expresie veridică a procesului de formare a națiunii române. Elementul fundamental al acestei ideologii, formată într-o atmosferă exaltată de resurrecția națională, trebuie căutat în dorința acoperirii distanței ce despărțea pe români de celelalte popoare civilizate ale Europei. De aici decurgea, în mod firesc, lupta consecventă pentru eliberarea din lanțurile asuprii interne și externe, eliberare care trebuia să ducă la descătușarea energiilor creatoare ale unui popor ce dorea să însemne ceva, prin sine, în concertul națiunilor civilizate. Urmînd pilda unor iluștri înaintași ca P. Maior, Gh. Șineci, I. Budai-Deleanu, Gh. Lazăr ș.a., moldovenii, muntenii și transilvănenii acționează toți, nu ca reprezentanți ai unor provincii, ci ca români aparținînd aceleiași nații, cu aceleași aspirații și drepturi istorice.

În răspîndirea ideilor revoluționare un rol esențial a revenit presei, care în deceniile premergătoare revoluției devine o adevărată tribună de luptă. Ziare și reviste ca „Gazeta de Transilvania”, „Dacia Literară”, „Propășirea”, „Magazin istoric pentru Dacia” etc., depășind cadrul provincial al primelor periodice românești, se adresau românilor de pretutindeni, îndemnîndu-i la luptă pentru oțirmarea și apărarea drepturilor întregului popor. Totodată, în coloanele acestora, erau dezbătute probleme de cultură cu tendința accentuată de creare și promovare a unei culturi naționale originale și unitare. Obiectivul urmărit nu era numai acela de fructificare a ostentivității scriitorilor români, ci prin unitatea culturală se urmărea întăuirea unuia din dezideratele majore ale generației de la 1848 și anume unirea politică a tuturor românilor.

Cărturari înaintași, viitorii conducători ai revoluțiilor române, au căutat temeiurile ideologice ale revendicării dreptului poporului român la o viață comună, liberă și independentă, în originea romană a limbii și a poporului, în granițele politice dacice ale pămîntului strămoșesc și în comora de fapte glorioase ale înaintașilor. Trecutul istoric a devenit, prin pana iscusită a unui M. Kogălniceanu sau N. Bălcescu, o forță morală care a stimulat mîndria națională și a dat conținut năzuințelor de viitor.

Contactele dintre intelectuali români din cele trei țări devin tot mai dese în preajma revoluției. Sint semnificative în această privință călătoriile lui G. Bariș la

(Continuare în pag. a 11-a)

D. Vițeu și V. Russu

cîntec

S-a deșteptat pe veci, românul,
Sub soarele biruitor.
E-n țara lui deplin stăpînul,
Pășind spre-naltul viitor.

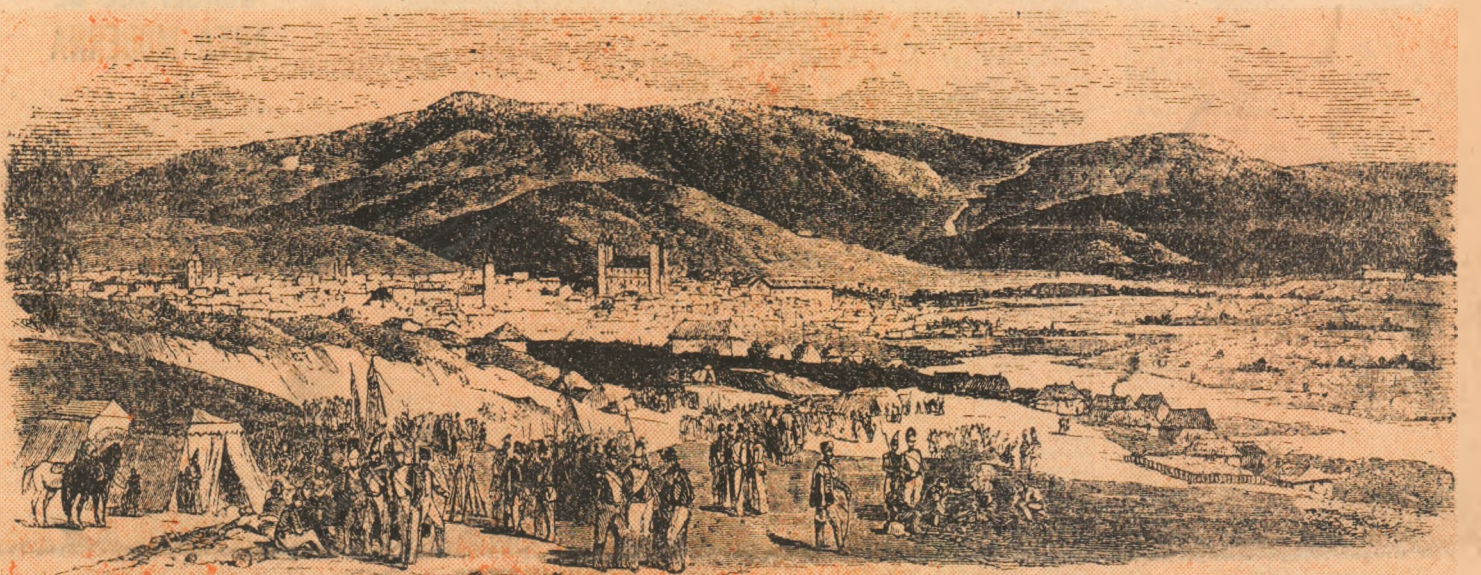
Un mîndru simțămînt ne poartă,
Cu-avînturi de roman și dac.
Noi ne creem o altă soartă,
Ca toți s-o prețuiască-n veac.

Cei din trecut, c-un rost măiastru,
Au sîngerat pe-acest pămînt,
Ca roșu, galben și albastru,
Să-i fluture stindardu-n vînt.

Acum, acele sfînte lupte,
Toți le slăvim, punînd cununii.
Urmași ai vremii ne-ntrerupte,
Slăvim eroicii străbuni.

În noua noastră Românie,
Cu sufletul ca grîul copt,
Slăvim și anul una mie
Opt sute patruzeci și opt.

George Lesnea

Țașii anului 1848, după un desen de M. Bouquet

Vedere generală a Bucureștiului (M. Bouquet) în „Albumul Moldo-Valah”

„garanția originalității...”

Procesul de formare a conceptului de specific național, în artă și literatură, cristalizat o dată cu lupta pentru unitate națională, începe, la noi, de la tipărirea primelor cărți. Chiar o privire sumară asupra culturii românești pune în evidență acest fapt. De la scrierile cronicarilor sau de la tipărirea premergătoare lor și pînă la formarea națiunii, ideea de specific național luminează cele mai de seamă momente ale artei și literaturii noastre. Toate intervențiile teoretice și de foarte multe ori creațiile din acea perioadă au avut un caracter deschis militant. Militînd pentru unitate cultural-artistică, înaintașii noștri militau de fapt pentru unitatea națională. Artă și literatură au constituit pentru ei instrumente de mare eficiență în slujba formării unității naționale, a demnității și independenței poporului român. Ideea de specific național în artă și literatură a căpătat

astfel, chiar de la început, o semnificație care vizează nu numai sfera creației propriuzise, ci una mult mai largă, cu implicații social-politice. În pofida a tot felul de denaturări s-a ajuns la axioma că arta și literatura nu pot fi decît specific naționale, că marile capodopere ale lumii au slujit și slujesc într-un fel sau altul aspirației și năzuințelor națiunilor în care au luat naștere. A ține seama de specificul țării, a poporului în care trăiești, nu este o încorsetare, ci dimpotrivă, așa cum spunea George Călinescu, o „garanție a originalității”, esența care-l dă „sufletul” propriu în contextul universal.

În epoca noastră conceptul de specific național nu și-a pierdut din însemnătate, așa cum încearcă să prezinte lucrurile unui estetician și creatori de artă. Purificat de denaturări, conceptul de specific național în artă și literatură capătă semnificații ma-

jore, în sensul stimulării acutului de creație și a contribuției pe care arta și literatura o aduc societății, adică în primul rînd națiunii în sfîrul căreia s-au născut și apoi lumii întregi... Universalitatea lui Enescu sau Brîncuși izvorăște tocmai din factorul național, din ceea ce ei au ales de la poporul lor și au dăruit tuturor popoarelor, cu vigoarea marilor talente.

Nesocotirea sau denaturarea specificului național poate avea consecințe atît pe planul creației, cît și pe cel social-politic, fiindcă, mai ales în acest cadru, este imposibil să faci o separare absolută. Astfel, o serie de opinii neștiințifice din sfera activității strict politice, economice etc. cu privire la națiune sînt aplicate acestui domeniu. În esență ele ori dizolvă conceptul de specific național în alți factori, ori îi absolutizează anumite aspecte. Și-ntr-un caz și în altul rezultatul este eroare.

Dacă respingem opiniile cu tente rasiale, șovine, care absolutizează anumite elemente din sfera naționalului în artă și literatură, care procedează la clasificări după criterii extra estetice, tot astfel nu putem accepta tendințele nivelatoare care nu țin seama de specificitatea valorii artistice, identificînd-o de pildă cu știința și tehnica. În cazul ultimei opinii, argumentele pleacă de la internaționalizarea științei și tehnicii, de la un paralelism sincronic între știință și tehnică pe de o parte și artă și literatură pe de altă parte. Artă și literatură nu se pot sustrage influenței marilor descoperiri științifice și tehnice. Dar plecînd de la acest fapt real, se ajunge la concluzia că în epoca contemporană existența unei arte și a unei literaturi naționale este desuetă. Dacă știința și tehni-

(Continuare în pag. a 8-a)

Corneliu Ștefanache

MOMENT

CINSTIRE ANULUI 1848

La Iași, în sala „Victoria” s-a deschis expoziția „120 de ani de la Revoluția din 1848”. Expoziția, organizată de către Arhivele statului, Biblioteca centrală universitară și Muzeul Unirii, cuprinde fotocopii, ziare și reviste de epocă, hărți, lucrări de artă plastică etc. Privind anul revoluționar 1848. Exponatele reflectă caracterul unitar al revoluției din 1848, hotărârea românilor din toate provinciile țării de a câștiga prin luptă eliberarea socială și națională.

★
In cursul săptămânii trecute, la Iași au avut loc și alte manifestări închinare anului 1848. Astfel, a fost organizat un simpozion și o sesiune de comunicări științifice cu tema: „Revoluția burghez-democratică de la 1848, eveniment de însemnătate deosebită în formarea României moderne”, la care s-au dat cursul prof. univ. dr. doc. C. Ciopraga, prof. univ. dr. C. Cihodara, lector univ. Gh. Platon, V. Cristian și V. Rusu asistenți univ., precum și cercetătorii Georgeta Tudoran, A. Karetki și D. Vitcu.

Cu prilejul aniversării a 120 de ani de la revoluția din 1848, la Iași, pe locul fostului hotel Petersburg și la fostele case Mavrocordat au fost instalate plăci cu următoarele inscripții: „Pe acest loc, unde se afla hotelul Petersburg, s-a desfășurat în ziua de 27 martie/aprilie adunarea populară a revoluționarilor din Moldova care au dat semnalul începerii revoluției burghez-democratice din 1848 în țările române” și respectiv: „Pe acest loc, în casele Mavrocordat, au fost arestați la 29 martie/10 aprilie, conducători ai mișcării revoluționare din Moldova”.

EROAREA LUI OVIDIU COTRUȘ...

Ovidiu Cotruș a făcut alergie față de opinia Cronicii, privind „planul istoriei literare” a lui I. Negoitescu și, ceea ce a putut aduna vreme de o lună, a transformat într-un vulcan, din care a ieșit (va!) noroi, un fel de pamflet didactico-escletic despre felul cum trebuie să se poarte N. Irimescu (semnatarul acestei rubrici) și orice om în general. După o scurtă demonstrație despre sportivitatea polemicii și legile ei, intervenția lui O.C. din al treilea număr al Familiei, din anul în curs, trece la obiect: cum am îndrăznit să-i amintim lui I. Negoitescu de marxism, cum de-am adus vorba de popor, de trăsăturile literaturii noastre, într-un cuvânt, cum de am atacat „sub centură” un plan ce anunța o carte ilustrată. Am îndrăznit, încredințat că nu am greșit și sperăm că și celelalte reviste își vor afirma opinia asupra unui fapt care, oricât s-ar strădui autorul și apologetii lui, nu poate rămâne strict izolat în sfera estetică.

Rindurile lui O.C. ne-au făcut să zîmbim și pentru aceasta nu putem să nu-i aducem mulțumiri. Domnia sa vrea cu tot dinadinsul să convingă lumea că a descoperit un focar de dogmatism și ignoranță, de exclusivism și rea credință în persoana lui N. Irimescu și a revistei „Cronica”. Dar toate aceste epiteturi care ne-a blagoslovit O.C. sint pentru că nu-l considerăm pe Miron Costin simplă „subconștință europeană”, pe Aron Cotruș „cel mai reprezentativ” poet militant pînă în 1937, pe Eminescu un „naiv sentimental” etc., etc. I. Negoitescu ca și O. Cotruș sau ca alții, vor să înlăture cîșeele, schemele și să așeze altele în loc. Ia fel de noctive. Ne îndoiim că

O.C. a urmărit revista Cronica și discuțiile organizate în paginile ei, ne îndoiim că a înțeles rostul celor spuse de noi — este drept, fără întoarceri bolovănoase și metafore de staniol — față de planul lui I. Negoitescu. Altfel n-ar fi fost atât de darnic în invective. Fiecare afirmație a lui O.C. o împuscătură de noroi — însemnă totodată o contradicție din care respectivul nu poate ieși, fiindcă oricâte insulte ar împăștia, ca să arate „realul” din „planul” amintit, (real pe care noi nu-l vedem, după opinia domniei sale), efortul a testat neputința. Sperăm că opinia publică, cercetătorii istoriei literare, criticii, esteticienii, creatorii, își vor spune cuvîntul față de acest „plan” pe care conținuăm să-l considerăm lipsit de respect față de literatura română, menit să emane confuzii. Decamdău, lui Ovidiu Cotruș îi mai mulțumim și pentru profundele sale cugetări privind metoda de cercetare marxistă ca și pentru trimiterile la textele lui T. Vianu și Fr. Schiller. Vezi, dragă doamnă, că am fi murit fără să știm nimic despre ele.

...ȘI PRECIZĂRILE LUI I. NEGOITESCUL

După lansarea faimoasei „Noii direcții”, evaporată bruscă (poate numai formal) Familia a venit cu o nouă „bombă” — „planul istoriei literare” de I. Negoitescu, plan ce se pare să nu fie străin de prima lansare. Cîteva precizări la început și, mai ales, planul propriu-zis, dau posibilitatea de conturare, cel puțin în parte, a intențiilor autorului. Sub „sporul de estetic”, ca singur criteriu pe care se va sprijini construcția, se încearcă de fapt „înlăturarea” unei mari și valoroase părți a literaturii noastre. Subiectivismul extrem, cu pretenția de a exprima „perspectivele critice proprii epocii noastre” întu-necă de la început bunele intenții ale autorului de a scrie o istorie a literaturii pe cont propriu. „Sporul estetic” trebuie înțeles însă, de cele mai multe ori, ca „spor de prietenie”, ca „spor de relații” cu autorul planului, cu „ceroul de la Sibiu” și cu altele ceruri. Altfel cum poate vorbi autorul despre generația matură a criticii noastre, amintindu-i numai pe Corneliu Regman, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruș, Dinu Pillat sau Al. Paleologu? „Sporul estetic” exclude momente valoroase și, nu ne-am înșelat, și momentul Labiș. Precizările lui I. Negoitescu îndreptătesc înțuția noastră asupra „planului” domniei sale. A spune „Nicolae Labiș e mai mult o legendă decît o realitate literară”, își face mai ușoră posibilitatea să afirmi despre Eminescu că este un „naiv sentimental”, despre M. Sadoveanu că este „poporanist” și despre T. Pică, despre „încitările transcendente” ale unora, că reprezintă o „cultă” de „spor estetic”. Unul dintre cei unși cu mirul lui I. Negoitescu, l-a înmînat acestuia, prin niște rinduri apologetice, „bazonul de mareașal” al criticii românești, așa că „sporul”... se conturează precis. Totul se face pe bază de reciprocitate. Ne mirăm faptul că un critic dotat și pregătit ca I. Negoitescu se lansează cu teribilisme. Dar oare este aici numai jocul unui copil teribil?

In numărul viitor:
REFLECȚII PE MARGINEA PLANULUI ȘI PRECIZĂRILOR PRIVIND PLANUL „ISTORIEI LITERARE” PROPUSE DE I. NEGOITESCUL.

INTOLERANȚĂ

Cronica, chiar de la apariția sa, a fost primită cu intoleranță de către distinsa Gazetă literară. Dacă ne amintim bine, salutul obișnuit la apariția unei noi publicații, s-a transformat în clevete injurături, apoi s-a mai atras atenția „Cronicii” că prea înteste sus, să îndrăznește să facă observații gazetei bucureștene. Într-un cuvînt respectiva publicație a căutat să ne indice locul (din obișnuința căpătată în ani) ca să păstrăm „distanța legală”. „Cronica” însă, nu s-a sfiit să-l arate venerabilei sale surori fie miopia, fie plătitudinea unor lungi săptămîni și luni, după cum nu poate să nu vadă faptul că ultimul număr (13), este bine susținut prin Al. Dima, A. Marino, Paul Anghel și G. Dimisianu.

Reaua credință și insinuările însă continuă și faptul merită a fi menționat despre G. L., revistă cu pretenții de luptătoare pentru un climat de prietenie și obiectivitate. Ni se spune, în ultima „specherie frumoasă” (expresia aparține G.L.), că Marin Preda ar fi fost insultat în „Cronica”. Rușăm pe confrății noștri din București să cerceteze întreaga colecție a „Cronicii” și să vadă care-i adevărul și în general „să vadă bine”, așa cum zic. Știm că urărilor noastre de prosperitate față de cele 8 pagini săptămînale ale G. L. li se va răspunde cu brigăzi de agitații și analize tehnico-sanitare care reușesc, în cel mai bun caz, să molească spiritul. Dar, nu pierdem speranța unor relații de respect.

SECOLUL 20

După exemplul unor reviste de acest gen de peste hotare, redacția Secolului 20 a început să analizeze numere pe anumite teme speciale. Ultimul număr (apărut cu o enormă întârziere), închinat poeziei și dansului, este un număr de prestigiu. Traducerea în franceză a unor proze și poezii din literatura română este salutară. Scriinul Negru, de George Călinescu, în traducerea lui D. I. Suchianu, deschide această rubrică pe care o așteptăm cu interes. Romanii America credem că este cel mai slab text al lui Kafka. Romanul ar fi putut fi preluat direct de editură, iar Secolul 20 să prezinte texte și din operele altor mari scriitori, mai puțin cunoscuți cititorilor din țara noastră.

NECESITATEA DELIMITĂRII

Ultimul număr al revistei „Contemporanul” înserează două articole excelente (Dialogul argumentelor, de Petru Pinzaru și Roman și existență de Paul Georgescu), primul relevîndu-se printr-o argumentație solidă, al doilea printr-o vervă spumoasă. Petru Pinzaru, plecînd în analiza sa de la necesitatea delimitării poziției noastre ideologice, operează cu subtile disocieri, concluzionînd că „filozofia nu trăiește din sine și pentru sine”, că „ea este chemată să exprime spiritul epocii și să-l formeze”, că „rațiunea umanistă de a fi a filozofiei noastre” se justifică prin „contribuția activă la construcția noului societăți și noului cultur, implicit lupta împotriva vechii societăți și a ceea ce este retrograd în cultura lumii vechi”. Necesitatea delimitării poziției noastre marxiste este o condiție hotărîtoare a îndeplinirii rolului ce li are filozofia și nu numai filozofia, ci și științele umaniste în genere, sau, pe alt plan, arta și literatura. Acestei idei, pe care o sugerează articolul amintit, îi subscriem fără rezerve.

TOMIS

Dacă „Tomis” are numai o tentă locală, așa cum ne spune o notă din „Familia”, atunci ultima revistă nu este legată de locul unde apare, decît prin tipărirea lunară pe coperți a numelui de Oradea și încă prin cîteva amănunte nesemnificative. Este drept că la primele sale numere revista „Tomis” se afla în aceeași situație, dar de atunci ne-a obișnuit cu un echilibru fericit privind analiza unor fenomene locale și naționale.

O anchetă de importanță națională (O soluție definitivă în restaurarea monumentului Tropeum Traiani?) a reunit personalități de seamă, care au susținut, cu unele excepții, opinia redacției de a se reconstitui triumfalul monument de la Adamiclii. În ultimul număr al revistei sint publicate intervențiile academicianului Emil Condurachi, D. M. Pippidi, membru corespondent al Academiei și aceea a prof. universitar C. Glurescu. Ultimul aduce argumente convingătoare pentru refacerea integrală a monumentului respectiv, argumente la care subscrie și „Cronica”. Monumentul lui Traian trebuie refăcut integral!

Mai consemnăm faptul că paginile de artă și literatură ale Tomisului sint într-o evidentă creștere calitativă.

CONCEPTUL DE ARTĂ MODERNĂ

În cadrul meselor rotunde cu care ne-a obișnuit „Scinteia” se dezbate și de această dată o problemă majoră: conceptul de artă modernă. Păreri emise de participanți, specialiști în arta plastică, sesizează efortul pictorilor, sculptorilor și graficienilor noștri de a îmbogăți patrimoniul artistic românesc. Din discuția respectivă se poate trage concluzia că artă izolarea de tendințele actuale, cit și absolutizarea acestor tendințe printr-un exclusivism total, prin neasimilarea autentică și ignorare a specificului național, sint deopotrivă de dăunătoare dezvoltării artei plastice. Se mai pot releva și ideile că expozițiile noastre păcătușesc printr-un eclecticism ce trebuie înlăturat, că activitatea critică trebuie să fie caracterizată prin obiectivitate și curaj în promovarea valorilor.

LITERATURA ÎN „LUCEAFĂRUL”

Lipsite de exclusivism, paginile „Luceafărului” ne-au obișnuit cu poezie și proză de toate tendințele, redacția avînd se pare un singur criteriu în alegere: calitatea. În ultimul număr se citește cu interes un fragment din volumul lui Mihail Creangă, „Mă cheamă Albin”, iar poezia, interesantă și prin alăturarea mai multor moduri de exprimare, este susținută de Petre Stoica, Liviu Călin, Gheorghe Istratie, Maria Tufeanu, Iosif Naghlu, Vera Lungu etc. În verva-i caracteristică Eugen Barbu continuă interesele său Jurnal american, care probabil va însemna o carte. Celelalte rubrici, într-un mod caracteristic acestei reviste, întregin o atmosferă de efervescență atât de necesară.

VARIETAȚII

Programul televiziunii a mai înserat încă o emisiune „Varietăți” care a bătut recordul prin slaba calitate. Jenată, prezentarea și-a declamat textul, a făcut eforturi de mimică, a prezentat pe Elena Cernei și Colea Răutu, dar nimeni n-a putut salva improvizatia de brigadă de

agitație. Am fi preferat un recital Elena Cernei în locul acestei păcăleli (ne miră că reputata interpretă a acceptat să apară într-un asemenea cadru!) sau în sfîrșit, chiar un meci de fotbal... Cine organizează aceste emisiuni, cine le apreciază înainte de a le servi telespectatorilor? Fîndcă rezultatul, și nu numai acesta, de ultima oră, pune semnul întrebării asupra competenței și pasiunii lor.

CAMIL PETRESCU ÎN ACTUALITATE

O frumoasă inițiativă a Teatrului Național din Craiova: organizarea unui ciclu de spectacole cu piese de Camil Petrescu. Între 10 și 14 aprilie, vor prezenta spectacole pe scena craioveană teatrele din Botoșani („Iată femeia pe care o iubesc”), Pitești („Mitică Popescu”) și Craiova („Suflete tari” și „Act venetian”).

În afară de constatarea amară: „cit de puțin e jucat Camil Petrescu”, ne exprimăm și o nedumerire: de ce nu participă la această micro-stagiune, Teatrul Mic, cu „Jocul ieilor”, poate cel mai bun spectacol realizat în ultimii ani cu o piesă de Camil Petrescu?

UN INTERVIU

În ultimul număr al revistei „Teatrul”, Sorana Coroamă acordă un foarte dens interviu despre problemele actuale ale teatrului. Se impun a fi reținute o seamă de idei enunțate aici. Reținem că nivelul actual al teatrului, regizoarea susține că există un strat subțire al virfurilor care are tendința de a se izola de masa mișcării teatrale. În același timp, sint îngrijorătoare fenomenele de „instalare” în mediocritate, de rutinizare, de îmbătrînire. Rîdicîndu-se cu fermitate împotriva rutinei, a vieții teatrale de tip „vegetal”, Sorana Coroamă afirmă, cu multă dreptate, că „din momentul în care teatrul încetează să fie tensiune către un țel, practic el nu mai există”, că „instituțiile de artă „funcționalizate” nu sint neutre, ele fac de-a dreptul rău”.

În continuare regizoarea se referă la spiritul de echipă, la rolul animatorului în teatru, la relația teatru-public, etc. Se gresete adesea în căutarea echipei ideale, pentru că aceasta este privită în sine, mai mult ca o formă de armonie estetică decît ca un dispozitiv factual, ca un „posibil moment de sinteză”, și nu ca „dinamic în desfășurare”. În sfîrșit, despre structura organizatorică: „Nimeni din afara teatrului nu-și poate imagina cîte incidente extraordinare deviază pe parcurs opera de artă, de cîte „condiții” și „considerente” trebuie să ții seama... Actuala noastră structură organizatorică favorizează risipa unui bun extrem de prețios: talentul. Viciul acestei structuri este — după părerea regizoarei — rigiditatea: „Am obținut o stabilitate care la un moment dat ne-a fost extrem de necesară, dar ea a condus la un exces și acum ea ne frînează”.

Iată cîteva idei care merită o dezbatere mai largă.

N. Irimescu

SCRISORI

Onor redacției revistei „Gazeta literară”.

Țin să vă mulțumesc pentru măgulitoarea atenție pe care, săptămîna de săptămîna, o acordăți subsemnatului. Campania de represalii pe care ați declanșat-o ca răspuns la refuzul nostru de a accepta o așa zisă „Istorie a literaturii” propusă de Dl. Negoitescu se desfășoară exact în stilul familiar Dvs. ocolind argumentele și practicînd șicila mîntură, pe ton suburban — adică... exact ceea ce ați dezavut în repetate rînduri! Ne veți înțelege așadar de ce nu putem da crezare unei reviste care predică (întă, decontă și, în fapt, își „pune la punct” preopiniei prin... sictirieli gen „stuchi-l-ar mițele” (a se vedea așa zisul „P.S.” pe care l-ați adresat scriitorului Eugen Barbu) ori referiri la o (presupuneti Dvs.) infamantă activitate pe tîrîmuri gazetăriei sportive. Nu vă pot obliga să-mi citiți proze și nici nu aspir la un locșor în „Parnasul oniric” preconizat de I. Negoitescu. Constat însă că-mi ascultați transmisiile sportive. Oricum, pentru Dvs. acesta este un cîștig: cu timpul, veți învăța, poate, adevăratul înțeles al noțiunii de fair-play, precum și diferența de loc neglijabilă care există între substantivele echipă și gașcă. Întrucît în ultima vreme am cam lipsit de la microfon, sint de-a dreptul alarmat: ce veți scrie săptămîna viitoare? Vrînd-nevrînd veți fi nevoiți să căutați nod în papură prin alte părți. Hai să vă ajut: aveți norocul să puteți injura un „proaspăt” fragment de proză apărut în Tribuna (nr. 13), un altul tipărit de Cronica (în acest număr) și, peste cîteva săptămîni, o adevărată mană cerescă — un volum de proză. Slavă domnului, v-am furnizat material pentru 5-6 numere. Aștept cu entuziasm consemnările Dvs. „obiective”, comunicîndu-vă, cu toată sinceritatea, că strădaniile „Gazetei” mă amuză. Se pare că revista caută prilejul unei campanii (fie și meschine) pentru un „cîntec de lebedă” bălăios. De! La așa lebedă, așa cîntec.

al Dvs. client săptămînal,

MIRCEA RADU IACOBAN

Tovarășe redactor șef,

Deși sint abonat la revista „CRONICA”, totuși n-am putut să obțin ultimele numere. Întrebînd la diferite chioșcuri din orașul nostru mi s-a răspuns că ia ei nu vine de luni de zile. Care o fi cauza? Săptămîna trecută în tot orașul au fost trei numere... Eu am izbutit să cumpăr unul dar ce-au făcut ceilalți cititori?... Tot același lucru se întîmplă și cu revista TOMIS, TRIBUNA: două, trei numere, iar de întîrzieri nu mai vorbim...

De aceea vă rog foarte mult să insistați din nou la Difuzarea presei ca să-și facă datoria. Am impresia că lucrătorii aceștia nu iubesc presa...

Cu respect,

ION STANCIU — Turnu Severin

SPORT

LETOPISEȚ

Sadică, istoria va neglija amănuntele acestei primăveri fotbalistice. Deceniile vor șterge ambițiile, satisfacțiile și decepțiile momentului. Omenirea viitoare va trata cu indiferență glacială faptul că sutul din minutul 85, să zicem, a nimerit bara, că driblingul cîrnuului atacant a răvășit o întreagă apărare, dar s-a împotmclit în brațele portarului, că un arbitru sentimental s-a lăsat îndușoit de un simulacru dictînd un „11 metri”, și altele de felul acesta.

Omenirea viitoare va uita, blamînd pasiunea noastră pentru amănuntul fotbalistic. Ne mîngîie gândul că ei ea, la rîndul ei, va savura amănuntele, procurînd și ea hrană reptilei insinuante care se numește uitare.

Ce vor ști strănepoții noștri despre ultima duminică de campionat? Nimic, bieții de ei, fericiiți de ei! Poate vor vorbi despre Steada, poate despre Arges, la modul general, ca despre niște vechi date bibliografice. În rest, nimic. Pe noi, înșă, ne frămîntă tot felul de probleme care de care mai arzătoare. În felul acesta, una—două ridicăm amănuntul la proporții generalizante. Piteștenii au scăpat printre degete primul loc pentru simplul motiv că au uitat acasă valiza

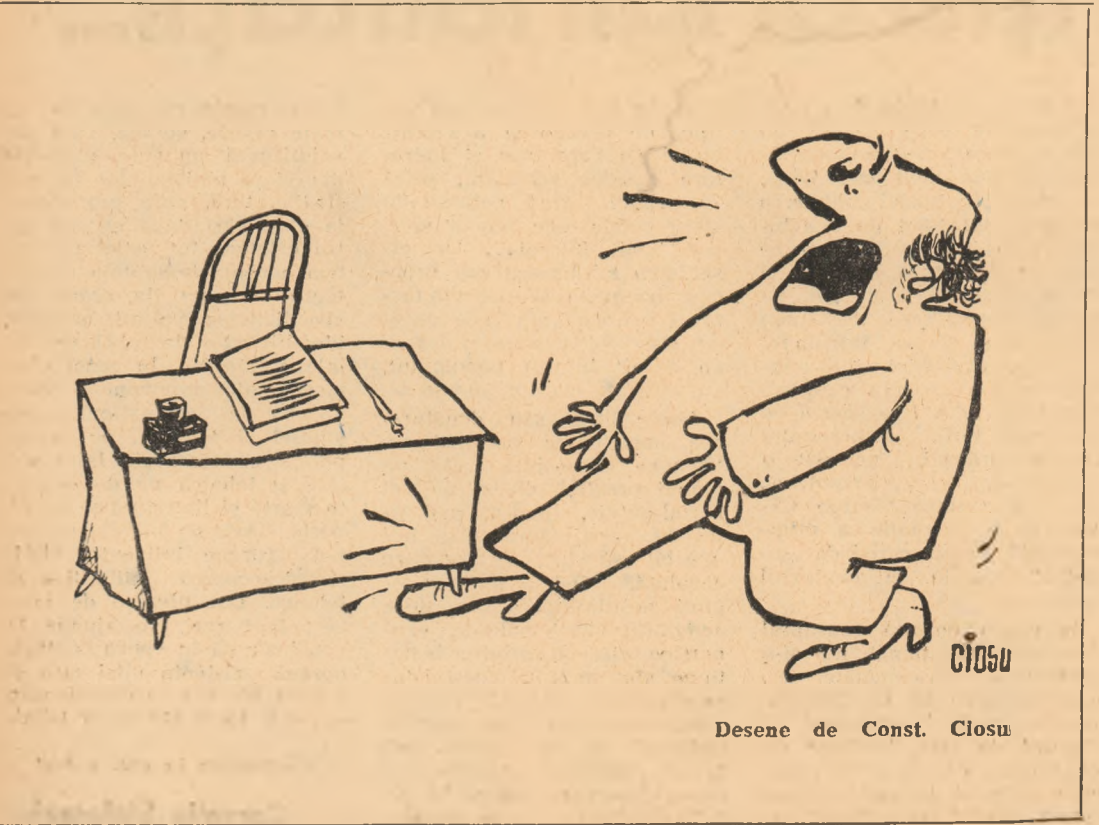
cu combativitate și pentru simplul motiv că o îndoielnică lovitură de pedeapsă a schimbat cursul evenimentelor, din considerente mai mult afective, decît regulamentare. Dar, mă rog, să nu încercăm memoria urmașilor. Ei trebuie să rămînă departe de frămîntările muresenilor care în propriul lor culcuș și-au răsturnat perspectiva cu picioarele în sus, întîrind, cu ajutorul masiv al colegilor lor din Arad, în curenții subterani și amenințatori ai barajului.

Craiovenii s-au răcorit. Era și cazul. Gloria cere constanță, constanța cere eforturi și așa mai departe. Lucrul ăsta îl știe și Rapid, probabil mai mult din lecturi, altfel l-ar lua mai mult în considerație, măcar în amintirea unui recent titlu de campion.

Cînd, peste ani și ani, Iașul va avea o Politehnică imbatabilă, athletică și ambițioasă, cine va crede oare că noi, cei de azi, nădușim strașnic pînă vedem mingea în plasa adversarilor, că drumul spre divizia A e anevoios chiar dacă mergi cu cinci pași înaintea următorilor? Nimeni nu va crede. Toți vor spune că-s basme de spierat copiii.

Și toți vor reține esența lucrurilor.

Andi Andrieș

Desene de Const. Ciosu

DOCUMENTE

1848

ȘTIRI NOI DESPRE IAȘII ANULUI 1848

În ultimele două decenii de intensă activitate științifică, istoriografia anului revoluționar 1848 în Țările Române s-a îmbogățit într-o măsură neașteptată față de trecut. În afară de numeroase studii și articole, alcătuite de istorici, cercetători și profesori, au apărut și trei mari colecții de documente, care completează datele cunoscute cu noi informații.

Istoria însă — care este o știință socială — pentru trecut este în mare parte „iicic arhiveelor”. Cu cât ies la iveală mai multe documente, cu atât ea se îmbogățește cu date noi.

În articolul de față folosim câteva din aceste documente — nou descoperite — și care fac parte dintr-o categorie de materiale mai puțin luate în seamă de istorici și cercetători. Este vorba de scrisorile particulare.

Spre deosebire de actele și documentele oficiale — de multe ori redactate prea succint și rece — scrisorile sînt, de multe ori, mai însușite și mai bogate în informații. Ele exprimă adesea punctul de vedere și aspirațiile unei societăți sau unei categorii sociale, uneori potrivit stăpînirii politice dintr-un anumit moment istoric, cum a fost acela din 1848.

Cu această constatare am rămas — despre corespondență — studiind câteva din scrisorile unei mame către fiul său, plecat pentru învățătura medicinii la Paris, tocmai în perioada tulbură din 1846-1849, scrisori descoperite la Arhivele Statului din Iași. Autograful lor este Ecaterina, văduva spătarului Mihai Chinezu din Iași. Spicuim din ceea ce s-a păstrat asupra evenimentelor din luna martie 1848 și urmările lor.

Astfel, într-o scrisoare din 5 aprilie 1848, Ecaterina Chinezu arată că a fost cu totul „enchieta” (neliniștită N.R.) de soarta lui, aflînd de revoluția de acolo, din Paris. S-a temut să nu fi pățit ceva. Mai arată că ai casei sînt sănătoși „însă revoluția ce a fost aicea au îngrijat tot norodul. Ce să-ți spun, Necolachi, Moldovenii noștri vroesc a imita pasurile evropeilor, dar nu sînt destoinici a împlini scopul lor, fiindcă le lipsește unirea, căci în unire stă țaria. Acest plan se organiza de mult timp, vroind a cere de la domnitor dreptatea care astăzi este împilată Tipografia să fie slobodă, Aca-

demia să se inițieze iarăși. Obșteasca Adunare să nu mai existe și alte multe care se alcătuesc — mai vre-o 30 capitole; și tocmai în anul 1848, martie 29 au hotărît să-l aducă întru împlinire. Dar în zadar, căci domnitorul neînvoind cererile lor, au trimis soldații înarmați să-i prinză pe toți. Armia era comandată de amindouă beizadelele. Revoluțanții văzînd baionetele, alții au fugit, alții s-au ascuns și, în sfîrșit, pe cei mai onorați i-au prins și i-au exilat, pe cei de a doua rasă i-au bătut, iar pe cei nebăgați în seamă i-au iertat, fiindcă dacă ar fi exilat pe toți, apoi nu aveau atîtea încapătoare locuri, pentru erau mai mulți de 1000 iscăliți... Dar cit pentru trica ce am sămșit, te las să judeci ce grozav lucru era”.

O altă scrisoare din 20 mai 1848, îi confirmă primirea ultimului răvaș. Se bucură că e sănătos și a scăpat de o primădie „care și pentru tine era să fie o nenorocire, lor pentru mine cu totul ruinarea sănătății și pot a zice și sfîrșitul vieții”.

E vorba aici de întîmplările de la Oituz, din 5 aprilie 1848, cînd Neculai Chinezu, V. Mălinescu, Grigore Cozadini și probabil T. Rășcanu, veniți de la Paris, au încercat să intre în țară împușcînd un slujitor și rănind grav pe comandantul militar al vămiei.

O scrisoare din 22 iunie 1848 confirmă primirea rîndurilor trimise prin Vîrnava. Se bucură că a „scăpat din mina călăilor care iară îndoială era să vă măcelărească dacă v-ar fi prins”. Îi arată că ea se află „în cea mai ră poziție... cu mii de nenorociri. Revoluția a confuzat tot poporul și s-au curmat toate comunicațiile comerțului, care cu anevoie poate trăi fieșcare. Lăcustele s-au presărat peste toată țara pămîntului — care din pricina aceasta toată cultura să prăpădește — dar cea mai îngrozitoare este holera morbus, care a pustit tot Eșul — alții au fugit pe la moșii, pe la vii, și fieșcare pe unde au putut, căci moartea cu pași de urieș își înaintează marșul ei, și mor nenumărați pe zi! Noi am lărgit la vie la Procopie (Florescu), dar și acolo sîntem foarte înfricoșaji, căci a început a se întinde boala și pe la vii. Și dacă voi vedea că răul sporrește, sînt hotărîtă să mă duc la mîndăstrea Neamș”.

Inceputul unei scrisori din

14 februarie 1849: mama scrie fiului ei că este foarte îngrijorată „de auzirea neliniștelii ce să vorobesc o'ășenii...” (Inceperea urmării celor 18 comandanți ai rebelilor unguri, trecuți în Moldova).

Ecaterina Chinezu, cu necazurile și zbuiciumul ei, cu stăruirile pe care le-a făcut, în timpuri foarte grele și critice, de a asigura un viitor copiilor ei, este unul din exemplele grăitoare ale societății moldovenești din epoca marilor prefaceri social-politice a țărilor noastre.

Dar, o scrisoare deosebit de importantă pentru cunoașterea întîmplărilor din martie 1848, este aceea adresată de V. Alecsandri, Zulniei Sturza, sora lui Costache Negri. Poetul era, la începutul lunii aprilie, tănuț de cneji Cantacuzini la Hangu, sub muntele Ceahlău. El scăpase cu iuga din Iași, unde era urmărit de miliția lui M. Sturza.

Alecsandri va fi stat puține zile la Hangu, între altele și fiindcă agenții secreți ai lui M. Sturza mișunau prin toate colțurile țării. El a trecut deci curînd granița.

La 25 iulie 1848, el scria, împreună cu C. Negri și Luscăr Rosetti, o scrisoare lui Neculai Bălcescu. La 10 noiembrie 1848 se afla la Paris și scria din nou Zulniei Sturza, despre starea sultelească în care se aflau românii din Franța.

„Este o epocă foarte curioasă aceea pe care o trăim... Noroadele se sciolă, tronurile se năruie, totul este supus unei răsturnări universale, dar prietenia rămîne din tericire aceeași, rămîne mereu mare, dulce și consolatoare. Iată ce mă mîngie în exilul meu, departe de țară și în singurătatea mea departe de familie...”

Mai departe arată că trăiește cu amintirile și cu imaginația puternică, cu ajutorul căreia își lăurește imaginile scumpe inimii lui...

„Dar în timp ce gîndul meu se culundă în aceste plămîmuri, adesea dorul de țară mă cuprinde și atunci mă apucă tristeți nesfîrșite. Mă ajunge dorul, cum se spune la noi, mă apucă jalea și s-a isprăvit atunci cu mine, îmi pierd capul! Ah, este un sentiment teribil dorul țării; atunci cînd îl încerci, soarele strălucirii îți aruncă în inimă raze reci”.

Desigur noi n-am avut intenția să aflăm și să folosim toate scrisorile din 1848, sau cea mai mare parte din ele, în acest articol. Am urmărit numai să punem în valoare câteva din ele și să atragem astfel atenția asupra importanței lor, din multe puncte de vedere și mai ales din acela al interesului istoric pentru evenimentele din anul „deșteptării naționale” a românilor.

Constantin Turcu

O SCRISOARE A LUI C. HURMUZAKI

Se știe că mișcarea revoluționară în 1848 a avut o mare amploare printre românii de pretutindeni. În Moldova printre revoluționari s-au numărat cei mai de frunte cărturari care s-au evidențiat, apoi în mod permanent, în acțiunea de organizare a României moderne.

La Iași se afla atunci și Const. Hurmuzaki, integrat și el în mișcarea culturală și politic-unionistă a românilor moldoveni. Fiind alături de revoluționarii refugiați, el s-a interesat de aproape de soarta lor, înlesnind unora chiar trecerea clandestină a graniței.

În scrisoarea pe care o adresa din Iași, la 4 iunie 1848, părinților săi, el recomandă toată prudența refugiaților moldoveni, în acțiunea lor, spre a nu provoca indirect, înăsprirea situației revoluționarii români trimiși la Brusa, în Turcia. În același timp, prescria măsuri de siguranță pentru trecerea clandestină peste granița a unui prieten al său, care voia și el să scape de urgia administrației lui Mihail Starza.

În anii următori, Const. Hurmuzaki a fost un înfocat partizan al Unirii, alături de ceilalți luptători, activînd în țară și peste hotare pentru Unirea Principatelor.

Scrisoarea din 4 iunie 1848 este editată și se află în fondul Arhivelor Statului din București.

E. D.

★

Cu adîncă plecăciune închinîndu-mă săiut minile dvoastre pe iubiți, pre scumpi și pre doriți ai mei părinți;

Am primit pre scumpa și pre dorita dvoastră scrisoare și foarte mult m-am bucurat aflînd că sînteți sănătoși. Pentru noua dovadă de îngrijire și adevărat părintească iubire vă mulțumesc din adîncul inimii. Poruncile dvoastră îmi sînt și îmi vor fi purură sfînte. Și această de pe urmă poroncă o voi împlini fără întîrziere în dată ce voi mintui niște treburi grabnice și ne-părate la Comisia episcopicească și la Consulat, întru apărarea driturilor lui Muți în contra neleguitelor plecări și încercări a lăcomiei lui Iorga Bals. Terminul plății benilor pentru vînzarea Galbenei să apropie și trebuie să fac toate chiriurile ca să pun mina pe acești bani și să plătesc datoriile răposatului (...)

Aici trebile stau toate cum stăteau și înaintea venirii lui Duhamel. După cum văd, lucrurile n-am mare nădejde de schimbări folositoare. Aud că Kotzebue

„Ceea ce punem astăzi sub ochii publicului francez nu sînt doar niște simple imagini. Tîndem spre ceva mai important”, începe cuvîntul de prezentare a suplimentului scos în 1848 de publicația pariziană „L'Illustration” sub titlul „Album Moldo-Valaque” după care continuă:

„Urmărim a oferi, în timp util, o lecție de istorie, geografie și politică. Da, această publicație are, după noi, o asemenea menire. Într-o vreme cînd arta abia poate ilustra ceea ce e de domeniul ei, noi vrem să convingem prin intermediul ei pe cititorii noștri să dorească ușurarea a două provincii mari și bogate de o politică cîmpitoare.

Să se știe odată pentru totdeauna și, mai ales, să nuse uite că se află în Europa 9 milioane de moldo-valahi, care au aceeași origine ca și noi, care vorbesc o limbă cu bază latină și care se numesc între ei Români, adică Romani. Asupra acestui popor vrem să atragem atenția lumii și a opiniei publice. Despre acest popor subjugat, amenințat de decimare prin ocupații succesive, vrem să vorbim. O vom face cît mai scurt posibil, dar fără a omite nici o dată istorică, geografică sau politică, toate necesare pentru a recomanda simpatiei popoarelor libere acest popor interesant”.

În adevăr, nu avem de-a face cu un simplu album, ci cu o adevărată lucrare monografică de multe pagini, o lucrare scrisă cu atîta convingere și patos și construită pe coordonate atît de precise, încît ea nu putea fi scrisă decît de un patriot român. Cu toate acestea, avem în față opera diplomatului francez M. Billecoq, fost agent al Franței la București începînd din 1839.

Bun cunoscător al realităților social-politice în aceeași măsură cu pitorescul locurilor cercetate de el pas cu pas, autorul folosește doar ca pretext desenele realizate de Michel Bouquet și M. Doussault, pentru a scrie nu atît o pledoarie, cît o lucrare fundamentată pe date precise. A-

au spus că din articurile cerute de obște, unele s'au încuviințat (...) și cu acest chip gîndesc dumnealor să pue Țara la cale. Duhamel și Talat Efendi se așteaptă pe săptămîna viitoare. Boierii pregătesc jaloabe, de care aud că nu vor fi primite. Eu nu știu ce caută turcul aici, cînd știu bine că p'ar acum Moldovenii încă nici odată n-au dat jalobă la Poartă. Turcul vine dar în urmărea raportului lui Vodă și a stăruinței consulului prusesc, așa dar nu spre cercetarea jeluirilor Moldovenilor, care p'ar acum n-au j'ăluit. Pe bieții frați de la Măcin i-au trimis la Brusa. Dumnezeu să le fie întru ajutor, căci Turcii nu-mi însuflă încredere. Soarta acestor nenorociți ar fi cea mai tristă, îndată ce bejenții peste hotare ar face ce mai mică mișcare de care aici mult s-au vorbit și are știință și Duhamel și Talat-Efendi, care s-au și pus în relație cu comandantul Ardealului, spre a opri tot felul de mișcare ce ar putea tulbura liniștea Moldovei. Mă rog să le spu și mata să se liniștească și să le fie milă de bieții frați de la Brusa, pe care cea mai mică mișcare i-ar pierde.

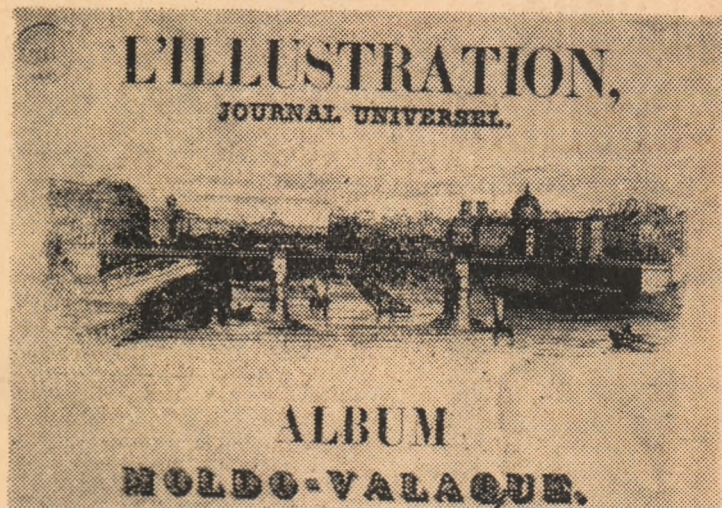
Preiubite tată: între 15 și 18 iunie va trece granița unul din cei mai buni ai mei prieteni, pe care ocîrmuirea de aici foarte mult îl caută că să-l stîlcească și să-l nenorocască ca și pe ceilalți. El este și matala foarte bine cunoscut și mă rog să aibi mata bunăstătea de a pune la cale trecerea lui, mijlocînd și la generalul să poroncească la graniță, ca să-i înlesnească trecerea peste graniță, în sărcînînd și pe d. Totoescu și pe Costachi Botezatu să-i fie întru ajutor. Prietenul acesta (din una din cele mai bune familii) va aduce o scrisoare a me, din care veți înțelege că el este persoana aceea de care vă scriu astăzi, rugîndu-vă să binevoiti a-i mijloci trecerea în Bucovina, fără pasport. Numele lui nu-l scriu ca nu cumva prinzîndu-vă scrisoarea mea, să-l dea de gol. Pentru aceasta mă rog să să păzească cea mai mare taină, pînă ce va trece dîncolo, ca să nu să afle pe unde are să treacă și să nu zădărnicească ocîrmuirea de aici trecerea (...)

Preiubiti mămăci: sărut mina cu adîncă plecăciune și nemărginită iubire.

Cu ce mai adîncă supunere și nemărginită dragoste a matala.

pre plecat fiu Constantin

Eșii, Vineri la 4 iunie 1848.

tunci cînd știi cine-i autorul, pare cu atît mai impresionant zelum cu care el alătură tot ce găsește la îndemînă ca argument în susținerea tezelor sale. Astfel, povestind legenda Panaghiei de pe Ceahlău, el citează dintr-un articol publicat în „Revue de Deux-Mondes” de M. Desprez:

„Legendele românilor sînt în general patriotice și religioase și, în ambele cazuri, nu rareori ele amestecă timpurile moderne cu cele vechi, eroii evului mediu cu cei romani. Există, mai ales, un personaj foarte scump imaginației țărilor române care apare mereu glorios și puternic: Traian, învingătorul lui Decebal. Urmele gloriei lui nu se găsesc numai în ruinele monumentelor ridicate de romani în Dacia cucerită, ci și în manifestările naturii. Calea lactee de pe cer e o cale a lui Traian, furtuna e Traian care amenință, tot ce poartă amprenta forței și grandorii e opera lui, el veghează și azi asupra populației daco-române”.

Descriind Cetatea Neamțului, autorul nu uită să consemneze că turcii nu se pot lăuda că au reușit să cucerască cu armele principatele române, iar despre Milcov el scrie: „un rîușor care fi separă pe moldoveni de munteni și care, pe deasupra afîntății lor de sînge, vrea să le afle

deosebiri de limbaj și caracter. Dar unitatea moldovenilor și muntienilor reiese limpede atunci cînd e în joc comunitatea lor națională, care e una și aceeași”. De asemenea, include în lucrare românii din Transilvania.

Scrisă în perioada septembrie 1847 — februarie 1848, această monografie apare la 24 septembrie 1848 și are un răsădit deosebit, fapt care reclamă și o ediție în limba germană, realizată de V. Neugebauer. Că o asemenea inițiativă prezenta riscuri o arată faptul că nici comanditarul ei, deputatul M.C. și nici autorul nu-și arată clar numele. La sfîrșit ni se prezintă o calligrafie otomană de semnătură cu specificarea: „v'ă asigurăm că ea conține numele autorului acestui album”. Un adevărat rebus.

În orice caz, acest Album Moldo-Valah din care reproducem unele desene pentru ilustrarea revistei noastre (avînd la dispoziție exemplarul unic aflat la Arhivele Statului din Iași) poate fi considerat primul ghid de prezentare modernă peste hotare a Moldovei și Munteniei și, în același timp, un document deosebit de valoros privind situația românilor în anii marilor prefaceri.

A. L.

O CONȘTIINȚĂ VIE: BÂNCILĂ

În atitudinea față de propria artă, plasticianul (ca de altfel orice artist) poate adopta două atitudini fundamentale: să o considere ca un mijloc de comunicare a unor atitudini și concepții etice, sociale, estetice etc. ori, dimpotrivă, ca un scop în sine, suficient ei însăși. Între acești doi poli pictorii au pendulat dintotdeauna ca între Scylla și Caribida.

Dar dacă aceste atitudini au constituit — explicit ori nu — programe teoretice, practica fiecărui artist autentic nu a reprezentat niciodată o ilustrare fidelă a aserțiunii logice, ci un accent al propriei creații. Doar acolo unde a lipsit talentul și sinceritatea emoției am avut ca rezultat ilustrații colorate ori experimente cromatice gratuite.

Trebuie însă să recunoaștem de asemenea că, în dorința de a găsi unui pictor „sunetul propriu”, critica însăși a procedat la o schematizare a creației acestuia, reducând-o de multe ori la o singură coordonată simplificatoare.

Ce se știe (sau, mai precis, ce s-a știut) de către publicul privitor la Bâncilă? De obicei că este pictorul răscolelor din 1907. Și cam atât.

Fără îndoială, tematica singerosului an constituie o latură importantă a creației sale. Artistul-cetățean, artistul-martor al vremii în care a trăit se reliefează plenar în lucrările din ciclul amintit precum și din alte pinze cum sînt „Muncitorul”, „Flămîndul”, „Pax”, „Un grevist”. Expresia artistică este a unui romantic-vizionar ineztrast cu o mare forță morală, un profet aruncînd anatema asupra unei lumi pline de nedreptăți, anunțînd un veac mai bun ce va să vină. Asociația cu poezia lui Coșbuc „Noi vrem pămînt” dar, mai ales, cu viziunea lui Vlahuță din „1907” se impune de la sine.

Operă manifest, în cel mai nobil înțeles al cuvîntului, pictura lui Bâncilă din aceste decenii relevă însă și o altă coordonată a spiritualității sale, izvorînd din investigarea propriei structuri sufletești.

Dacă tablourile amintite la început rămîn documente ale unei epoci, autoportretele lui Bâncilă sînt, la rîndul lor, martorii unui destin. De la autoportretul din 1897, infățișîndu-ne imaginea, cam convențională, a unui tînr romantic și pînă la ultimul, bătrînul chip tolstoian, pe care timpul și întîmplările vieții și-au pus o pecete de noblețe, autoportretele lui Bâncilă ne relevă o personalitate dacă nu de dimensiuni tragice, în orice caz de o mare forță interioară. Există în aceste autoportrete o obsesie a autorului de a se înțelege, pentru

a-i putea înțelege pe alții. Artistul — la orice vîrstă — își scrutează chipul cu detașare și obiectivitate dar și cu o oarecare incitare față de expresivitatea și pitorescul propriei figuri.

Ca o prelungire firească a autoportretului, interesul pictorului se îndreaptă către lumea atât de expresivă a mahalalelor ieșene. Chipurile de zarafi, de negustori mărunți și telai, și, mai departe de periferia urbei, cele de țărani, artistul le scrutează cu atenția unui documentarist. Dacă în zugrăvirea personajelor din lumea negustorilor Bâncilă se întîlnește cu Grigorescu în pasiunea pentru nota caracterologică, sătenii pictorului de la Iași au imprimat pe chipuri și în atitudini o undă de tragism în acord cu tonurile sobre în care acesta își realizează tablourile.

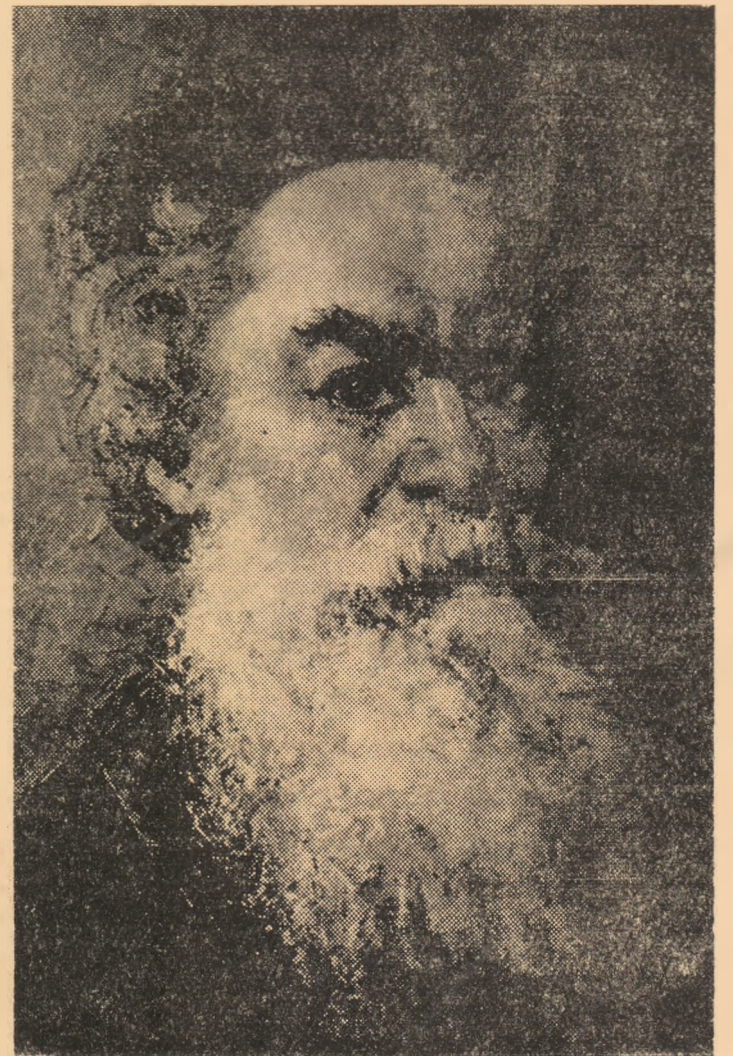
Exuberanța coloristică Bâncilă și-a permis-o doar în pictura de gen, în florile — în crizantemele, condurații, trandafirii, panselele — pe care le-a pictat, nu dintr-o pasiune deosebită pentru cromatismul lor, ci mai degrabă pentru semnificația vitalității ce o exprimă. Florile lui Bâncilă — atîtea cîte a zugrăvit — degajă mai degrabă forță decît grație și gingășie, un fel de insurecție interioară împotriva sfîrșitului iminent ce le așteaptă în vasul în care au fost așezate.

La capătul acestor rînduri putem afirma că ampla retrospectivă Bâncilă de la Muzeul de artă din Iași dezvăluie un artist complet, o conștiință vibrînd intens la tot ceea ce „ce devine în patrie” — după expresia lui Blaga. „După moartea lui Grigorescu și a lui Luchian — scria în 1919 Tonitza — Bâncilă rămîne, pentru toți cei ce știu să se dezbrace de prejudecăți în fața operei de artă și a artistului, unul din cei mai mari maeștri români, a cărui glorie, solid cimentată, nu va fi clătînată nici de ignoranța unora, nici de ipocrizia altora”.

Sînt rînduri care, după atîtea cuceriri și avataruri ale picturii românești de mai tîrziu, își păstrează întreaga semnificație și astăzi.

Corneliu Sturzu

P.S. O mențiune în plus pentru catalogul expoziției de la Iași, realizat de Maria Hatmanu. Rareori ne-a fost dat să parcurgem un catalog al unei expoziții alcătuit cu atîta competență, pasiune și devotament pentru creația unui artist.

Bâncilă: ultimul autoportret (detaliu).

TEATRUL NAȚIONAL IAȘI

OPINIA PUBLICĂ

Ultima piesă reprezentată (căci nu e și ultima scrisă) a lui Baranga, „Opinia publică”, a cărei premieră ieșeană a avut loc în luna martie, continuă și amplifică dimensiunea satirică a dramaturgiei prolificului autor, dimensiune care trebuie considerată cea mai valoroasă a operei sale. De la „Mielul turbat”, la „Sfîntul Mitică Ișiajînu” și acum la „Opinia publică” satira lui Baranga se încorporează unei activități de creație susținute, ale cărei rezultate, chiar dacă nu au fost întotdeauna de cea mai bună calitate, s-au făcut mereu simțite pe aproape toate scenele țării.

În piesa de care ne ocupăm, satira este îndrăzneată și corosivă, demască și asanează, punînd în mișcare una din forțele cele mai specifice ale societății noastre socialiste — opinia publică. Baranga a sesizat aici un fenomen esențial care se manifestă în timpul nostru și s-a grăbit să-l aducă pe scenă: responsabilitatea civică în desfășurarea vieții cotidiene, atitudinea fermă, activă, față de manifestările retrograde. Ingeniozitatea cu care împletește filonul satiric cu cel grav, al responsabilității civice, este specifică lui Baranga care, după șaptesprezece piese scrise, posedă o știință a construcției, deține secretul efectului scenic și se folosește de el fără rețineri și uneori chiar

fără scrupule. De aceea am și avut impresia că, pe alocuri, autorul bagă puțin degetele în ochii spectatorului, îi suprasolicite disponibilitățile „teatrale”, îi atrage atenția asupra valorilor piesei prin negarea lor — procedee care contrastează cu fondul rezistent al comediei. Cineva a spus că există în „Opinia publică” o aparență a construcției facile. Am zice că nu e vorba doar de o aparență. Stilul unui scriitor nu se schimbă de la o zi la alta, și după ce ai scris șaptesprezece piese mîzînd nu arareori pe facilități și pe efecte de moment, e greu să te debarasezi dintr-o dată de stilul tău, de tine însuși și să faci altceva. Totuși Baranga a făcut un mare efort în această direcție, un efort care n-a rămas fără rezultate. Deși fărîmițată, împărțită în fragmente și fragmentele, deși pigmentată cu glume și cirilige de efect, exterioare, „Opinia publică” lasă în final impresia de lucrare unitară, capabilă să stea la temelia unui spectacol de succes, cum se și întîmplă aproape fără excepție pe cele câteva scene din țară pe care se joacă.

Actul regizoral, semnat, la Iași, de Crin Teodorescu, este limpede și hotărît, caracterizat prin ceea ce un confrate numește „fidelitatea activă” a regizorului față de text. Sîntem convinși că între un Pirandello („Imbrăcați pe

cei goi”) și un O'Neill („Lun-gul drum al zilei către noaptea”), Crin Teodorescu a făcut un popos deconectant, lucrînd cu multă plăcere „Opinia publică”, spectacol plin de haz (uneori poate exagerat), de antren, de bună dispoziție, dar nu lipsit, în structuralul intim, de o gravitate marcată cu grijă, fără ostentație, gravitate de care îți dai seama abia după spectacol, cînd te găsești învăluit de meditație; aici stă, credem, meritul principal al regiei (ca și al piesei, de altfel).

Crin Teodorescu i-a acordat lui Baranga toată libertatea în dialogul cu publicul, în antrenarea acestuia din urmă la dezbateri. Și a făcut aceasta nu atât sau nu numai prin mijloace directe (amplasarea în sală a unor personaje, ieșiri de pe scenă printr-un spectatori, — unele recomandate și de text), ci printr-un suflu interior al reprezentației, prin punțile nevăzute aruncate spre sală în momentele în care publicul avea cea mai fermă convingere că se distrează. Dacă această înclinație spre haz fără rezervă ar fi fost ceva mai mult cenzurat (Baranga chiar susținuse că piesa lui trebuie jucată serios), spectacolul ar fi avut un spor de greutate.

Între bunele intenții (realizate) ale regizorului stă și tentația portretizării pentru care textul oferă, cu generozitate, un material uman ex-

celent. Baranga demască lașitatea, cameleonismul, infatuarea, prostia și alte păcate, prin schițarea unor foarte izbutite portrete pe care regizorul și interpreții le-au împlinit, le-au dat „vitalitatea” necesară trecerii rampei.

În vîrfurile piramidei de caractere malefice se situează Directorul, foarte bine interpretat de artistul emerit Ștefan Dănculescu. Incompetența, egoismul, cameleonismul, răutatea, servilismul, teama de a nu-și pierde scaunul, toate aceste trăsături ale personajului au fost redată de interpret prin mijloace de un rafinament superior, printr-un joc subtil de nuanțe și printr-o adevărată știință a gestului și a inflexiunilor vocii. Celălalt rol principal masculin, Chitlaru, i-a revenit lui Virgil Costin. Mai puțin unitar decît primul, rolul i-a creat greutate actorului care trebuie să joace în plan dublu: comentator și participant la acțiune. Alegerea regizorului a fost bună, Virgil Costin avînd capacitatea trecerilor fără efort de la o situație la alta. Chitlaru, chipul luminos al acestei piese, este intrupat cu sinceritate și degajare. Liana Mărgineanu susține, în acest spectacol, un adevărat recital în care își verifică o gamă intensă a posibilităților scenice. Obişnuită în Otilia (nici textul nu-i aici prea generos), ea izbuteste o șarjă în linii groase

a femeii ridice și agresive (Niculina Gologan), după care trece cu dezinvoltură la naivitatea și farmecul pitoresc al Maricicăi Tunsu, George Macovei, Traian Ghițescu și Valeriu Burlacu creează cu succes trei tipuri grotesci, iar Dionisie Vitcu (debutant pe această scenă) lasă o foarte bună impresie de comediant, el conturîndu-l pe Ioniță precis, în dimensiunile prostiei neliniștite a acestuia. Excesul de gesturi și mișcări trebuia temperat. Sobru, distins, Virgil Raicu (Regizorul), deschiș și exploziv Sergiu Tudose (Pascalide), corect, cu a-plomb Ion Schimbischi (Ministrul). Insuficient definit de text, Turculeț capătă în interpretarea lui Al. Blehan o tentă de micalit care-l face simpatic. Puiu Vasiliu (Ciorei) amenință să devină un maestru al rolurilor scurte. El lucrează la amănunt, ca un bijutier, rezultatele de pînă acum („Din jale se înfruptează Electra”, „Veac de iarnă”, „Opinia publică”) fiind excelente. Adrian Tuca, Petru Ciobotaru, Ion Luca, Eugenia Nedelcu, C. Birliba, Valeriu Bobu participă cu toții activ la împlinirea spectacolului.

Scenografia, semnată de Marga Ene, urmează o linie simplă, funcțională, așa cum se cuvenea unui spectacol de largă audiență și de comunicare directă cu sala.

Ștefan Oprea

PRIMATUL TEXTULUI SAU AL REGIEI? FIDELITATE ACTIVĂ

Născut aproape în exclusivitate în coloanele presei, conflictul dintre text și regie riscă să devină ce n-a fost niciodată, adică o problemă. Exceptînd o declarație teribilistă, făcută cu mai multă vreme în urmă de un tînr director de scenă, adept al supraregiei, din ferecure infirmată chiar în spectacolele acestuia, nu vîd temelul unei alarme. Referirile la așa numita trădare a primatului textului s-au făcut, în mod ciudat, ca urmare a unor spectacole de înaltă tinută intelectuală, adevărate virfuri ale momentului teatral. Poate că aceste reprezentații au ocolit maniera montărilor tradiționale, academice, în acest caz însă este vorba despre o anumită concepție față de text, care, după opinia mea, evidențiază o fidelitate activă, de un tip superior.

Dacă este adevărat că fiecare generație adoptă o anumită atitudine față de valorile perene ale spiritualității, atunci generația noastră se apropie de marea cultură, recucerînd-o. Această perspectivă înseamnă pentru artist a extrage din fondul nobil al ideilor ce animă operele covârșitoare, motivele cele mai apropiate de sensibilitatea și experiența contemporană. Hamlet putea să reprezinte pentru părinții noștri simbolul nefecurii totale a individului și să evidențieze tragedia celui incapabil să adopte o hotărîre, dar noi vom afla cu siguranță rezonanțele raționalismului hamletian și ne vom identifica cu patosul cu care prințul profesează adevărul. Omul modern, reinterpretînd lumea din perspectiva unui nou umanism, și aducînd în discuție dimensiunile etice ale epocii noastre postbelice, va considera că tocmai aceste laturi corespund spiritualității sale. Înseamnă că un regizor sensibil la o asemenea idee pledează pentru primatul regiei asupra textului?

Tinerii noștri regizori — mă gîndesc la reprezentanții autentici ai acestei pleiade, nu la mistificatorii dormici să epateze în absența oricărui program estetic — ne-au propus, în ultima vreme, soluții inedite, adesea surprinzătoare. Dar aceste modalități nu au abdicat de la problematica profundă a pieselor, iar demonstrația regizorală a găsit tonuri grave, care să evidențieze, într-o admirabilă viziune a actualității, cea mai trainică legătură între dramaturgul ridicat pe verticală și publicul său de astăzi. Voi apela, înainte de a-mi exemplifica punctul de vedere, la un cînat din Malraux, nu pentru a mă acoperi cu o astfel de autoritate, ci pentru că sensurile artei moderne mi se par aici excepțional definite: „Fiecare secol își reface antologia. În lupta sa contra forțelor instinctului, cultura nu este acumularea de valori ale trecutului, ea este mîșterea lor cucerită”.

Aș dori să discut, sub acest aspect, câteva spectacole ale momentului teatral. D. Esrig, în „Troilus și Cressida”, a realizat un pamflet împotriva războiului (nu numai a celui troian). Contrazice această modalitate a spiritului umanist al Renașterii și profesionea de credință a lui Shakespeare? Lucian Pintilie a demascat inconștiența absurdă a eroilor din „Livada cu vișini”, realizînd prin comportamentul personajelor și prin cadrul această existență fără sens. Oare întregă operă a lui Cehov este altceva decît un strigăt de revoltă împotriva vieții inutile? Dinu Cernescu a accentuat în „Escorial” atmosfera de groază a timpului, venînd astfel în numai în întîmpinarea ideilor lui Ghelderode, dar înarmînd în același timp publicul contemporan cu datele unei atitudini morale. Spectacolele Caragiale, realizate de Valeriu Moisescu și Lucian Pintilie, au îmbogățit perspectiva sce-

nică a marelui nostru scriitor, restituînd cu o nouă strălucire arta sa publicului de astăzi. Cel care contestă toate acestea, vor trebui să conteste monografia „Liviu Rebreanu” de Lucian Raicu, „Eminescu” de Ion Negoițescu și alte zeci și sute de cărți și spectacole ce și-au propus redescoperirea umanistă a valorilor trecutului.

Opera unui mare dramaturg nu constituie un material încremenit și în nici un caz fidelitate față de valorile unui astfel de text nu poate fi confundată cu adorația pentru o anumită viziune regizorală, chiar dacă aceasta a fost la vremea ei prestigioasă.

Scrînd aceste lucruri, am avut în vedere pe profesioniștii autentici ai artei scenice. Există, evident, și un revers al medaliei. Am avut prilejul să vizionez spectacole „actualizate” cu brutalitate, numai și numai pentru ca respectivii regizori să se înscrie în perimetrul unei mode. Din păcate, o serie de cronici dramatice, recrutați mai ales dintre cei cu formație exclusiv teatrală, emit judecăți de valoare, fără a ține seama de esența unei anumite dramaturgii. Dar asemenea aventuri ale scenei și ale hîrtiei nu-și leagă destinele de permanența fenomenului teatral și ca atare nu pot face obiectul prezentei discuții.

Arta înseamnă în mare măsură sinceritate. În acest sens, modalitatea propusă de un regizor este unică și irepetabilă. Înzeștriat cu conștiința profesională și îndrăzneala scenică, regizorul nu va alege o cale din mai multe existente, ci unica reprezentare posibilă din punctul său de vedere. O astfel de viziune însumează credința, cultura, vîrsta sa artistică și mai ales caracterul înedit al talentului său. Astfel se realizează diversitatea creatoare a unei epoci artistice. Desigur că regizorul nu se poate substitui autorului, dar el este liber să aleagă dintre ideile piesei dimensiunea care reprezintă destinele generației căreia el îi aparține.

Mihail Sabin

Problemele puse în discuție de către biroul de conducere al Uniunii Artiștilor Plastici, în preajma Conferinței pe țară, au menirea de a constitui o bază largă de dezbateri la care sint chemate să participe cele mai diverse categorii, de la artiști și critici, până la anonimi admiratori ai artei. Domeniul fiind atât de vast și, în același timp, atât de accesibil tuturor, nu ne îndoiim că va îndemna la dezbateri pasionante, care vor anticipa lucrările apropiatei Conferințe.

România se bucură încă din secolul trecut de un bun prestigiu plastic internațional, arta făurită de cei mai talentați fii ai săi: Grigorescu, Andreescu, Luchian, Petrașcu, Pallady, Paciurea, Brâncuși, Țuculescu, cunosând ecouri trainice în foarte multe țări. Străinii au rămas tot-

fel, în contextul de progres economic și social al României socialiste. Efortul de a se vrea în acord cu izbuzile civilizației moderne, a făcut ca o mare parte din artiști să pătrundă articulația interioară a diverselor forme ale plasticii moderne, făurind în urma acestei pătrunderi universuri de gândire proprie. Expozițiile din ultimii ani au oferit publicului și criticii o seamă de situații, unele mai complicate decât altele. De nenumărate ori, artiștii — mai cu seamă cei din generația tânără — au dat multă bătaie de cap celor ce le priveau lucrările. De ce? Trebuie să vedem lucrurile într-o relație mai largă. Toată lumea este de acord că plastica românească de după război se afla, la un moment, în impas. O anumite viziune ilustrativă, obiectivă, ajunsese să

nit la necesitățile spirituale ale colectivității din care faci parte, mulțumindu-te cu răspunsuri factice, este o eroare care se repercutează în primul rând asupra propriei tale evoluții artistice.

La fel de dăunătoare se arăta, acum un an-doi, tendința unor artiști de a recurge cu ușurință la plastica scoarțelor și ciopliturilor, crezând că aceasta ar putea rezolva dintr-o dată ideea de specific. Probabil, experiența lui Țuculescu, profund originală, organic legată de modul artistului de a înțelege lumea, era socotită ca o comodă recurgere la citate folclorice. Cazul lui Țuculescu este unic; întâmplarea face ca viziunea sa să îmbrace o haină apropiată de cea a geometrișmului folcloric românesc; asta nu înseamnă însă că întreaga gândire plastică românească trebuie să-și tragă sevelle doar din modalitatea folclorică (Unde l-am mai încadra atunci pe un Pallady, de pildă, mare artist român, dar fără trimiteri la folclorul autohton?). Folclorul este o soluție, dar numai în măsura în care artistul știe să caute în universul de forme al tradiției noastre artistice un punct de plecare pentru inovație, știe să ajungă la o nouă sinteză, știe unde se află spiritul adinc din care se nasc formele.

Marele secret al făuritorului de geniu stă, în cele din urmă, în capacitatea acestuia de a trăi fundamental mediul în care s-a născut, în a se lăsa pătruns de spiritul vremii sale. Iar a trăi fundamental mediul, înseamnă a simți așa cum simte poporul (ca totalitate spirituală), a gândi în felul poporului, a cînta și a spune și a picta în felul cum știe să le facă toate acestea poporul. Soluții? Cine poate să găsească soluțiile cele mai adevărate, care să ducă la acest mare deziderat artistic? Reținem dintr-o dezbateri recentă încercarea de a se sugera artiștilor contemporani modalitatea eminesciană de trăire a mediului (faptul că Eminescu a cucerit înținerile românești, aflându-le specificul etnic) sau apropierea ușor forțată între plastica lui Luchian și moșia părintească pe care trăise artistul-copil, acolo unde el se pătrunsesse... de spiritul românesc. Credem că e prea mult spus. Artistul de geniu păstrează datele mediului său nu anecdotic, sau sub forma unor clișee, ci nedeslușit, undeva în subconștient, într-o misterioasă sinteză, care adună tot ce locurile natale au mai original și mai durabil. Iată de ce credem că ideea de specific trebuie înțeleasă nu ca o sumă de producții mai mult sau mai puțin înveștimate în haină populară ci ca o exprimare a spiritualității unui popor, a componentelor acestuia: inteligență, profunzime, înclinație predilectă spre optimism, ori spre durere, ori spre haz etc.

Astfel, și relația artist-societate ne apare într-o ipostază limpede. Odată ce artistul devine exponent al spiritualității colective, opera sa — fie exprimată și cu mijloace foarte evoluat — va găsi, în cele din urmă, nenumărate punți de înțelegere către oameni. Există o necesitate obiectivă de frumos — se arată în textele nomenite — resimțită la scara întregii societăți, și această necesitate trebuie satisfăcută în primul rând de creația artistică în multiplele ei forme. Foarte adevărat. Dintotdeauna a existat un decalaj între evoluția artei și gradul de apreciere generală. Eforturile criticii au rămas adesea fără rezultate demne de luat în seamă. Și, la urma urmelor, nu numai critica trebuie să fie factorul care să restabilească bunele relații între artist și public, deși și criticii îi revine, mai cu seamă în momentul de față, una din sarcinile cele mai serioase. Condiția esențială a stabilirii unui raport constructiv între creația contemporană și public stă în efortul pe care trebuie să-l depună deopotrivă ambele categorii, nu un efort de conciliere superficială ci unul de înțelegere profundă. Artistul să fie convins că nu creează pentru proniul său festin estetic, publicul să știe că arta nu e numai nriile de delectare. Dar pentru aceasta, cite ne sînt încă de făcut! Vom încerca însă să reluăm problema raportului artă-public-critică într-un articol viitor.

Val Gheorghiu

în preajma conferinței pe țară a U.A.P.

SENSUL ORIGINALITĂȚII

deamna fascinați de farmecul folclorului românesc și au stabilit imediat raporturi de înrînire între virtuțile estetice anonime ale acestui popor trăind într-un cadru natural de o rară frumusețe și virtuțile celor mai reprezentativi artiști ai țării. Țară de pictori — așa cum avea să observe unul din admiratorii ei, Henri Focillon, — România a venit în contextul universal cu un aer de frumusețe gravă și robustă, neconfundabilă. Un Luchian, de pildă, deși primind lecția impresionistilor sau post-impresionistilor vest-europeni, pus alături de aceștia, se detașează cu acea demnitate conținută, destinată numai vocațiilor net originale, la care influențele sînt rețopite în universul propriu, nelăsînd căutărilor de influențe decât pretexte de seci trimiteri istoriografice la artiști străini. Cu cit înaintăm în vreme, ne dăm tot mai limpede seama de soliditatea, de rezistența în timp a operelor făurite de clasicii artelor plastice românești, ne imaginăm tot mai clar silueta de monument a acestor opere. În lumina tradiției de prestigiu a plasticii românești din veacul trecut, creația dintre cele două războaie mondiale, și mai cu seamă cea a ultimelor două decenii, cunoaște o diversificare de stiluri și maniere, o punere în acord cu marea artă modernă. În rare cazuri, arta de strălucire efemeră, superficială, de mare zgomot publicitar, a avut șanse pe pămîntul românesc. Timpul a selectat, în dreapta lui cumpănă, creațiile cele mai sincere și mai profunde, care au răspuns cu adevărat aspirațiilor de frumusețe ale poporului nostru. Ne stăruie în minte exemplul lui Țuculescu, care, sub privirile noastre, a răsărit dintr-o dată deasupra pămîntului românesc, ca o mare stea, deși arta sa, de o îndrăzneală necunoscută încă, a răscolit spiritele pînă la nedumerire. Nîmic paradoxal aici: artistul, pătruns fundamental de mediul românesc și stăpînind cu luciditate legi ale picturii moderne, și-a făurit opera în spiritul viziunii românești a formelor și culorilor, ambiționînd să confere imaginației zborul cel mai liber.

Problemele puse de către conducerea Uniunii în dezbateri generală reliefează de la început tocmai această idee valoroasă: posibilitatea nelimitată a artei românești de a-și mări aria de simțire, acordîndu-și valențele la cele mai de preț izbuzi ale artei universale, dar păstrînd mereu, cu înțelepciune, ca pe un filon de materie nobilă, fondul de spiritualitate națională. Mai mult ca orînd, plastica românească traversează astăzi un moment de mare vivacitate, firesc de alt-

fel, în contextul de progres economic și social al României socialiste. Efortul de a se vrea în acord cu izbuzile civilizației moderne, a făcut ca o mare parte din artiști să pătrundă articulația interioară a diverselor forme ale plasticii moderne, făurind în urma acestei pătrunderi universuri de gândire proprie. Expozițiile din ultimii ani au oferit publicului și criticii o seamă de situații, unele mai complicate decât altele. De nenumărate ori, artiștii — mai cu seamă cei din generația tânără — au dat multă bătaie de cap celor ce le priveau lucrările. De ce? Trebuie să vedem lucrurile într-o relație mai largă. Toată lumea este de acord că plastica românească de după război se afla, la un moment, în impas. O anumite viziune ilustrativă, obiectivă, ajunsese să

Băncilă :

„Cosașul”

discuții PROFILUL PUBLICAȚIILOR DE ARTĂ

Ne propunem ca, începînd cu acest număr, să publicăm o serie de articole care să ia în discuție situația actuală a publicațiilor românești de artă. În numerele următoare vor mai apare articole de George Pascu, Raoul Șorban, Mihai Cozmei, Corneliu Sturzu, Radu Negru, Mihai Nadin ș.a.

Existența unor reviste românești, lunare și săptămînale, consacrate diverselor domenii artistice este o cucerire a ultimilor douăzeci de ani. Apariția lor a creat, pe lângă preocupări din ce în ce mai profunde și mai variate legate de problemele estetice și de manifestările de artă, un public numeros, care dorește să fie informat cu regularitate și cu probitate asupra muzicii, a artelor plastice și a cinematografului. Uneori, redacțiile respective au izbutit să deschidă chiar discuții și dezbateri, să le susțină, să persevereze în colectarea opiniilor din surse diferite. Ele au avut un rost precis în adîncirea relațiilor dintre artiști și public, dar n-au atins întotdeauna scopul final: anume, tragerea unor concluzii hotărîte. Ajunge să menționez o singură temă — vastă și dificil de epuizat, firește — aceea a conceptului de modernitate și contemporaneitate în artă, despre care au apărut anchete, mese rotunde, luări de atitudine personală, fără să se fi ajuns însă, dacă nu la un numitor comun în ce privește noțiunea de modern, cel puțin la o platformă comună de discutare a acestui concept, cu implicațiile sale practice în mentalitatea estetică și în modul de exprimare artistică.

Iată una din carențele acute ale majorității revistelor noastre de artă. O altă carență mi se pare a fi aceea a pauperității informației interne și externe. Atîtea și atîtea preocupări, manifestări, probleme de artă de peste hotare și din orașele țării nu figurează în reviste sau figurează cu întârziere și într-o formă, adesea, inadecvată cu importanța evenimentelor și cu nivelul lor.

Să mai vorbim de neglijarea completă și stăruitoare a evenimentelor muzicale mondiale în paginile revistei *Muzica*, a cărei redacție se mulțumește să publice 5-6 informații (uneori) despre viața muzicală internațională? Oare năzuințele creației noastre artistice și ale artei noastre interpretative pot să aspire cu sorți optimi de izbîndă la asimilarea cu universalitatea, spre care orice artă și cultură națională tinde, fără permanenta infuziune a preocupărilor, realizărilor și orientărilor, trecute prin sîta criticii, ale artei mondiale?

Ca simplu lector constant și, oarecum, prevenit asupra felurilor aparițiilor estetice în experimentul artistic, este imputa acestor reviste un anumit climat „specios”, care le împiedecă să intre în circuitul mai larg al publicului cititor. Țin minte că a apărut odinioară în țara noastră un cotidian de teatru și artă, intitulat *Rampa*. Privit din unghiul exigenței noastre actuale, el era, firește, slab, inegal, unei prost scris, încît nu-mi trece prin minte să-l dau cumva ca exemplu. Vreau doar să arăt că, în ciuda defectelor lui, ziarul acesta izbutea să pună în circulație idei, să le dezbate adesea cu vioiciune și, în felul acesta, să ajungă în mina omului „de pe stradă”.

Cu atît mai mult azi, avînd la dispoziție mijloace aproape infinite în raport cu cele din trecut, revistele și publicațiile artistice trebuie să fie ale tuturor, nu în sensul coborîrii nivelului lor, ci în acela al inițierii treptate și sistematice a publicului, care se vrea captat și cucerit. Cum se poate, de pildă, că sutele de mii de tineri din țara noastră, pasionați ai muzicii ușoare, nu au încă o revistă a lor de artă, o săptămînă în care să se discute la nivelul interesului lor și fenomene ca *beatles*, *hippy*, *pop art* ș.a.? O informație despre arta lor, despre calitățile și defectele lor? Nimeni, pentru că, să vedeți, lucrul ăsta nu e destul de „serios”, nici destul de „grav”, nici destul de „complicat” spre a merita o atenție permanentă. Dacă muzica ușoară românească, în domeniul căreia există mulți compozitori și interpreți dotați, prezintă o diagramă atît de oscilantă în gusturi și realizări, aceasta se datorește în bună parte și inexistenței unei critici corespunzătoare. Poate că, într-o zi, va apare și un săptămînă de teatru, muzică, poezie, artă plastică, în care colaboratorii ei vor scrie tot ceea ce nu se scrie, deocamdată, în revistele noastre despre ceea ce interesează marea public. El dorește să fie informat, dorește să se ofere subiecte de discuție și de meditație, dorește să poată lua parte și la problemele teoretice ale artelor pe care le gustă sau pe care nu le poate gusta întotdeauna suficient, fiindcă nu e ajutat întotdeauna cum o merită.

Ce păcat, bunăoară, că *Arta plastică*, avînd reproduceri atît de frumoase și, de atîtea ori, articole, note, informații prețioase, nu poate să ajungă în mai multe case, datorită mitului creat în jurul ei că ar fi o publicație de pură specialitate! Ce păcat că *Teatrul* este considerat de mulți încă un buletin destinat doar celor ce trăiesc între culise, cînd piesele ce le publică, cronicile dramatice ce apar în paginile ei, evocările și eseurile semnate de condeie de multe ori alerte și prestigioase trebuie să devină un bun general, circulînd în multe zeci de mii de exemplare! Ce păcat, în sfîrșit, că publicul care audiază muzica în atîtea feluri, de la radio la sălile de concert și de la micul ecran la teatrele lirice, nu are o revistă sprintenă, generoasă cu toate aspectele universului acustic! Căutați, de exemplu, în *Muzica* o rubrică permanentă a discului românesc, unul din cele mai răspîndite și mai eficiente mijloace de popularizare a muzicii, sau o rubrică a muzicii la radio și televiziune! Nu le veți găsi, e zadarnică orice căutare.

Existența revistelor noastre de artă este o mare cucerire a culturii socialiste, a condițiilor actuale ale culturii în țara noastră, dar concepția relațiilor lor cu publicul cititor trebuie supusă unei continue lărgiri, unei permanente îmbunătățiri, deoarece arta pe care ele o servesc este un instrument de delectare în aceeași măsură în care este și unul din cei mai importanți factori ai progresului spiritual!

George Sârcea

MIORIȚA

Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai
S-ascunde în munți grai fără grai,
Noaptea sub stele, nevăzut de ele,
Sub soare, prin zi, nimeni spre a ști.

Colindă în munți, pe-o gură de rai
Chip fără chip, taină din taină, grai fără grai,
Foșnet închis în abur de vis,
Din vis, peste vis pentru cel ucis.

Pe-o gură de rai cu turme de oi și de miei
Moartea s-ascunde pindită de urmele ei.

Singele ciobanului arde
Flacăra curge pe fluier de os
Fluierul cîntă pe vînt
Vîntul sună în fluier întors
Și moartea, moartea stă ascunsă
Pindită de urmele ei.

Pe-un picior de plai, plai cu iarbă verde,
Pe-o gură de rai nimic nu se vede,
Pe-un picior de plai, plai cu doruri multe,
Pe-o gură de rai nimic nu s-aude,
Pe-un picior de plai iarba nu vorbește,
Pe-o gură de rai apa se ncrețește,
Pe-un picior de plai face clipa-n piatră,
Pe-o gură de rai aburul nu latră,
Pe-un picior, de plai, pe-o gură de rai
Se zburciună-n munți grai fără grai,
Flăcări de tăcere, smulgere ce cere
Din hățșuri mute urmele pierdute
Și curge un gînd suind din pămînt,
Alergînd pe vînt, prin ape scurînd
Din undă în undă urma s-o pătrundă,
Iar prin iarba verde nimic nu se vede,
Prin hățșuri mute nimic nu s-aude.

Colindă în munți, pe-un picior de plai
Chip fără chip, taină din taină, grai fără grai,
Foșnet închis în abur de vis,
Din vis, peste vis pentru cel ucis,
Colindă în munți pe-un picior de plai
Chip fără chip, taină din taină pe-o gură de rai.

Vasile Constantinescu

ZBOR

Mi-e sete de cer,
Să zbor în minune —
Icar peste piscuri cu zări caraimane —
Să-mi freacă-mă-n plele
Gorunul lui Horia și Calea Lactee...
Și-aripa s-atingă poteci bărgăne...

Azurul să-mi țină de sete
Și inima mea să răsară scinteie,
Să cadă, pe zările țării, s-aprindă
Iubirea. Și lutul potecilor vechi să tresară
Și totul să ardă-n imensă oglindă
Cu flacăra inimii mele, o, țară!

Mitră Ellan

CORACI

PASTEL

Cad norii cu țipete mici
Guri cit îi virful de ac
Stropii din riuri deschid
Încît copii de apă parcă cer
Trezindu-se, lumina soarelui,
Vorbesc...
Pe-asemenea zile cu ploaie se naște
Dorința să trăiești sub riu
Senzatia că poți în el
S-aștepti cu hainele uscate trecerea furtunii
Aceasta la-nceput pînă se tulbură
Pielea de-argint a riului și-nțezărești
Doar ici și colo o șuviță limpede
Ca o arteră fără sînge
Atît pînă îmbătrînește apa
Pînă ploaia
Sfîrșimă-n săbiile ei de aluminiu unde
Descoperind sub riu ca sub o piele
Pleoape-nschise
Copii ce dorm
În lunecuş pe dedesubt
Visează riul...
Oare pentru ce
Îi vine să se-ascundă-n mine?

Ion Chiriac

TEREZA

„Cel trei canari din colivile cu Iotusi
Deși au răposat, mai cîntă totuși”.

(L. D.)

Tereza a fost blagoslovită de Dum-
nezeu cu ochi dezarmant de albaștri
(„Tonitza, nu altceva!” — spunea Zam-
fir, dar de ce „Tonitza”, greu de știut)
cu o guriță răsfrîntă, de copil bosumflat
și, mai ales, cu un corp zvelt, mlădios
și agresiv. Agresiv tocmai prin mlădio-
senie și eleganță a mișcărilor: în per-
manență ai senzația că Tereza te pro-
voacă și te zgîndărește, deși, biata de
ea, ar dori cumplit să fie lăsată în pace.
Crescută lîngă fusta maică-sii, timidă
în fundul sufletului, stîngace în anu-
mte gesturi (mai ales atunci cînd se
sinte privită), Tereza este dulceagă și
romanticoasă ca o savarină proaspătă.
Cînd, pe la 18 ani, a sărutat-o — poate
cani brutal și impertinent — un june
medicinist mirosind a formol, Tereza a fă-
cut o criză de nervi și s-a refugiat sub
bolțile Mitropoliei, unde a tăcut ceasuri
în sir, cu o senzație de vid în creier,
stăgîndu-și apăsate buzele cu mînea din
mînit în minut. S-a știut întotdeauna
privită iscoditor — fiecare pas pe cu-
loarele Institutului îi era urmărit asidu-
u: de un cortegi de capete întoarse
— și, fiindcă ce-i prea mult strică, cu
vrîmea s-au instalat fenomenele tipice
reacției inverse. Tereza a înce-
put să-i urască pe acești onorabili
domni preocupati adînc de traiectoria
picioarelor ei cu gleznă fină; membrele
inferioare căpătaseră parcă viață pro-
pria, o nerușinare sfidătoare care nu-și
găsea de loc o cit de vagă corespon-
dență în firea tăcută, timidă și sperioasă
a posesoarei arătoasei perechi de u-
nelle înzestrate cu misterioasă forță
magnetică. Privirile fiind adeseori eloc-
vente, Tereza a simțit repede că nu
frunosul „în sine” era admirat, că se
spăra într-o oarecare finalitate compli-
cată, tanică și, fără îndoielă, deza-
greșibilă. Probabil că spaima ei ar fi
fost lesne învinsă de inventivul că-
ruia îi trecea prin minte să-i spună
„duduie, nu-mi pasă de picioarele, de
ochii și de gurița matală, nu de
fiții încolo și încoace, n-am chef de
glezne fine și ochi sinilii, detest fe-
meile frumoase”. Din nefericire — ori,
poate, din fericire — complimentele la
adresa nemaipomenitelor gambe ale
Terezei șiroiau literalmente și nimănu
nu-i trecea prin cap să se preocupe
și de altceva, de pildă, de universul
simpatilor eroinei (Sara Montiel, Olim-
pia de Havilland, Rita Pavone), de
perimetrul lecturilor ei (Zevaco, Hara-
lamb Zîncă, Ion Băieșu, Minulescu) al
visurilor nemărturisite (... „să dansez
pe un patinoar imens, imens, și toată
lumea din sală să știe că de fapt sînt
ilustra fiziciană care a descoperit fe-
nomenul XPK-19-T/66”), al preferințelor
culinare (éclairce cu multă cremă, fris-
că la pahar, profiterol și răcitură de
porc) s.a.m.d. La urma urmei, Tereza e
cumplit de inofensivă, capabilă de efu-
ziuni sentimentale rar vaciate de umbra
vreunei ambiții, în stare să-ți dăruiască
pantofii din picioare — și să lăcră-
meze după aceea două luni. I-a scris
Ritei Pavone, cîntăreața i-a răspuns, a
urmat o nouă scrisoare, însoțită de o
fotografie. Rita i-a mulțumit pentru po-
ză, remarcînd, cu cea mai feminină a-
mabilitate, linia perfectă a picioarelor
noii sale prietene, iar Tereza a boci-
t cu înversunare: scrisoarea pe care o
expediase conținea sumedenie de des-
tăinutri și intimități drăgălaș-lacrimo-
gene, dar, uite, au fost remarcate doar
aceste blesteanate de picioare care, pre-
cum piatra filozofală, transformă în
jur privirile în arcuri voltaice. Hotă-
rirea a fost luată: medicinistul cu iz
de formol va fi ținut deoparte, bărbații
în bloc inspirîndu-i o teamă de-a drep-
tul fizică: par dispusi, la cea mai mică
dovadă de slăbiciune, pur și simplu s-o
înhațe de picioare, năpustindu-se cu
dintii rînjiți și transpirația țîșnind ca
dintr-un burete stors... Examenul la
materia cea mai „pisată” a anului III
s-a ținut într-o seară de iunie, în ca-
binetului profesorului distrat, cel care-și
uită ochelarii la WC, servieta la sta-
dion și galoșii în laborator, sub pos-
tamentul buteliei de Leyda. Pe masa
acoperită cu plus (faldurii cădeau pînă
la parchet), Tereza a aflat biletele de
examen și a început meticuloasă să așeze
pe hîrtie rîndurile din curs tocite luni
de-a rîndul — pînă cînd (oroare!) a
simțit, pe sub pușul mesei, o mîndă
cătîndu-i genunchiul stîng. Fata a tres-
sărit și, înainte de a-și retrage picio-
rul, a examinat figurile din jur. Toți
erau atenți, preocupați, cîrcare ar fi
putut face gestul acela, dar niciunul
nu se comporta cit de cit altfel, în
vreun, fel emoționat de ceea ce se
petrecea în umbra faldurilor. Tereza a
dat să țipe, dar brusc și-a dat seama
că mîna aceea ar fi putut aparține și
profesorului distrat, care rodea absent
capătul unui pix rablagit, plin de sca-
me și știrbituri. Și dacă era mîna lui
era în același timp atotputernică, a-
ceastă mîndă îi putea — ori nu — trece
nota în carnet. În sală se coborise un
semifuntneric molesitor, Tereza a început
să tremure în vreme ce mîna aceea urca
ușor, abia perceptibil, dar totuși ferm.

Pînă la urmă, fata s-a smucit violent, a
răspuns prima, cercetînd chipurile ui-
mite și nevinovate din jur, apoi s-a
năpustit pe ușă, uitînd de notă, de
carnet și de tot. Profesorul distrat a
întîlnit-o a doua zi pe culoar, Tereza
a roșit pînă în albul ochilor, ascu-
tînd vocea de pe cealaltă lume care
o invita la cabinet să-și ia carnetul.
„Nu vin, nu vin, nu vin!” a șoptit
în crescendo, zbughînd-o elastic și
iscînd obișnuita mișcare de întoarcere
a privirilor celor din jur, similară mane-
vrei pe care o execută soldații la co-
manda „spre dreapta v-aliniați!” Profeso-
rul a rămas perplex și a început să
se pipăie nervos peste buzunare, cău-
tînd febril ochelarii pe care, bineîn-
teles, și-i uitase undeva... Carnetul i-
l-a adus un coleg, Tereza i l-a smucit
din mîndă și a fugit fiindcă, evident,
colegul amabil ar fi putut să fi fost
acela care și, de altfel, oricare dintre
bărbații aflați în sălile Institutului,
fiindcă ea nu mai știe cîți fuseseră atunci
în jurul acelei mese nenorocite, acoperită
cu plus greu, albastru, a-toate-ascunză-
tor. Poate și acela și celălalt și
el și ei și toți s-au aflat acolo,
poate rînjesc în gînd, amîntin-
du-și în amănunte scena aceea
cumplită, cumplită, dezgustătoare.
Pentru prima oară, Tereza a întîrziat
la patinoar, făcîndu-l pe Zamfir să se
impacienteze: „ce este dragă, ce s-a
întîmplat?” Acest „dragă”, Tereza l-a
simțit ca pe un soi de lovitură seacă
și infundată. A început antrenamentul
tracatată și a făcut de două ori cunoș-
tință cu grunzurii gheții, zdrelindu-și
ușor o coapsă și un genunchi. Zamfir
a dat s-o doborîcească dar, cînd
i-a prins piciorul, Tereza a tresărit,
amîntindu-și cele petrecute în liniștea
cabinetului, s-a smucit și a plecat.
„Nu înțeleg nimic — bolborosea uimit
mototolul de Zamfir — să țiu al nai-
bii dacă înțeleg ceva!” Adevărul este
că programul de dans pe care-l pre-
găteau amîndoi îi permitea — sau, mai
exact spus, îi impunea — partenerului
anumite atingeri, ori chiar susțineri
voicnice, cu palma fixată în regiuni
cvasi-inaccesibile ale corpului patina-
toarei, dar Tereza ignora aceste con-
tacte „de lucru” cu epiderma sa, alt-
minteri oricînd predispusă la violente
reacții alergice... A venit și ziua con-
cursului „cel mare”, visul Terezei înce-
pea să se apropie de ceea ce îndeobște
se desemnează prin noțiunea de „re-
alitate”. Patinoarul nu era chiar imens,
mă rog, era un teren obișnuit de ho-
chei, dar o victorie aici însemna o
plecare acolo, pe acel patinoar înde-
părtat, cu oglinda înșelător de lucie,
unde te pîndește consacrația și gloria
și tot. Antrenamentele au mers splen-
did, pronosticurile clipeau complice,
cît se poate de favorabile, Tereza era
chiar gata să-i zîmbească de două-
trei ori lui Zamfir, dar acesta, cu fața
imobilă, executa concentrat axell-uri
și salturi și volute. În seara dinaintea
concurșului „cel mare”, Tereza și-a
permis luxul ciocnirii unui pahar cu
bere la restaurantul hotelului, blagoslo-
vindu-și partenerul cu zîmbete tonice,
deschise, limpezi, dulci pînă la zahari-
seală. Zamfir a tăcut pentru ca, spre
sfîrșitul serii, să rostească silabă cu si-
labă: „di-sea-ră vin la ti-ne”. „Ce
să faci la mine — a căscat ochii
Tereza — ai înnebunit?” „Să mă culc
cu tine. Fii pe pace, nu te iubesc, mi-a
venit așa, un chef”. „Măgarule, mă-
garule, auzi, un măgar ești, nu altceva”
— a țipat Tereza conștientă, văr-
sînd berea peste solnița cu sare ne-
cepută. „Mă rog. Oricum, eu nu te o-
blig. Dacă nu ești de acord, mă sui în
tren și plec”. „Dar bine, mîine e con-
cursul, nu-mi pot fabrica peste noapte
un partener”. „Treaba ta” — și Zamfir
a sorbit atent, pînă la fund, ultimele
picături de bere răsuflată — „Ai cinci
minute la dispoziție ca să te hotărâști:
ori da, ori nu”. În aceste cinci minute,
Tereza a privit cu spaimă patinoarul
acela alb și imens care se retrăgea,
dispărea, se făcea tot mai mic, ajun-
gînd în cele din urmă cit lama cuțitu-
lui (pe care l-ar fi înfipt, fără nici o
remușcare, exact în grumazul amorti-
tului ei partener). Noaptea, Zamfir i-a
fost musafir, iar Tereza a vomitat pînă
dimineața, pierzîndu-și ultimul rest de
vlagă. Pe gheață, la primul salt a că-
zut în fund, în vreme ce tribunele
s-au călîtinat de hohote și exclamații
contrariate. Zamfir tăcea, corect, demn
și absent. „Te rog să mă scuzi — i-a
spus în cele din urmă — îmi face im-
presia că nu te-am sprijinit cum tre-
buie la primul dublu salkow. Nu te
amări, după cîte știu, ești propusă
pentru premiul de frumusețe. Adevă-
rat, în afară de concurs, dar oricum,
e ceva, nu?”

Tereza și-a săltat piciorul pentru a-și
desprinde gheata, iar fotografiile s-au
năpustit să immortalizeze „cele mai fru-
mucase picioare din concurs”.

NUȚA

„uneori, satira trebuie să îndrepte ceea
ce a stricat entuziasmul” — JERZY LEC.

5 SEPTEMBRIE 1954

Anul acesta ar fi cazul să vorbesc
și eu cu un băiat — doar eam împlinit

16 ani. Imi face unul, dar nu știu ce
gîndește. Am mare prestigiu în rin-
dul băieților, dar trebuie să mă stă-
pinesc ca să nu devin fudulă. Din
contra, să fiu mai populară cu toți în
general, totodată corectă și în același
timp inaccesibilă. Sînt mulțumită din
toate punctele de vedere: învătătura,
muncă de organizație, iar dragostea...
da, se va completa și această lipsă,
dar în mod just. Seara, am terminat
„Ana Karenina”. Tolstoi redă foarte
bine momentul de zburcîm al Anei.
Dacă ea n-ar fi fost geloasă atît de
tare pe degeaba, nu și-ar fi distrus
fericirea. Adevărul trebuie întotdeau-
na căutat. Ieri am întîrziat la prima
oră și i-am spus profesorului adevărul
(n-auzisem ceasul). Dița m-a certat:
„De ce ești proastă? Puteai spune că
n-a venit tramvaiul”. Dar eu am privit-o
cu hotărîre în ochi și i-am spus
că orice as suferi, voi spune numai a-
devărul. Mi-am făcut temele, toate de
înaltă calitate. Am trimis „Gazetei lite-
rare” poezia „Deșteptarea poetului” (în-
chinată scriitorilor noi din R.P.R.). Poezia
a fost prelucrată cu perseverență și
tenacitate două zile, de dimineața pînă
seara. Ca urmare, n-are nici o greșală
de fond sau de formă.

8 NOIEMBRIE 1954

Trebuia să mă duc la sediu, dar mă
temeam că va fi și P. acolo. Mi-era
frică de momentul în care ne vom pri-
vi, chiar și o sutime de secundă. To-
tuși, m-am dus. Acolo erau unii membri

TRA
fragmente-portret din

din comitetul U.T.M., citînd în vreo
carte, așteptînd să înceapă ședința. Era
și el (P.). Văzînd că intru, s-a înro-
șit și și-a căutat de lucru la biblio-
tecă. Eu am salutat și am întreat:
„Iovarăși, la ce oră începe ședința?”
„La 9” — s-a grăbit să răspundă. „E
9 și 6” — am spus. „Da? — zise Chi-
vu — atunci, să plecăm”. Cînd auzi
că plec, P. nu mai putu rezista. Înaltă
capul și mă privi o clipă serios, iar
un zîmbet colosal îi lumina fața. La
poartă, cînd ieșeam, mă întîlnii față
în față cu Avădăni, care-mi făcu po-
litos loc să trec, sprijinindu-mă ușor
de braț. Dar eu am trecut repede și
cu mers ușor, ferindu-mă să ridic
ochii. După toate probabilitățile, mă
simpatizează și nu vreau să-l fac să
mă i... și mai mult. Grăbeam pașii
spre casă, cu o mare hotărîre de a
învăța și mai bine, de a fi la înălțimea
celui pe care îl i...c. Am o mare
sete de a învăța și de a-mi ridica ni-
velul tot mai sus.

22 NOIEMBRIE 1954

Leģile vieții își arată drepturile prin
însăși relațiile care s-au creat în pre-
zent și de la care încerc să dezertez.
Concret: fetele au început să facă ga-
lerie relativ la mine și P. Dar singurul
meu țel este învătătura de înalt nivel
și munca, pentru asta lupt. Păstrez fi-
gura lui P. în suflet ca pe o iconă și
sîntă a unei iubiri pierdute, la care
adeseori mă gîndesc cu durere. Spre
seară, am făcut o poezie destul de dră-
gălașă, dar profund gîndită în toate
amănuntele: „Degeaba, zic în min-
te-mi, la fiecare-n parte / Tu cu du-
rerea-n suflet la mine te gîndești / Căci
mai cumplit ca mine, pe tine nu te
arde / Iubirea și amorul ce-n mine
dăinuiesc” Voi încerca să mă apuc de
baschet — se zice c-aș avea talent.

1 FEBRUARIE 1955

Cînd mă așteptam mai puțin, am pri-
mit un plic de la F. Adevărul este că
aproape îl uitasem!

„Nuța,

Am stat un timp foarte gînditor asu-
pra cauzelor probabile care te-a determi-
nat să nu-mi răspunzi la ultima scri-
soare, probabil că te-am plictisit? În-
cerc pentru ultima dată să-ți scriu a-
ceastă scrisoare, adevărată ramură
care-ți place, poezia, spun aceasta în-
zîndu-mă pe fapte concrete, pe creația
personală care mă face adeseori s-o re-
citesc, este vorba de „Copilărie nevi-
novată”. Dă-mi voie să mă exprim în
versuri: „Tu niciodată nu poți fi vi-
novată / Cînd plouă, e ceru-nnorat / Și
mor pe straturi florile-n grădină / Să
știi că numai eu sînt vinovat”.

Scuză-mi scrisul și conținutul; de a-
semenea, transmite complimente tutu-
ror.

F.”

Fragmente din răspunsul meu:

„Adio dar, iubire sîntă / Regret al
basmului apus / La amîntiri plec fru-
tea tristă / Și plîng iubirea ce s-a
dus... / Sub o piatră solidară (sic) /
Mă mai fericăș fi / Căci de-a do-
rului povară / Inima-mi ferit-ar fi. /
Eleva cînd nu iubește / Toată ziua ea

tocește / Iar când s-a amoretat / A uitat tot ce-a-nvățat" (Etc.).

Nuța"

3 FEBRUARIE 1955

Am primit de la „Știința tineretului” un foarte frumos răspuns în legătură cu poezia pe care am trimis-o acestui ziar („Nu vom șovăi vreodată, nici cu gândul, nici cu fapta”).

„Stimată tovarășă,

Am citit cu atenție poezia Dvs. și ne-a impresionat sinceritatea și căldura pe care o manifestați, dragostea pentru pace și pentru viața nouă a patriei. Vă recomandăm să citiți cu încredere clasicii literaturii universale și să ne mai trimiteți.”

15 MARTIE 1955

SUCCES F.F.F.F.

MARE

LA TEZE!!!!

băftă — noroc — chili-pir!

Cind mă uit spre cer, din clasă / Cred că vine primăvara / Da-i deajuns să ies afară / Ca să-mi văd dezamăgirea / Căci chiar de sîntem în martie / Iară sus e cer senin / Mari troiene vezi în curte / Și zăpădă scriind / Dar curind veni-va ziua / Cind zăpada s-o topi / Cind în susur cald, izvoare / Din nou, iarăși vor porni / Și atunci, băieți și fete / Veseli colinda-vor iar / Plăsurile dragi a (sic) jării / Mingîindu-i vînt hoinari.

apar atîta eroi în cărți și-n filme, fără de cosmopolitism și de atitudinile neprincipiale (notă din 2.X.1956: „nu mi-a mai răspuns”). Viața e f.f.f.f. frumoasă. Aș vrea să mă apuc de înot. Avem puțini campioni la această frumoasă disciplină sportivă și cred că, muncind serios și cu avînt, voi reuși. Am lucrat un frumos lucru de mină: ciurperci roșii cu alb pe un fond roz și un mac roșu pe un frumos fond bleu. A ieșit ceva f.f.f.f. frumos.

21 SEPTEMBRIE 1956

Nu pot să scriu mai nimic. Sînt foarte mîhnită. Durerile din afară s-au adunat cu cele din lăuntru sufletului și fac să-mi curgă pe față lacrimi fierbinți, mărgăritare aurii sub strălucirea feerică a lunii, martore tăcute ale durerilor înăbușite dintr-un suflet zburciat, plin de jale, de d...e și dor. E prea meschin, prea banal ceea ce a fost, pentru a mai descrie. Totul e la fel ca întotdeauna.

Voi încerca gimnastica artistică. Mi-a spus Pia că știe la sală un profesor foarte serios, bine pregătit și principal.

6 NOIEMBRIE 1956

Am fost la filmul „Un pichet în munți”. Bravo, așa eroi, da! Ai ce învîta din conduita lor! Lingă mine, se afla M. Fața lui, feeric luminată, părea extrem de frumoasă. Eram cucerită de niște sentimente atât de puternice, încît nu-mi dădeam seama pe ce lume mă aflu. Intr-adevăr, dragos-

și rîndul meu. Mi se dădu pedeapsa să-l sărut pe G. Greu, dacă nu chiar imposibil. Rămăses-am pironită în mijlocul camerei și nu mă încumetam a-l privi. Cînd am vrut să-l s...t pe frunte, țeți s-au opus și am renunțat. Intinzînd mina, G. spuse: *Iasă, dacă ție greu, fac eu pedeapsa asta...* și mă atrase spre el. Nu pot să comentez cele două săruturi: n-am mai știut ce-i cu mine. În această privință, G. este cu totul altfel decît ceilalți băieți, are în el ceva gingaș, aparte, o căldură sufletească ce se transmite. Totdeauna mi-a fost urît sărutul și n-am făcut niciodată așa ceva. Dacă se întimpla ca, fără voința mea, să se petreacă acest lucru, mi-era silă de acel băiat ori, în cel mai bun caz, mă cuprîdea o răceală de gheață... Și acum, în primul moment nu-mi dădui seama de nimic. Capul îmi vijiiia, obraji îmi dogoreau ca o plită încinsă și nu mai vedeam nimic în jur... Viața e frumoasă, frumoasă, dar ciudată, ghiveci universal. Cînd luna ca un foc de-argint / Imi varsă-n geamuri dulci vîpăi / Privesc la stelele ce mint / Și mă gîndesc la ochii tăi / Și dacă stelele-n amurg / Sclipească și e tăcere / Doar dorurile-n suflet curg / În loc de mîngîiere.

6 IANUARIE 1957

E minunat. Ce? Sînt studentă! Cereera a fost aprobată! Las tot trecutul la o parte. Viața mi-a oferit un dar scump: iubesc. Iubesc pe D. (notă din 5.X.1967: „pe dracul, iluzii deșarte!”) Înainte, nu aveam încredere în iubire (fericire etc.), considerînd-o ca pe ceva real, care cade din ne-cunoscut — mă exprim cam nelămurit, dar așa e. N-o legam de realitatea vie, de mersul înainte al societății, nu-i căutam rădăcinile în viața înconjurătoare, mă lăsam în voia întîmplării, doar pentru a-mi face datoria. Sfîntă navitate!... M-am plimbat cu băieții prin „Valea destăinuirilor”. Mergînd de-a lungul văii, scaldată în luminosul soare de ianuarie, priveam visătoare spre zările albastre, cîntînd cu dor „O lume, ce frumoasă ești” de (Beeto) (Beethoven) (Beethoven) Beethoven.

12 Iunie 1957

Se poate întimpla ca el să fi crezut doar că mă iubește, dar apoi s-a convins că nu este adevărat. Ar fi mai cinstit ca, în loc să fugă de mine, să-mi spuie deschis, în față, arătîndu-mi adevărul, gîndul sufletului său. S-ar termina o dată cu acest zbucium chinător în care roiesc mii și mii de întrebări fără răspuns... Deci, totul s-a sfîrșit între noi. Voi fi rece, indiferentă, inaccesibilă. Nu va cunoaște niciodată furtuna din sufletul meu, nici jalea și nici iubirea. Mă va crede o stană de piatră care nu l-a iubit niciodată.

durerea m-a călît
deși voi suferi, în viață voi fi călîtă
și dirză
mă doare inima
aș plînge
și nu pot

Mi-a spus: „Tu nu vezi și niciodată ce se întimplă cu mine”. Mi-a strîns mina cu căldură relativă. Ce-o fi în sufletul lui? (notă din 12 noiembrie 1967: „Avea pe alta și n-am știut. Ducea o viață dublă. Măgarul!”)

23 OCTOMBRIE 1957

Mă opresc a mai scrie pur și simplu pentru că mi-e frică să privesc în față înspăimîntătoarea singurătate în care trăiesc! Am luat o hotărîre f. importantă: la anul mă transfer la Facultatea de ziaristică. Dacă iubesc așa de mult literatura, de ce să renunț la ea? Încep să activez în cercul literar al Universității și voi publica în diverse reviste. Dacă voi dovedi talent și capacitate, fără îndoială că voi fi sprijinit.

Nu iubesc pe nimeni. Și cît de greu este să nu iubești pe nimeni, cînd iubești pe toată lumea! (însemnare cu creion roșu, peste text: „Prostufo, dar tu ai o comoră inegalabilă și neprețuită: un suflet adevărat, curat și cinstit. Iubitor, bun și blind, cum vești rar pe pămînt! — Fifi!”)

5 APRILIE 1959

Îi cred pe oameni mai buni, mai frumoși și mai cinștii decît sînt în realitate? Poate. De fiecare dată cînd mă conving, sufăr adînc. În fine... Seara, am fost la o conferință: „Poezia în perioada adolescenței lui Topirceanu”. A vorbit tov. prof. univ. X. Frumos, foarte frumos!

Dar, revenind, de ce m-oi fi descu-rajînd așa aiurea? Trebuie să fiu mai dirză. Atunci cînd munca-i cu avînt! / Nimic prea greu nu-i pe pămînt.

13 APRILIE 1959

(un scris străîn)

„N-am citit decît 3-4 pagini din jurnalul tău; aș fi putut citi una singură și era de-ajuns. Mi-ai fi apărut așa cum ești: plină de contradicții și treceri bruște de la o extremă la alta. În isbitor (sic) contrast cu tristețea

și pesimismul tău à la Lenau (dar fără factura lui, pur intelectual) treci fără nici o trazație (sic) la o exuberanță exagerată. În genere, din toate acestea se desprinde cu literă mare DESECHILIBRU (sic), lipsă de orientare precisă (atît în ceea ce scrii, cît și în viață). Frazele tale stereotipe (iarță-mă, Nuța, dar vreau să-ți spun sincer ceea ce nimeni nu ți-a spus), banalitățile, groasnicele (sic) tale banalități, abundă în jurnalul tău. Bagă de seamă, te amenință o mare primelidie: vei rămîne doar cu ușurința de a verifica și atita tot. Lasă-te de spaniolă și de radiotehnică și ia-ți pe clasici. Citește pe Topirceanu, Pușkin, pe maestrul metaforelor, comparațiilor și suavelor figuri de stil. Studiază, de exemplu, „Pentru o înaltă principialitate în literatură și artă”, apol volumul de „Cronici” al lui Ov. S. Crohmălniceanu. Și, pentru Dumnezeu, mai multă reticență față de lume. Pudoarea nu îngăduie să dormi gol în public; nu-ți mai dezvălui sentimentele oricărui nechemat, cu cele mai bune intenții,

L. B.”

14 APRILIE 1959

Am plîns. Nu pentru calificările aduse (pentru mine, sînt grave injurii), ci fiindcă mi-am dat seama că cea mai bună prietenă a mea nu m-a înțelese. Am rămas și mai singură. Colegii mei? Azi, o fată a fost în stare să lipsească de la cursul de penal, pentru a-și cumpăra un pulover! Auzi, de la penal! Noroc că mai există și oameni de treabă, dar asta nu le scrie pe frunte și te poți frige amaric. Cum s-a întîmplat, de pildă, cu „prietena” mea L.B. „În ultimele seri, am scris poeziile 1. Nesomn; 2. Am suferit mai mult pe cînd speram; 3. Sîdăpînă apelor albastre; 4. Pribegie dulce; 5. În zori.

Gînd pios al datoriei / Peste tot tu mă-nsojești / Însă numai tu, știi bine / Sufletul nu-mi mulțumești.

14 Iunie 1959.

Reuniune la Institut. L-am cunoscut pe C.S., sportiv ardelean. La plecare, mi-a sărutat mina și mi-a zîmbit adînc. Oate vom mai auzi vreodată unul de altul?

Cine știe?*

Viața-i frumoasă!
Suflete, tu ești de vină!
Dar sînt tare nemulțumită de mine. Ce am realizat pînă acum? Poate nu trăiesc cu adevărat. Timpul, timpul trece pe lingă mine.
Mă voi înscrie la cercul de pictură de la Casa Tineretului. Mi-e rece inima ca ploaia / Ce-n geamuri picură alene / Și simt cum sufletul iar geme: / De-alta tristețe, se teme... Imi trebuie, poate, o altă viață, din care să exclud visarea asta lîncedă și bolnăvicioasă de care m-am săturat pînă în gît. Vreamea trece. Scriu versuri proaste, pierd timpul în zadar, nici de învîțat nu învăț prea grozav. Va trebui să mă schimb.

4-21 IULIE 1959

* Se amenajează lacul de agrement. Ura! Vor lucra patru brigăzi de studenți. M-am înscris și eu, astfel încît îmi voi putea aduce din plin contribuția la înflorirea acestui colț de țară.
* Entuziaștii sînt studenții noștri! Treziii de dimineață, de pe la 4,30, lucrează prin vînt și prin arșiță, pînă la 2 după amiază. Broboane de sudoare le udă fruntea, bășicile ustură în palme dar minile nu lasă targa cu pămînt, ochii nu caută umbra.
* Frumoasă e tineretea!

* Aduc apă pentru brigadierii noștri însetați, fac tot ceea ce este necesar pentru ca treburile să meargă strună.
* Esențialul este că lucrez pe șantier și că sînt brigadieră. Sînt mîndră și fericită. Imi place viața mai ales acum / Prin maci și stele iubirea-și face drum / Cînd inimă se-nîlțesc în-ția oară. / Da, / pe șantier e primăvară.

23 IULIE 1959.

Nu înțeleg. Pe șantier a fost adus un buldozer. În 4½ ore, a terminat treaba. Ceea ce săpaseră 3 săptămîni, 150 de studenți, parcă era o zgrietură.

DUMINICĂ, 20 FEBRUARIE 1966

(după 7 ani).

Fetița mi s-a însănătoșit. Iubitul meu soț a lipsit a treia noapte de acasă. Dacă l-aș întreba unde se duce, aș risca să primesc vaza de flori în cap.
Am descoperit un „proces tehnologic” foarte eficace pentru a șterge orice pată de noroi de pe ferestrele mele curate. Acest mijloc este Arta.
Va trebui să scriu poezie, multă poezie de înaltă calitate. Poate că ar fi bine să mă înscriu și la cercul de artă plastică de la Casa Sindicatelor.

După răspunsul favorabil de la „Poșta redacției”(„mai trimiteți!”) am trimis la „Gazeta Literară” o poezie de bună calitate, închinată scriitorilor din România.
Aștept „Gazeta” și trăiesc din joi în joi.

LECTORII

nuvela „Atențiune, Piranha” de MIRCEA RADU IACOBAN

Desen de Romulus Constantinescu

Seara, i-am scris lui F. B., la Sibiu: „Curînd vei pleca din pitorescul oraș Sibiu și poate vei regreta că, atunci cînd ai avut ocazia să admiri frumusețile, n-ai făcut-o. Dar cuprinde cu privire muntii împăduriți, rîurile clocoțitoare, viața intensă, entuziasmul care freamătă în juru-ți și vei vedea totul cu alți ochi. Abia atunci îți vei da seama cît de minunat este să trăiești și să muncești alături de tovarășii tăi. Îți urez să-ți desăvîrșești continuu pregătirea militară și politică. Dacă vrei, poți să-mi mai scrii.

Expeditor

Hopa țupa, țupa hopa.
Cineva din Europa.

31 AUGUST 1956

Am primit o scrisoare ciudată. Mi-o trimite G.S., băiatul cu care am avut un schimb de versuri în caietul meu. Imi scrie că sentimentele sale nemărturisite clocotesc. Sufletul său este stăpînit de o intensă tulburare, a cărei cauză îl pune pe gînduri. Puternicele lui sentimente, pline de pasiune și sinceritate, îl chinuie, dar totodată îl înalță pe culmile poeziei: Pentru asta, gîndul meu / Șade dus numai la tine / Și de-îrâu sau de e bine / Eu îți știu numele tău... Poeziile mele l-au făcut să mă îndrăgească pentru puritatea morală a unui suflet de fată, ghicit sub fiecare rînd: / În eu, cu dorul meu aprins / În miini cu lira, veșnic te-oi urma.

I-am răspuns cu bucurie că accept să ne socotim tovarășii buni, așa cum

tea și fericirea nu pot fi exprimate prin nimic. Il i...c mult, mult de tot pe M., dar nu sînt sigură de gîndurile și sentimentele lui. Prea multe am văzut și auzit în viața mea, ca să mă pot încrede în cineva așa de ușor!

26 NOIEMBRIE 1956

Ce aș mai putea să spun despre viața mea? Aș vrea să spun multe, dar nu știu dacă voi reuși. Să spun că-s fericită? Să spun că-s nefericită? Fericirea mea e măreață, solemnă dacă se poate spune așa și constă în aceea că zi de zi îmi dă încredințarea că merg pe drumul cel mai bun și chiar dacă fac sacrificii care mă costă scump, calc în picioare părerile de rău, știind că astfel îmi voi ajunge înaltul meu ideal. Nu e de mine să mă țin de distracții cosmopolite și prietenii neserioase. Sînt hotărîită să revin la vechiul făgaș, să redevin fata în sufletul căreia are loc numai și numai învîțătura, seriozitatea și conștiința (sic). Am scris nuvela „Regrete tîrzii”, în care pun problema prieteniei adevărate și descriu întîmplările din viața mea în legătură cu F. Sfîrșitul l-am modificat fiindcă ieșise pesimist și cam nejust.

Am fost la cinema. Lingă mine s-a întîmplat să fie un tînăr. O singură dată l-am privit în ochi. Citii în el un zîmbet care, fără de voie, izbucnea din adîncul sufletului. Un zîmbet pe care nu-l putea ascunde. Am evitat să-l mai privesc, deoarece ochii lui aveau un „ceva” fermecător și neașteptat, un „ceva” care atrăgea orice privire ca un magnet. Deodată, mă privi cu mult curaj în față, cu ochii strălucitori de o bucurie lăuntrică, dar cu atîta intenșitate și pătrundere, încît și un orb er și simțit-o. Voia parcă să citească în ochii mei răceala ori simpatia ce i-o purtam, voia poate să-mi ghicească caracterul ori să-mi întrevadă unul din ascunzăturile sufletului meu ce doar în adîncimea ochilor se putea deslusi, întocmai așa cum se întrezărește cerul prin coroanele stufoase... (etc.). Filmul („Viața învinge” — excelent!) n-a avut multe scene penibile, doar un singur sărut și a fost bogat în învățăminte. Am plecat repede, fără să mă uit la vecinul meu, cu jalea în suflet. Aceasta este menirea femeii: să sufere, dar să fie tare. Plînge inima de jale / Cînd răsău în a mea cale / Și cînd treci, zîmbînd ușor / Fără-ți de al meu dor: / Imi ești drag ca niciodată / Și sînt poate prima fată / Ce vîzîndu-te zîmbînd / Inima-și simți bîntînd / Al tău zîmbet luminos / Te-a făcut așa frumos / Ochi tăi adînci, cînștii / Sînt cu totul osebiți / Dacă ioluși ne iubim, / Drag prieten, s-o pornim / Impreună să lup-tăm / Fericirea s-o allăm.

27 DECEMBRIE 1956

Am jucat cu băieții „Gură-cască”. Se dădeau tot felul de pedepse; intrasem în horă, ce mai, trebuia să joc. Veni

„GARANȚIA ORIGINALITĂȚII...”

(Urmare din pag. 1)

ca nu cunosc granițe, sînt „reci” față de poporul respectiv, nu cunosc o patrie, arta și literatura pornesc din adîncul ființei unui anumit popor. „Știința n-are patrie” — cugeta la vremea sa Barbu Delavrancea. ... „Arta — dar adevărata artă — este țărnușă de granițele etnice ale unui popor...”. Nu mai luăm în discuție vechea opinie arhicunoscută, care, aplicată realității socialiste, reducea specificul național la formă, la mijloacele de exprimare. Dacă literaturii această opinie îi mai lăsa ceva național (limba), în celelalte ramuri ale artei nu mai rămîne absolut nimic.

Asemenea concepții (și ne-am rezumat doar la cîteva) au suficientă circulație și credem că literatura noastră de specialitate are datoria să le ia mai pe larg în discuție și să le dea răspuns. Dacă estetica romantică, „legală” de mișcările de eliberare ale popoarelor, de națiunea burgheză, a exprimat atît de pregnant crezul ei în ceea ce privește specificul național în artă și literatură, cu atît mai mult, la dimensiunile cospunzătoare, estetica marxistă, ca expresie filozofică a unei arte și a unei literaturi din cea mai novatoare epocă, are datoria să dezbată amplu această problemă. Plecînd de la poziția practică și teoretică a partidului nostru în privința națiunii, avînd la dispoziție o realitate artistică bogată și interesantă atît în ceea ce s-a realizat pînă acum, cît și în tendințele ei de dezvoltare, esteticienii și criticii de artă și literatură din țara noastră pot aduce o contribuție de seamă în clarificarea comple-

xă a acestui concept. Considerăm această sugestie întemeiată, deoarece literatura de specialitate, în afara unor studii mai ample, ca cele semnate de Al. Dimă și Gh. Stroia, este încă datoare.

Nu avem pretenția ca în cazul de față să conturăm multiplele probleme ce intră în sfera conceptului de specific național, ci intenționăm doar să atragem atenția asupra unor cauze care deosebit de importante.

Este știut faptul că specificul național nu înseamnă o localizare în sensul înălțurării contactului cu alte culturi, ci presupune circulația ideilor și a motivelor artistice, cunoașterea reciprocă a „uneltelor” de lucru. O izolare de context universal nu este posibilă și, chiar dacă ar fi, aceasta nu ar aduce decît daune artei și literaturii respective. Dacă nu putem ignora faptul că, mai mult ca oricînd, epoca noastră a pus în fața tuturor oamenilor planetei o seamă de întrebări la care toți trebuie să dea răspunsul și că numeroase capodopere sînt în concordanță cu timpul nostru (chiar dacă autorii lor nu s-au situat, dintr-un motiv sau altul, pe poziția forțelor sociale progresiste), că toți avem de învățat din marea lor artă, tot la fel nu putem trece peste faptul că răspunsul la aceste întrebări trebuie dat într-un fel specific, propriu poporului român, că asimilarea marilor izbînzii artistice trebuie făcută în modul nostru și că acestea asigură în ultimă instanță locul, continuitatea și valoarea artei și literaturii noastre în contextul internațional.

Absolutizîndu-se ideea existenței unor probleme general valabile, mai ales cînd această este pusă în legătură cu

noțiunea de modern, de cele mai multe ori, conceptul de specific național este înălțurat. Unii esteticienii sau criticii, atunci cînd iau în discuție școli sau curente literar-artistice, au în vedere numai acele trăsături comune care-l unesc pe un Proust de un Kafka sau Joyce, de exemplu, fără să fină seama de diferențierile acestora, diferențieri generate de condițiile naționale și sociale în care au existat. Ca un reflex, aceste păreri sînt însușite de către unii creatori și, în acest cadru, eroarea poate avea implicații mai adînci, pînă la metamorfozarea creatorilor autentici în epigoni, poate însemna desprinderea lor totală de mediul social propriu etc. Ce aduce modernitatea nu se poate aplica oriunde și oricînd, ea nu poate fi aceeași peste tot. Lumea cărților lui Kafka este investigată modern, dar ea rămîne austriacă prin tot ce marele talent al scriitorului i-a scos în evidență. Nu vedem nici o nenorocire în faptul să înveți de la Kafka, dar însușindu-ți „uneltele” sale să fii tu însuși, iar arta ta să fie românească. Tehnica lui Picasso sau a lui Chagall nu poate fi astăzi ignorată de pictorul care se respectă, după cum compozitorul trebuie să cunoască opera unui Stravinsky, dar a prelua total „uneltele” acestora și mai ales concepția lor filozofică și a crea de aici o „artă” care este a tuturor și a nimănui, a-ți întreține iluzia că aceasta este singura cale spre universalitate, este egal cu a te sinucide ca artist. Asimilarea marilor realizări artistice universale nu poate fi decît în spiritul nostru, specific ambianței românești, continuității tradițiilor și imperativelor prezentului. Intotdeauna marii noștri creatori au plecat de la premisa că specificul național este una din condițiile fundamentale ale universalității, că în universalitate, după cum spunea Octavian Goga, se intră pe „poarta sa proprie”. Garanția originalității artei și literaturii noastre este dată de modul cum se asimilează ideile și motivele artistice ale altor popoare, dar în primul

rînd de creația ce izvorăște de la poporul propriu. Aceasta nu înseamnă că originalitatea unei opere de artă depinde exclusiv de abordarea unei tematici strict naționale, cum cred unii, că presupune respingerea motivelor artistice și mai ales a formelor de exprimare cu circulație universală, sau că naționale sînt numai acele lucrări care abordează teme din istoria poporului și exprimă direct sentimentul de patriotism. Spuneam, cu alt prilej, că mai patriotice mi se pare „O scrisoare pierdută” decît „Pentru fericirea poporului”. Artistul adevărat este „deschis” tuturor temelor și formelor de expresie, dar în același timp este conștient de faptul că, plecînd de la realitățile proprii lui națiunii, are mai mulți șorți de izbîndă, mai multe șanse ca opera sa să se plaseze în sfera universalității.

tii. Culorile delicate ale lui Luchian, formele sublimale ale lui Brăncuși, oamenii lui Liviu Rebreanu sau Mihail Sadoveanu trăiesc în universalitate tocmai fiindcă își au rădăcinile adînc înfipte în esența acestei națiuni.

Realitatea pe care o reflectă conceptul de specific național, conștiința artistică socialistă, ne dă posibilitatea unei valorificări critice și active, a unei apropieri de marile cuceriri din artă și literatură universală, dar în același timp și a unor delimitări ferme care să pună în evidență specificitatea artei și literaturii noastre, acele ce nu mai al ei propriu. Aceste delimitări, dacă sînt necesare creatorului de artă, constituie (în același timp) unul din criteriile fundamentale ale teoreticianului.

În contextul universal, arta și literatura noastră au tră-

sături distincte, valențe estetice recunoscute. Contribuția noastră artistică la universalitate, în ceea ce are ea mai viguros, se realizează prin specificul național, prin tematica și ideologia ce o întrupează, într-un cuvînt, prin ceea ce este românesc, atît de generos în valențe universale.

Arta și literatura noastră actuală, manifestîndu-se într-un climat stimulator, lipsit de rigiditate și exclusivism, conținînd strălucite tradiții și asimilînd creator tendințele înaintate ale contemporaneității, constituie o prezență activă, în continuă dezvoltare, pe planul universalității.

Alături de operele marilor personalități artistice românești, viitorul va așeza cu siguranță alte opere, alte nume, care să ducă fama acestui popor generos în talent și voință.

documente RĂSFIND PUBLICAȚII ALE ANULUI 1848

„Gazeta de Transilvania” nr. 34 din 26 aprilie 1848, reproduce după ziarul parizian „Le Constitutionnel” știrea că un grup de circa o sută de tineri români, printre care I. Ghica, Neculai Ionescu, V. Mălinescu, D. Brătianu, Iancu Văcărescu, C. A. Rosetti, Scarlat Vîrnav, C. Negri, Panaite Cazimir, Th. Rîșcanu, Goleșcu, Chinezcu, s-au prezentat la primăria orașului Paris, unde se afla sediul guvernului provizoriu instaurat la 22 februarie 1848. Grupul a desfășurat drapelul albastru, auriu, roșu, simbol al uniunii Moldovei cu Muntenia și a făcut o caldă manifestație de simpatie guvernului.

Cu acest prilej, ajutorul de primar Buchez a rostit un discurs din care ziarul reproduce:

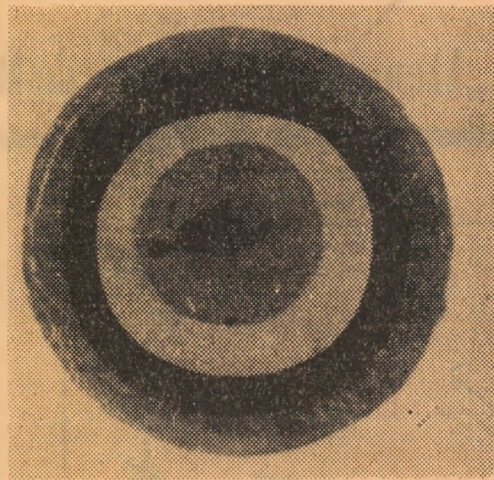
„În numele guvernului provizoriu, noi primim cu recunoștință acest semn de simpatie ce ni-l dați. Nu ne mirăm că dumnevoastră v-ați aflat împreună cu noi pe baricadele Parisului. În Franța s-a proclamat de mult principiul fraternității popoarelor și dumnevoastră sînteți socoliți drept frați

ai noștri. Ceea ce se face la Paris nu este numai un lucru francez, ci este un lucru european. Europa nu poate uita înfiile voastre servicii frățești aduse civilizației prin vitejia voastră din trecut.

Voi, singuri cum erați, prin al vostru curaj, și prin silințele voastre, ați atras chiar și în lunile acestea atenția Europei. Sîbi erați și fără nici un

ajutor, dar ați cîștigat dacă nu libertatea cel puțin nădejdea că peste curînd o veți avea.

Voi, Români, aveți a face lucruri mari pentru că sînteți avangarda Europei pe acele meleaguri. Nu putem pătrunde viitorul. Avem însă convingerea că veacul acesta nu se va termina pînă ce nu va fi asigurată deplin soarta principatelor dunărene”.

Cu intrigă polițistă, Donna Alba este un roman al ambiguității morale. Iară nici o cît de slabă intenție tezistă din partea autorului. Romancierul, dimpotrivă, se ține departe de orice gest, cît de mic, moralizator și nu pare de loc interesat de impresia pe care o lasă, din punctul de vedere, eroii săi. Nici nu-i condamnă, sub raport etic, nici nu-i aprobă. Interesul său se concentrează într-o singură direcție: realizarea unei

depline concordanțe între mijloc, apreciat numai din punctul de vedere al eficacității, și scop. În Donna Alba, ca și în Rusoica sau în atîtea alte scrieri ale lui Gib I. Mihaescu, totul se sacrifică pentru satisfacerea obsesiei erotice. Acolo unde aspirația amoroasă, care ia forme lirice, acciperînd întreaga viață sufletească a eroilor, nu se poate realiza deplin, femeia fiind sau idealizată sau, pur și simplu, un produs al imaginației virile, este acceptat paleativul. Pînă a o cucerii pe inaccesibila donna Alba (de fapt această inaccesibilitate este mai mult inventată, dedusă din exagerarea unor prejudecăți de castă și a unor bariere morale ce se dovedesc, pînă la urmă, destul de subrede), Mihail Aspru, eroul romanului, un fel de porte-parole al autorului, se dovedește foarte întreprinzător față de femei, de la cocota ieftină și pînă la fetele din lumea donnei Alba, cu care își anticipează trecerea îngrădirilor sociale și cucerirea idealului erotic întruchipat în această bizară prințesă Alba Georges Radu Șerban. fostă Russet-Ypsilanti, în intențiile autorului prezența misterului feminin însuși.

Ca și Ragaic din Rusoica, Mihail Aspru aleargă după o himeră, Donna Alba, o ființă „suprareală”, „inaccesibilă” și „indefinibilă”, pe numele din existența concretă, mai puțin interesantă, Alba Șerban, soția unui descendent domnesc, mare avocat al protipendadei bucurăstene. Ca s-o cucerească, Aspru desfășoară o minuțioasă strategie, de aspect polițist, cînd fantastă, cînd realistă. Îl face plăcere, de aceea, să se compare, pînă la urmă, cu un Don Quijote pozitiv „ajuns la hotarele realității în care s-au încheat solid contururile instabile ale fantasticelelor lui visuri de nebun”. Proaspăt avocat, Aspru se angajează ca al treilea secretar al lui Georges Radu Șerban, pentru a fi în preajma „idolului”. Ambițios, inteligent și de o neînfrîntă voință, Mihail Aspru, care știe să se facă repede util patronului și chiar să se bucure de o anumită faimă juridică, este mai puțin un Julián Sorel și, mai degrabă, cum singur se caracterizează, un vechil întreprinzător și tenace, un Dinu Pătruțică mai subtil, cu o dezvoltată conștiință a superiorității umile, care știe să profite, în marginea cîstei, ca asociat în biroul lui Georges Radu Șerban, viitoarea lui victimă. Romanul nu ia aspectul unei înfruntări sociale

GIB MIHAESCU: DONNA ALBA

dramatică, cu toată claritatea liniilor de ascendență (burghezul Mihail Aspru) și de decădere (familia boierească Ypsilanti-Șerban-Buzescu). Aspru nu urmărește o vindictă socială, deși implicațiile de acest ordin sporesc interesul pentru acest roman, ci caută posedat, cu înfrigurare, „dificila aventură” care să i-o poată apropia, supusă și recunoscutoare, pe această „lady adventure”, soția maestrului. Un moment crede că-și poate realiza visul printr-un proces răsundtor, care-o va repune pe Alba în averea pierdută a Ypsilanților. Va renunța însă la planurile donquijotești pentru altele mai terestre, în realizarea cărora dovedește o inepuizabilă energie și inteligență practică. Aici începe dezvoltarea duplicității sale morale, indicate și de atitudinea umilă interesată față de Șerban, prezumtivul încornorat, și tot în acest punct intrăm mai adînc în intriga polițistă a romanului, printre cele mai bune scrieri de acest gen, puțin cultivate, la noi.

Urmărind-o ca într-un „vis hipnotic” pe Alba, rob de grațiile ei fizice, Aspru descoperă că aceasta se întilnește într-un parc deochet cu Preda Buzescu, nobil

cronica literară

scăpătat, fratele fostului ei amant, Tudor Buzescu, ucis în duel de soțul Albei. Detraatul Preda intrase prin rapt în posesia corespondenței Albei cu Tudor și exercita asupra acesteia un șantaj josnic. Ducînd o existență dublă, Aspru reușește, după multe peripeții polițiste, să-și însușească, tot prin furt, prețioasa corespondență, tocmai în momentul cînd, la staturile sale, prințul Preda voia s-o restituie Albei, într-un suprem gest cavaleresc, cu miza sentimentală rîvnită și de primul. Furtul este justificat de Mihail Aspru, care rezolvă cu ușurință orice dilemă morală, în termenii: „Oho! mă amuză nespuse această hojie, pe care o socotesc legitimă și morală. (...) E o fericire fără margini să săvîrșești meschinării în vederea unui tel minunat, limpede, moral”. Raskolnikov, la alte dimensiuni, nu gîndea altfel. Cum prințul Preda nici nu intenționa să restituie toate scrisorile compromițătoare, aura cavalerismului pare a rămîne neștirbită în jurul frunții adoratorului Albei. Nici jocul dublu față de Georges Radu Șerban, autoritar pînă la gestul tiranic, gelos, dar cinstit și generos, nu-i zguduie prea tare conștiința. Cea mai evidentă probă a acestei ambiguități morale, în ciuda aparențelor create de iubirea idolatră pentru ea, fîne însă de natura raporturilor cu Alba, finalizate printr-o minciună care spulberă definitiv orice urmă de cavalerism donquijotesc. În posesia scrisorilor, Aspru numai visează restituirea lor netranzațională: „aceasta va fi marea mea faptă, marea mea gest, marea mea lovitură”. Este suficient însă

să vadă piciorul dezgolit de un gest nevinovat al Albei pentru a-și schimba „fundamental toată ordinea ideilor și voințelor”. Marea faptă nu va mai avea loc și vom asista numai la marea lovitură. Intenția de a restitui dezinteresat scrisorile îl stăpînește numai atîta timp cît Alba îi apăsă „o formă de poveste, o candidă și ideală întruchipare de vis”. Devenită o „femeie palpabilă și dorită”, ea trebuie cucerită oricum, prin orice mijloc. De fapt, chiar atunci cînd Mihail Aspru încearcă o „expunere cinstită a sacrificiilor” sale pentru a intra în posesia scrisorilor, oferă tot un tîrg. Pentru că nu poate suporta îmbrășișarea dezgustată a Albei, hotărîtă să accepte numai cu trupul acest tîrg, va recurge la ceea ce singur rumește „violul cugetului”, care este „înfinit mai dulce decît voluptatea banală”, dar poate și mai reproabil. Suprasolicîndu-și virtuțile cavaleriste (intotdeauna închipuie) dă o adevărată lovitură de teatru, asigurînd-o pe Alba că n-a dorit, oferindu-i scrisorile, decît să-i aducă eliberarea, dîndu-i posibilitatea să mărturisească totul soțului (ceea ce dorea cel mai puțin), spre fericirea acestuia (dacă n-am cunoaște marea capacitate de iluzionare a eroului l-am putea bănui nu numai de ipocrie dar și de cinism) și „creșterea înfinită a puterii ei printr-un mare act de autobiruință totală și de lînțețire, de luminare”.

Această minciună îl transformă subit, în conștiința uluită a Albei, într-un „disc candid și auster de morală”, în „marele caracter” și „puternicul suflet” căruia îi va ceda, cucerită de admirație și de tenacitate, la primul gest posesiv mai îndrăzneț. Mărturisindu-se, pentru a corespunde înălțimii „morale” a amantului, soțului, acesta se sinucide.

A mai afirma, în aceste circumstanțe, cum a procedat, de pildă, Viadimir Streinu în Pagini de critică literară, că Mihail Aspru „predă simplu fără nici un fel de pretenție” scrisorile dintr-o pornire „de sublimă dezinteresare” ni se pare tot una cu a ne lăsa furați și noi de iluziile eroului lui Gib I. Mihaescu. Fără să știe cît de false sînt „preceptele absolute” care au impresionat-o atîta, Alba va rosti, într-o frază glumeață, un adevăr de care nu e conștientă: „Sigur, domnule moralist, care-ai jignit grav orgoliul meu feminin și ai ucis un om cu preceptele absolute și cu marile dumitale gesturi” (subl. romancierului). Cu o capacitate cu totul ieșită din comun de a trăi iluzia (Alba, așa cum o visase, rămîne un ideal intangibil), eroul lui Gib I. Mihaescu este pîndit la fiecare pas pe care îl face spre țelul urmărit cu atîta tenacitate de mari rădăcini și căderi. Roman al unei aspirații, cum a fost definit prin raportarea la Rusoica, tema fiind comună, al aparențelor argumentate într-un adevărat „dellr cazulistic” (G. Călinescu) sau al aspirației, al așteptării parodiate (N. Manolescu), Donna Alba este, de fapt, romanul ambiguității morale, într-un suflet de o obsesie erotică atotstăpînitore.

Al. Andriescu

1848

DOCUMENTE

DESCOPERIRI ÎN ARHIVELE PARIZIENE

În cadrul importantei acțiuni de stat pentru cercetarea arhivelor de peste hotare cu scopul depistării documentelor care privesc istoria patriei, am fost delegat de către Direcția generală a Arhivelor Statului să cercetez arhivele din Paris. Rezultatul ne îndreptățește să afirmăm că în arhivele franceze se găsește un bogat material documentar care privește istoria țării noastre din cele mai vechi timpuri.

Imensul tezaur arhivistic al Franței — numai la Arhivele Naționale sînt peste 200 km. rafturi cu arhivă — este păstrat cu multă grijă și, de-a lungul anilor, arhiviștii s-au îngrijit să întocmească diferite instrumente de lucru — inventare, indici alfabetici, cataloage etc., fără de care orice cercetător s-ar descurca cu greu în acest labirint cu milioane de documente privitoare la istoria tuturor țărilor.

În arhiva Ministerului afacerilor străine de pe Quai d'Orsay, se păstrează rapoartele diplomatice ale consulilor pe care i-a avut Franța, încă din 1795, în București și Iași, mai apoi la Galați, Brăila și Craiova, cît și la curtea principilor Transilvaniei. Acești diplomați, pe lângă rapoarte, mai trimiteau la Paris și diferite memorii originale primite de la oamenii politici din țările române, copii de pe diferite proclamații, scrisori sau manifeste, broșuri, ziare etc. Consulul francez de la Iași, «a să dăm doar un exemplu, a trimis la Paris, coală cu coală, de îndată ce ieșea de sub tipar, „Propășirea” lui Kogălniceanu sau „Spicuitorul” lui Asachi, iar din București se expediau copii de pe proclamațiile, memoriile sau scrisorile lui Tudor Vladimirescu.

Diplomații din capitalele altor țări informau și ei, la rîndul lor, despre situația politică și economică din țările române, acestea constituind mai ales în secolul al XIX-lea un obiectiv central al politicii europene.

Faptul reiese și din observarea că majoritatea rapoartelor diplomatice sînt intitulate „Problema principatelor danubiene”. Deosebit de interesante sînt rapoartele, cu anexele lor amintite, trimise de diplomații francezi din *Constantinople, St. Petersburg, Viena, Bruxelles, Vatican și Berlin*.

Tot în această arhivă se mai găsesc și memoriile sau scrisori originale primite direct de către Ministerul Afacerilor Străine din Paris, de la voievozii Moldovei și Țării Românești sau de la diferiți oameni politici plecați peste hotare din cauza persecuțiilor, care cereau sprijinul Franței. Cu legitimă emoție poți citi aici — ca să dăm doar cîteva exemple — scrisoarea originală a lui Constantin Brîncoveanu din 11 octombrie 1690, scrisă în limba latină, ca să ia sub oblăduirea sa pe principele Transilvaniei pe care îl numește „mio fratele”, sau scrisoarea principelui Transilvaniei din 1708 prin care roagă să fie ocrotit principele Moldovei „care retrăgîndu-se în statul său se teme că va fi ponegrit la Poarta Otomană”, scrisori originale iscălite de Bălcescu, Magheru, Ion Ghica, V. Alecsandri, Al. I. Cuza s.a. sau un raport diplomatic din decembrie 1853 care tratează pe 20 pagini problema luptei pentru independența românilor din care cităm doar un pasaj: „De secole au avut o existen-

ță istorică unitară; o aceeași origine română, aceeași limbă latină, aceeași independență înaintea invaziei musulmane, și aceeași vasalitate, vicisitudini asemănătoare; totul atestă unitatea destinelor lor și nici o frontieră naturală nu le desparte. Unirea Moldovei cu Valahia este baza tuturor reorganizărilor care ar putea veni. S-ar putea forma astfel un stat la care se adăuga și Transilvania, provincie locuită în cea mai mare parte de o populație de același singe și aceeași limbă ca și poporul Moldo-Valah. Pentru a ne servi de numele pe care și-l dau singuri, sînt mai bine de 2.500.000 români în Transilvania, Ungaria orientală și Banatul Transilvaniei. Acești români din Austria, care sînt sursa primă a rasei, așa cum au stabilit-o pe pămîntul vecii Dacii legiunile lui Traian, au rămas depozitari ai tradițiilor naționale. Cînd Moldo-Valahii din provinciile dunărene au luptat la începutul secolului împotriva dominației ianariote, din Transilvania a început mișcarea de renaștere și cînd, într-o vreme foarte recentă, imprimăriile, publicațiile periodice sînt fondate la București și la Iași pentru a răspîndi ideile de naționalitate, tot Transilvania este aceea care a dat impuls și exemplu. În sfîrșit, cînd se compară populația Moldo-Valahiei cu cea din Transilvania este ușor de vădit că aceea din urmă aparține cu adevărat rasei. Moldo-Valahii trebuie să se alieze foarte strîns cu românii din Transilvania”.

Frământările social-politice premergătoare anului 1848 în Țările române sînt urmăriți cu ochi atenți de diplomații francezi și prinse în rapoartele lor. Ei nu uită să arate situația economico-socială din aceste țări și să analizeze cauzele care le-au generat. Grupa de condici intitulată *Correspondență politică. Turcia. Consulate diverse conține rapoarte privitoare la anul 1821 în Țara Românească și Moldova, cu anexele care nu sînt altceva decît copii de pe diferite scrisori, memorii, proclamații etc. mult necunoscute. Un document din 10 aprilie 1821 arată cum*

s-a organizat revoluția în principatele dunărene și cum numărul „revoltanților creștezi de zi, fiind exaltați de ideea de libertate și independență”.

După anul 1832 majoritatea rapoartelor consulare se ocupă de starea de spirit din țările române scoțînd în relief marea nemulțumire care devenise generală în toate clasele sociale. Un raport al consulului din Iași din 1838 arată că „o societate foarte secretă” se înființase în Moldova în primăvara anului 1837 „pentru a lucra la ameliorarea stării politice, fi-

Brăila și activitatea lui Eliade care era deaproape supravegheat de domn. Un raport din 1844, trimis din București, arată că la Iași, N. Șuțu, care era provizor ministru de interne, fusese demis din cauză că se găsește pe biroul lui un pamflet împotriva domnului Sturza și a ministrului de justiție. Același raport arată că la Iași opoziția era atât de mare încît „cu greu se va putea menține Mihai Sturza ca domn; țara este ingenunchiată sub greutățile care o apasă”. Se dau știri în legătură cu tulburările de la Iași din anii 1846—

produse mari nemulțumiri. Între locuitorii țării de toate clasele domnea o mare agitație. Un raport din 19 martie arată că pe străzile orașului s-au afixat placarde prin care se cerea libertatea presei și expulzarea prințului Grigore și a membrilor Divanului Domnesc. Consulul anexează la raport și conținutul unor asemenea afișe, subliniind faptul „că toate aceste dorințe de libertate nu au avut nici un rezultat”.

Rapoartele consulilor sînt un adevărat jurnal de bord al evenimentelor din Moldova. Nu

Ion Ghica din Constantinopol către guvernul francez prin care, după ce arată situația din țară, cere „să se dea 20.000 puști și 100 tunuri pe care le va plăti guvernul român”.

Din Viena s-au primit de asemenea rapoarte importante privind revoluția din Transilvania. Un raport din 4 iunie 1848 arată că la Viena se găseau „cîțiva gentilomi români care se duc la constituanta de la Francfurt” pentru a sprijini unirea românilor. „Această mișcare română — spune raportul — se pare că va juca un mare rol în reconstituirea

zice și morale a țării”. Membrii acestei societăți erau răspîndiți „și în Adunarea legislativă, în toate rangurile și administrațiile”.

Consulul Franței la Iași anexa la un raport al său din 1839 o „Scurtă descriere asupra opoziției în Moldova”, iar acel din București tot atunci scria un amplu raport „Despre oamenii și partidele politice în Țara Românească”. El arată situația din țară, existența „unui partid național al tinerimei naționale, aici unde nu se poate publica nimic politic, unde cenzura predomină”. Arată pe larg „cum s-a putut totuși forma partidul național și prinde rădăcini în mijlocul acestui drum rîu și relei boierimii care nu sînt bune decît să fie arse în toate țărilor doritoare de gloria și independența lor”. Consulul descrie activitatea lui Cimpineanu „care s-a angajat să lupte pentru libertățile naționale” și că partidul fondat merge pe „trei căi diferite spre independența țării”. Arată cîne-l sprijină și programul reformelor ce voia să facă, tinerii care se înrolaseră „din acei care se disting prin bune principii și studii solide căpătate și în țări străine” între care citează pe Bălcescu, Voinescu II, Bolliac, Crețulescu, Brăiloiu și alții. Subliniază faptul că tinerimea ține cu partidul național și că lucrează în „vederea pregătirii independenței”. Tot aici se subliniază faptul că „populația din Banat, Bucovina și Transilvania se va uni în momentul cînd Valahia va fi liberă”.

Ambasadorul Franței la Constantinopol întocmește în 1840 un raport-memoriu intitulat „Considerație asupra stării principatelor și asupra viitorului lor probabil” în care arată chiar de la început că „Valahia, Moldova și Transilvania formau vechiul regat al Daciei locuit de o rasă pe care prințul poezilor romani (Ovidiu) o califică de nesupusă. Împăratul Traian care a fost un veritabil și mare om a învins pe Decebal și a făcut din regatul său o colonie romană”.

Documente din 1841—1843 cuprind date privitoare la activitatea francezului Vaillant, la situația politică din Țara Românească, tulburările de la

1847. În rapoartele primite de la Constantinopol se dau date amănunțite asupra venalității ocirnuitorilor și a jafului lui Sturza. Se dau copii de pe scrisorile anonime cu amenințări trimise lui Sturza. Se descrie activitatea teatrală la Iași, unde se jucau piese în care se critica administrația, abuzurile, ignoranța. Un document din 1844 arată că la Iași exista o asociație secretă răspîndită în toată Moldova, formată din elemente din tînăra opoziție și care societate avea o soră în Țara Românească. Scopul acestei mari societăți naționale este „de a lucra cu sîrguință, perseverență și dezinteres pentru tot ce este folositor în principate”. Un raport din 29 iunie 1846 descrie tulburările de la Iași, arestările făcute, mișcările țărănești „încît — spune consulul — prințul Sturza era penibil afectat de tendința acestor tulburări în toate clasele societății”.

Un documentat raport din 6 noiembrie 1847 cu privire la comerț arată că „acum cînd interesele comerciale joacă un rol atît de însemnat în politica națiunilor, bariera vămilor indicate între Principate constituie deja o negare a suzeranității”.

În decembrie 1847 consulul francez din Iași trimitea la Paris un studiu privitor la „starea socială, politică și comercială a Moldovei”.

„Se ignorează în general în Franța — scrie consulul — imensele resurse naturale cu care natura a înzestrat Principatele dunărene. Se închină puia niște locuri miștinose unde bîntuiau frigurile înecate în ceață și barbarie. De aci toată indiferența și neatenția Europei occidentale, indiferența abil exploatată de către o putere care știe perfect de ce susține acest tablou”.

Despre evenimentele anului 1848 în țările române, arhivele din Paris păstrează multe documente. Rapoartele diplomaților francezi, fie că erau de la București, Iași și Galați sau Constantinople, St. Petersburg sau Viena, cuprind date deosebit de importante ceea ce dovedește că autorii lor au dat o atenție deosebită acestei probleme care zguduia întreaga Europă. La 14 martie 1848, ministrul de externe al Franței era înștiințat de faptul că la Iași era o vie agitație, că guvernarea lui Sturza

repetăm știrile cunoscute privind adunarea de la otel de St. Petersburg, reprimarea „revoltanților” și ne oprim pentru a cita raportul din 10 iunie în care se descrie venirea la Iași a lui Talaat Efendi, comisarul turc și activitatea unei societăți secrete din Moldova care agită țărani împotriva guvernului, promiîndu-le micșorarea impozitelor, a corvezilor și altele.

Menționăm de asemenea, un document din 26 iulie 1848 în care se arată protestul moldovenilor încredințat lui Lascarache Bogdan care l-a prezentat comisariului Porții de la Galați, datele referitoare la funcționarea la Iași a unui club — de fapt în secret autorizat de Sturza — pentru a atrage pe tineretul liberal și a-l compromite. Aici s-a redactat și cunoscuta broșură semnată numai cu inițiale și atribuită lui Kogălniceanu și Istrate dar de fapt scrisă de doi salariați ai lui Sturza.

Rapoartele consulului din București către Ministrul afacerilor străine din Paris din anul 1848 formează două volume totalizînd peste o mie file. Aici se dau date și despre evenimentele din Moldova și Transilvania. Se arată că în Moldova „se descoperise o conspirație cu ramificații foarte întinse”, că în Transilvania tulburările cresc și că adunări numeroase au loc la Brașov. Că elementele revoluționare din Valahia găseau sprijin între locuitorii de peste Carpați; se dau știri despre revoluționarii din Țara Românească în frunte cu Bălcescu. La rapoarte sînt anexate și memoriile originale iscălite de N. Bălcescu, A. Golelescu, Eliade, Tell, Magheru, C. A. Rosetti. Pe lângă aceste memorii originale, la rapoarte consulii anexează și proclamații și copii de pe alte documente oficiale. Consulul subliniază nu o dată faptul că oricum se va termina „această revoluție va lăsa rădăcini adînci în țările române și eu sînt convins că din ea va rezulta avantaje reale în viitor asupra clasei locuitorilor care suportă toate sarcinile statului”.

Deosebit de interesante sînt rapoartele ambasadorului francez din Constantinople. Astfel, la 11 iulie 1848 ambasadorul, după ce descrie mersul evenimentelor în Moldova și Țara Românească, anexează un lung memoriu redactat de

estului Europei. O populație mai mult de 8 milioane de locuitori de origine latină, așezată pe un pămînt de o magnificență și fertilitate recunoscută, care s-a menșinat în mijlocul tuturor vicisitudinilor dezastruoase la care ea nu a încetat să fie pradă, de la căderea imperiului roman și care totuși simte astăzi atîta forță vie ca să aspire la o reconstituire independentă, o asemenea populație este cu totul demnă de atenție și interes”. Un alt raport, tot din Viena, din 21 iunie 1848 subliniază faptul că „populația română din Transilvania și din alte cîteva comitate ale Ungariei se agită de comun acord cu popoarele de aceeași rasă care locuiesc de cealaltă parte a frontierelor pentru a se constitui într-o singură națiune”.

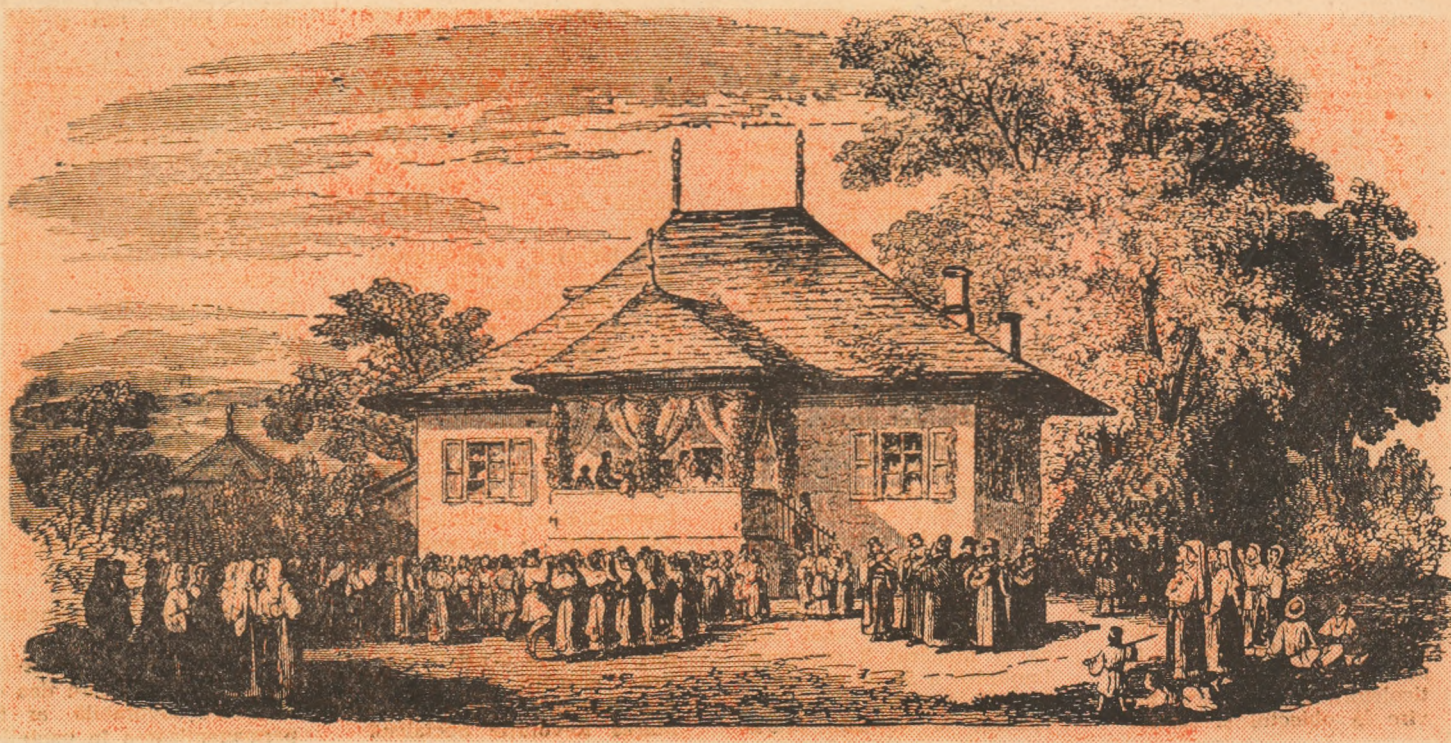
Arhivele Naționale din Paris au achiziționat nu de mult arhiva particulară a cunoscutului om politic francez Guizot, în care se găsește o bogată corespondență privitoare la anul 1848 în Țările române. De asemenea, tot aici se păstrează și arhiva particulară a lui Thouvenel, cunoscutul diplomat, fost ministru al afacerilor străine al Franței care a jucat un important rol în afacerile orientului de mijloc. De asemenea, se păstrează aici fondul poliției orașului Paris în care se găsesc documente privitoare la revoluționarii români din 1848.

Vizitînd depozitele cu nesfîrșitele șiruri de rafturi pline cu documente, arhive vechi, pergamente, create în străvechile cancelarii, te urmăresc din trecut cuvintele marelui istoric francez, prieten al românilor și fost șef al secției istorice din Arhivele Naționale ale Franței, Jules Michelet din anii 1848: „În tăcerea acestor galerii se aude o mișcare, un murmur care nu este al morții. Aceste hîrtii, aceste pergamente, care stau acolo de mult timp, nu cer altceva decît să fie scoase la lumină. Aceste hîrtii nu sînt simple hîrtii ci viața oamenilor, a provinciilor, a poporului”.

Decamdată, de pe documentele depistate pînă acum și care numără peste o sută de mii pagini, se vor aduce de la Paris microfilme care vor fi puse la îndemîna cercetătorilor.

Gh. Ungureanu

Horă — gravură de M. Doussault (Albumul Moldo-Valah).

Revista „Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.”, s-a impus încă de la apariție, (1955) ca o publicație de înalt prestigiu științific.

Reflectând o sferă largă de preocupări a Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., revista abordează probleme din domeniile istoriei moderne și contemporane, teoriei istoriei, istoriei filozofiei, dezvoltării economice și sociale etc. Varietatea tematică, nouitatea tratării, spiritul de analiză și sinteză în dezvoltarea problematicei, asociatările, raportarea constantă, cind faptele o cer, la contextul istoric mondial, dezbaterile largă a problemelor controversate și formularea unor opinii — concluzie, sînt doar cîteva trăsături fundamentale care

le acestei științe, să sprijine „specialiștii în domeniul științei politice din țara noastră în preocuparea lor de adăncire, de elucidare a problemelor controversate, probleme circumscrise în aria unor necesități reale ale teoriei și practicii sociale contemporane, ridicată cu deosebită acuitate în perioada de după cel de al doilea război mondial”. Tot pe planul teoretizărilor remarcăm, de asemenea, intenția colectivului redacțional de a organiza, pe baza articolelor publicate, o „masă rotundă”, la care se vor confrunta noi puncte de vedere, rezultatele urmînd să-și găsească locul, într-o sinteză, în paginile revistei. În cadrul unor asemenea întrevederi, considerăm că pot fi reluate probleme asupra cărora redacția nu și-a exprimat încă poziția, ca de exemplu „O-

șești, Oituz, sau numărul 1 din anul 1968, în care au fost înserate articolele lui T. Georgescu, „Semnificația internă și internațională a luptelor muncitorești române din 1933” și C. Bărbulescu „Partidul unic muncitoresc — expresie a desăvîrșirii unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare din România”, au reprezentat o afirmare valoroasă, care subliniază o dată în plus, posibilitatea tratării unitare a unui material faptic și documentar imens, știința îmbinării în cercetare a spiritului analitic și sintetic.

Aniversările înserate în revistă cu diferite prilejuri s-au dovedit deosebit de eficiente și sub aspectul unor importante contribuții la studiarea a noi laturi ale momentelor istorice. Consider necesar în acest sens, dat fiind cercul larg

din Octombrie” de I. Popescu-Puțuri și I. Rădulescu, „Revoluția din Octombrie și opinia publică progresistă din România” de N. Copoiu), contribuția adusă de români la victoria revoluției, („Participarea oamenilor muncii din România la apărarea și sprijinirea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie” de V. Chereștiu și N. Copoiu), lupta organizată de P.C.R. pentru apărarea primului stat socialist din lume împotriva falsificării și denaturării realităților cu privire la Uniunea Sovietică, („Organizații legale de masă, promotoare ale relațiilor de prietenie între România și UR.S.S., create și îndrumate de partidul comunist în anii ilegalității sale” de Titu Georgescu și Gh. I. Ioniță etc.), surprinzîndu-se astfel ambele sensuri în care s-au desfășurat rela-

sale a unei rubrici de istorie locală. Existența ei ar permite o cercetare temeinică a problemelor specifice ale diferitelor provincii ale țării, lucru care pînă acum a fost făcut doar ocazional, sporadic. Stadiul actual de maturizare a cercetării istorice, cînd sînt realizate mari monografii și ample lucrări de sinteză în principalele probleme ale istoriei patriei, nu trebuie, cred, să-i lipsească diversitatea de studii, care analizînd elementele particulare ale desfășurării procesului istoric din întreaga țară, ar constitui un auxiliar de preț în munca de generalizare și sintetizare.

Remarcăm ca deosebit de utilă permanentizarea rubricii „Evoacări”, în care cercetătorii, dispunînd de o vastă informație, prezintă succint viața și activitatea unor personalități democratice, revoluționare, care prin lupta lor au jucat un rol însemnat în istoria poporului nostru. În acest sens remarcăm avizarea făcută în nr. 1/1968 al revistei, potrivit căreia, începînd din acest an, vor apărea două noi colecții „Biblioteca „Anale” și „Evoacări”, care vor asigura o mai amplă cunoaștere a biografilor militanților de seamă ai mișcării democratice și revoluționare din România. Rămîne, desigur, ca un merit deosebit al revistei de a fi oferit pînă acum un material bogat privind acest capitol.

Rubrica „Viața științifică” prezentă în toate numerele, s-a remarcat ca un capitol însemnat reflectînd principalele evenimente științifice petrecute în țară și peste hotare. Această rubrică ar putea fi, considerăm, mai bogată, poate, prin prezentarea mai amplă a principalelor manifestări științifice din țară. Cu părere de rău, se constată, că în general, provincia este slab prezentată nu numai sub aspectul informativ, ci și în ceea ce privește semnătarii articolelor. Revista „Anale” se impune prin prezența în paginile ei a unor nume recunoscute, ca și a unor tineri și talentați cercetători bucuureșteni, care prin profunzimea studiilor lor contribuie la prestigiul acestei publicații. În acest context însă apare necesară întreprinderea „provinciei”, unde se găsesc, credem, specialiști, care pot aduce contribuțiile lor la elucidarea diverselor aspecte ce fac obiectul tematicii revistei.

Abordînd cele mai semnificative momente din lupta poporului nostru pentru eliberarea sa socială și națională, tratîndu-le prin prisma celor mai recente rezultate ale cercetărilor științifice, dezvoltînd unele probleme teoretice de istorie politică, economică și filozofică, revista se impune cu autoritate cititorilor săi.

Interesul cu care este primită revista, aportul ei la continua dezvoltare a științelor sociale din țara noastră relevă posibilitatea transformării ei în periodic lunar, necesitate reclamată și de sarcinile sporite care revin frontului ideologic din țara noastră.

Spațiul restrîns avut la dispoziție nu permite o ilustrare mai largă a bogăției de idei pe care o cuprinde revista și nici pronunțarea asupra tuturor articolelor și studiilor apărute în numerele supuse analizei. Tematica ei bogată, ancorarea în realitatea socială contemporană, informarea largă, profunzimea studiilor, noutatea interpretării recomandă revista „Analele Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.” ca pe o publicație de mare prestigiu în rîndul publicațiilor noastre științifice.

Conf. univ. A. Loghin
doctor în istorie

NOTE

Din partea conducerii Academiei Republicii Socialiste România primim rugămintea de a aduce unele completări în legătură cu expoziția retrospectivă Tudor Vianu menționată în articolul publicat de prof. univ. Al. Dima în „Cronica” nr. 9/1968.

Organizată sub egida Bibliotecii Academiei, concepția, culegerea documentelor expuse precum și întreaga conducere a lucrării se datorează lui Nicolae Liu (și nu Nicolae Lupu, cum, printr-o neatenție de corectură, a apărut). A colaborat de asemenea: Elena Cernea, muzeograf, care a îngrijit execuția grafică la care și-au mai adus contribuția I. Petrov și Dumitru Sima.

Materialul prețios au fost puse la dispoziție de dr. Ion Vianu și Maria Alexandrescu, fiili regretatului om de cultură, conf. Gh. Bulgar, Emil Manu, Gh. Franța — director al Muzeului Teatrului Național din București, I. Popescu, arhivist și Elena Purica, secretar științific al secției de Filologie din cadrul Academiei, precum și sculptorița Milița Pașcu.

★

Avînd în vedere faptul că, după instalarea lacului de baraj, de la Porțile de Fier, se vor modifica condițiile ecologice de viață, ceea ce va duce la modificarea florei, în prezent, se fac cercetări menite a prezenta amploarea și specificitatea acestor mutațiuni. O parte din lucrările elaborate în cadrul acestor cercetări au fost prezentate, de curînd, într-o sesiune de comunicări a Centrului de Cercetări Biologice din Iași. Notăm dintre acestea: „Micromicete noi pentru România recoltate la Porțile de Fier” (prof. dr. doc. C. Sandu-Ville, M. Rusanu, Florica Iacob, Al. Manoliu), „Cîteva micromicete și plante gazde noi de la Porțile de Fier” (Prof. dr. doc. C. Sandu-Ville, M. Mititiu, Florica Iacob, Al. Manoliu) etc. Au mai fost prezentate și comunicări pe diverse alte teme, cum ar fi: „Aspecte fiziologice ale metabolismului glucidic în legătură cu reacția temperaturii la cîteva specii de plante cultivate” (Conf. dr. Natalia Colteanu, Alina Donose-Pisică, Anca Anghel), „Cyanophyceae din bazinele stătătoare din jurul Iașului” (L. Grui, Daniela Lazăr) etc.

★

Secția de fiziopatologie a nutriției a Institutului de cercetări medicale, din Iași, studiază, de cîteva ani, diferite aspecte ale fiziopatologiei ficatului distrofiat prin dezechilibre alimentare sau prin tetraclorură de carbon. Un accent deosebit se pune, în prezent, asupra tulburărilor metabolice provocate la nivelul ficatului de avitaminoză biotinică. S-a stabilit de alți cercetători că lipsa vitaminei H sau a biotinei provoacă tulburări specifice activității ei fiziologice și tulburări nespecifice secundare, care rămîn încă insuficient înțelșite. Cercetările efectuate la secția de fiziopatologie au reușit să stabilească tulburări în metabolismul hidrocarbonat, printre care creșterea acidului piruvic în singe și scăderea capacității glicolitice a ficatului, tulburări în procesele de oxido-reducere celulară, reducibile prin folosirea unor substraturi ca glucozo-6-fosfatul sau substraturile din ciclul acizilor tricarboxilici, scăderea vitaminei C în viscerele animalelor de experiență, ceea ce implică participarea vitaminei respective în inițierea sau perpetuarea altor lanțuri de dezordine metabolică.

O atenție deosebită se acordă studiilor regenerării hepatice după rezecție parțială, în condițiile avitaminozelor biotinică. S-a putut constata, pînă în prezent, că în ficatul șobolanilor cu carență biotinică au loc modificări în structura unor proteine-enzime, care intervin în sinteza acizilor nucleici, cu rol atît de important în regenerarea postlezională.

Cercetările întreprinse prezintă un interes deosebit nu numai pentru cunoașterea intervenției unor vitamine insuficient studiate pînă în prezent, cum e biotina, în fiziologia ficatului, ci și pentru medicul curant, care trebuie să folosească în mod științific, arsenalul terapeutic al vitaminelor, știut fiind că folosirea acestora în mod empiric și în doze nejudicioase poate avea efecte nocive asupra organismului.

NOTE

O REVISTĂ DE ÎNALT PRESTIGIU

caracterizează elaborarea materialelor și fac din revistă o tribună de afirmare a celor mai noi și înaintate poziții ale specialiștilor, o bogată sursă de documentare pentru un cerc larg de cititori, cercetători, cadre didactice din învățămîntul superior și mediu, activiști de partid și de stat, studenți etc.

Între inițiativele valoroase ale revistei Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., reține atenția deschiderea unor largi discuții în problemele teoretice controversate ale diferitelor domenii de cercetare științifică. Încă din ultimul număr al anului 1966, prin articolul lui C. Mocanu „Obiectul Teoriei istoriei” s-au abordat probleme teoretice ale istoriei, continuate de o serie de studii, dintre care relevăm acelea ale lui I. Florea, „Faptul „istoric” și legitimitatea socială” și H. Culea, „Probleme ale explicației în istorie” (nr. 2—1967), articole care au răspuns necesității de completare a cunoștințelor de teorie a istoriei, precum și elaborării unor ample sinteze.

Cu interes deosebit a fost primită tema: „Națiunea și națiunea în socialism” (nr. 6/1967). Unind competenți specialiști, — istorici, filozofi, economiști, sociologi, juristi, dezbaterile problemei a dus la enunțarea unor poziții noi, între care se remarcă opiniile susținute de A. Gavrilă, care în articolul „Conceptul de națiune”, ajunge la concluzia — interesantă ca punct de plecare pentru viitoarele discuții — că „națiunea e una singură, succedîndu-se de-a lungul celor două orfînduri sociale; (capitalistă și socialistă — n.a.), ea nu se schimbă în esența sa în socialism, ci se îmbogățește, se întregeste, unitatea sa se adîncește pînă la deplina omogenizare”.

Tot în domeniul teoriei, problema științei politice și actualitatea sa ocupă prim planul numărului 1—1968 al Analelor, prin intervenția lui M. Voiculescu „Cu privire la obiectul științei politice”. Capitolul teoretizărilor situează revista în centrul dezbaterilor științifice contemporane referitoare la „știința politică”, răspunzînd intenției formulate de revista însăși, ca prin publicarea studiilor, articolelor, opiniilor cu privire la obiectul și sarcini-

biectul teoriei istoriei”. Fără a pretinde o „ultimă și inatacabilă”, opinie, o sinteză a punctelor de vedere exprimate, o trecere în revistă a stadiului în care se află problema tratată, ar fi bine venită. Pornind tocmai de la asemenea considerente, cred necesară înserarea unor „vitrine bibliografice” ale ultimelor publicații, lucrări, articole pe diverse teme, care, încadrate în tematica generală a revistei, ar oferi un mijloc mai eficient de informare științifică.

Un alt capitol prestigios al revistei îl formează acela al aniversărilor din istoria patriei și mișcării muncitorești internaționale. În acest sens se impun materialele privind principalele comemorări ale anului 1967 și 1968 pînă în prezent prezentate în aspectele lor esențiale, în lumina celor mai noi cercetări și interpretări.

Evocarea evenimentelor cruciale din istoria poporului român, ale luptei sale necurmate pentru independență și suveranitate națională, pentru libertate și dreptate socială a constituit prilejul unor importante manifestări științifice și, în același timp, cadrul adecvat pentru exprimarea unui profund patriotism. Numerele 1 și 2, de exemplu, ale revistei din 1967, consacrate în întregime celor 60 de ani care s-au împlinit de la răscoalele țărănești din 1907 și a 90 de ani de la cucerirea independenței de stat a României, reprezintă o exemplară tratare a unor fenomene complexe, care cer o analiză diferențiată, unghiuri variate, rapoartări multiple, concluzii clare. Probante în acest sens sînt articolele: „Răscoala din 1907 în istoriografia românească”, de acad. A. Oțetea și „Războiul de independență în istoriografia românească”, de acad. P. Constantinescu-Iași și Tr. Lungu, care ne-au introdus mai temeinic în istoriografia problemelor respective, au oferit cititorului posibilitatea de a cunoaște stadiul în care se află tema cercetată, modul nou în care este abordată și care sînt elementele noi de natură documentară sau interpretativă.

Numerele 1 și 2 din anul 1967, citate mai sus, ca și numărul 3 consacrat împlinirii a 50 de ani de la luptele purtate de armata română la Mărăști, Mără-

de cititori ai revistei, să se continue publicarea unor articole de sinteză a cercetărilor de pînă acum, care să cuprindă aprecieri critice asupra diferitelor studii, articole, opinii, exprimate în literatura noastră de specialitate. Tot pe acest plan, cred extrem de utilă îmbogățirea rubricii consacrate diferitelor lucrări apărute peste hotare.

În cadrul problemelor de istorie contemporană au reținut pozitiv atenția preocupările revistei îndreptate, cu același interes, către relevarea legăturilor strînse care au existat între mișcarea muncitorească din România și mișcarea muncitorească internațională.

Astfel, sărbătorirea în anul 1967 a 100 de ani de la apariția monumentalei lucrări a lui K. Marx „Capitalul”, și împlinirea a o jumătate de veac de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie au creat revistei prilejul unor prețioase intervenții în problema raporturilor și influențelor reciproce dintre mișcarea noastră muncitorească și mișcarea muncitorească internațională. Se impun, în acest sens, prin documentarea amplă și riguroasă tratării, articolele: „Răspîndirea ideilor „Capitalului” în România și influența lor asupra mișcării muncitorești la sfîrșitul secolului al XIX-lea” de D. Hurezeanu (nr. 3—1967), „Ideile „Capitalului” lui K. Marx în teoria și practica mișcării socialiste din România”, de I. Iacoș și V. Petrișor, „Unele probleme actuale ale teoriei istoriei în „Capitalul” de V. Liveanu și „Capitalul” lui K. Marx și actualitatea metodei logicii istorice” de I. Florea, (nr. 4 1967).

Sărbătoririi semicentenarioi Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, revista „Anale” i-a consacrat șase articole în numerele 4 și 5/1967. Bazate pe o bogată documentare inedită și edită, autorii au analizat cu pătrundere aspectele abordate, au relevat în mod cel mai convingător, însemnătatea Revoluției din Octombrie („Insemnătatea internațională a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie” de acad. P. Constantinescu-Iași și V. Liveanu), influența acesteia asupra mișcării muncitorești din România („România și Marea Revoluție Socialistă

știle, răsunetul acțiunilor din Rusia în țara noastră și al poziției militanților revoluționari și a cercurilor progresiste de la noi în Rusia. Avînd în vedere diversitatea și complexitatea problematicii revistei „Anale”, consider necesar să sugerez pe această linie, acordarea unei sporite atenții problemelor de interes larg privind istoria contemporană. Mă gîndesc, de exemplu, la teme referitoare la istoria partidelor politice din România și rolul lor în ansamblul vieții politice, sociale și economice a țării. De asemenea, la prezentarea unor momente importante din activitatea partidelor muncitorești (P.S.D., P.S.I., etc.) și rolul acestora în mișcarea muncitorească din țara noastră, care ar reține interesul unui cerc larg de cititori printr-o mai substanțială cunoaștere a istoriei mișcării noastre muncitorești.

Încadrarea istoriei naționale în contextul procesului istoric universal, reflectarea aportului poporului nostru la progresul social, au stat, de asemenea, în atenția colectivului redacțional. Revista consacra astfel articole diferitele congrese și întruniri internaționale, la care au participat și istorici români (nr. 3 și 6 din 1967), publică comunicări referitoare la politica externă a României între cele două războaie mondiale: „Tratatul economic româno-german din 23 martie 1939 și semnificația sa”, de V. Moisuc (nr. 4/1967) și „Dictatul de la Viena — încălcarea brutală a independenței și suveranității României” de Tr. Bunescu (nr. 1/1968).

Pe această linie se impune, necesitatea unui număr sporit de studii și articole, care să analizeze politica externă a României în diferite perioade. Dacă aceste probleme de o deosebită însemnătate i s-a acordat o atenție mare în numerele din 1965, 1966, nu același lucru se poate spune despre cele din 1967 și 1968. Problemele politicii externe a României, mai ales între cele două războaie mondiale, cer studii ample, aprofundate, care să facă posibilă înțelegerea cît mai completă a fenomenului istoric.

O altă problemă căreia revista ar trebui să-i dea o rezolvare favorabilă, ar fi permanentizarea în paginile

UNITATEA IDEALULUI REVOLUȚIONAR

(Urmare din pag. 1)

București, ale lui Bălcescu în Transilvania și Moldova, ale lui M. Kogălniceanu la București sau înfăptuirile de la Mînjina lui C. Negri, care, conform spuselor lui V. Alecsandri, „au avut o neprețuită influență în favoarea mișcării naționale de la 1848”. Aici revoluționarii munteni și moldoveni au dezbătut, în 1846, principiile fundamentale ale emancipării clăcașilor, în prezența lui Ion Ţenescu de la Brad, specialist în probleme agrare, pe care-l vom întâlni apoi în mijlocul revoluției muntene. Totodată societățile culturale și politice secrete au constituit, în aceeași perioadă, arsenalul ideologic unde s-a pregătit și s-a cultivat spiritul de luptă pentru ridicarea socială și națională a tuturor românilor.

Mișcările revoluționare interne, continuate în atara granițelor, îndecosebi în cadrul „Societății studenților români” de la Paris au pregătit nu numai ideologia anului 1848, comună românilor de pretutindeni, ci au pus și bazele organizatorice ale revoluției ce trebuia să izbucnească. În acest context revoluția din 1848, cuprinzând pe rînd Moldova, Transilvania și Țara Românească și urmărind aceleași obiective, cu deosebiri neesențiale generate de particularități specifice, ne apare nu regională, irracională, ci ca un tot unic. Edificatoare în acest sens sînt programele revoluționare cvasi-identice în problemele fundamentale pe care revoluția era chemată să le rezolve.

Preocupați de introducerea libertăților general-democratice care să permită accesul la viața politică a unor categorii sociale cît mai largi, revoluționarii moldoveni, transilvăneni și munteni au inclus, în programele mișcărilor, revendicări comune tuturor, ca: egalitatea în drepturile politice și civile, libertatea comerțului, libertatea tiparului, libertatea individuală și inviolabilitatea domiciliului, drepturi politice pentru toți cetățenii, adunări naționale, compuse din reprezentanții tuturor categoriilor sociale, instrucție egală și gratuită pentru toți românii etc. Aplicarea acestor reforme trebuia să ducă la ceea ce N. Bălcescu va denumi „dominarea democrației, dominarea poporului prin popor”.

Conducătorii revoluției de la 1848 au înțeles, cu deosebită claritate, că introducerea acestor libertăți nu se putea face iată rezolvarea uneia din problemele fundamentale ale epocii, desființarea clăcii și improprietărea țăranilor. Ideea înlăturării relațiilor agrare de tip feudal, prin emanciparea iobagilor și improprietărea lor a fost susținută la 1848 de toate elementele înaintate ale revoluției din cele trei țări române. Acestea s-au ridicat

la o înaltă înțelegere a legăturilor indisolubile care existau între improprietărea țăranilor și propășirea națiunii românești. „Pentru a avea o patrie spre a o putea apăra — spunea Bălcescu — este de neapărată trebuință a face pe țărani proprietari”. Pe aceeași poziție se situa și M. Kogălniceanu, cînd alirma în Dorințele partidei naționale în Moldova, că „numai un țăran proprietar, iubindu-și pămîntul său, va iubi și patria”. Pentru Transilvania, rezolvarea problemei sociale, cerută prin programul adoptat de adunarea națională de la Blaj, avea semnificații mai adînci decît în Moldova și Țara Românească. Desființarea iobăgiei aici era condiționată de stărmirea puterii politice și economice a nobilimii maghiare.

Manifestînd o preocupare constantă pentru consolidarea unității economice a țărilor române, prin includerea în programele revoluțiilor a unor revendicări privind libertatea industrială și comercială, înființarea de bănci naționale sau de școli profesionale, desființarea vămilor la graniță, etc. revoluționarii pașoptiști au înțeles în mod genial legătura indisolubilă dintre reformele burgheze și crearea statului național. Aplicarea acestora nu era posibilă fără desființarea barierelor artificiale care separaseră cele trei țări românești și fără scuturarea jugului străin.

Neîndoios, la 1848, problema unității naționale a stăpînit toate spiritele, a dominat toate acțiunile revoluționare. Dacă în programele oficiale ea nu apare, datorită conjuncturii externe de care revoluționarii români au fost nevoiți să țină seama, ideea este prezentă însă în programele elaborate de emigrații moldoveni la Brașov și Cernăuți, iar în Țara Românească și Transilvania este pe larg dezbătută în presa revoluționară a timpului cum și în bogata corespondență întretinută între românii de pretutindeni. Realizarea unității naționale a fost concepută în mai multe variante în timpul revoluției de la 1848. Mulți reprezentanți de seamă ai generației pașoptiste s-au gândit la înființarea treptată a „visului de aur” al românilor prin unirea — într-o primă fază — a Moldovei și Țării Românești, și apoi, după consolidarea noului stat, să se treacă la desăvîrșirea unității naționale, la constituirea Daco-României. Viziunea Daco-României nu a dispărut nici un moment din planurile revoluționare și a fost prezentă chiar și în discuțiile din martie 1848 de la Iași. Orientul larg, „dacic”, al planurilor armate ale revoluționarilor moldoveni emigrați, care prin Alecu Russo și M. Costachi-Epureanu cereau sprijin militar bănaeanului Eftimie Murgu, în vederea unei noi insurecționări a țării lor, sînt elocvente în acest sens.

Prezența revoluționarilor din cele trei țări românești la marea adunare națională de la Blaj — puternică manifestare „dacică” — are o semnificație deosebită. Participarea lor a fost făcută cu conștiința măturisită că „acolo se cercetau trebuințele națiunii române întregi”. După ce dieta din Cluj votase, împotriva voinței maselor, alipirea forțată a Transilvaniei la Ungaria, transilvănenii și-au îndreptat toate speranțele înspre Principatele Române, cătoro urma să le revină rolul principal în înființarea unității depline. „Soarta națiunii române — afirma, cu luciditate, Gh. Bariș — se va hotărî în București și în Iași, iar nu în Cluj, nici în Blaj, nici în Buda”.

Participarea transilvănenilor la revoluția din Țara Românească, mai ales în calitate de comisari de propagandă, a ridicat legăturile dintre românii de pe ambele versante ale Carpaților, la cea mai înaltă expresie a luptei comune pentru unitatea politică națională. De altfel, în tot cursul anilor 1848—1849 a existat continua preocupare ca revoluția din cele trei țări românești să fie sprijinită de toți românii, prin toate mijloacele și, în același timp, să nu se piardă nici un moment din vedere asigurarea planului unitar românesc. În iulie 1848, Al. G. Golescu a lansat chiar ideea constituirii unui centru de acțiune revoluționară la București în vederea stimulării luptei pentru unitatea națională a tuturor românilor. Militînd pentru înființarea acestui deziderat revoluționarii pașoptiști au înțeles cu claritate că între unitate națională, existență națională și independență, există o legătură indestructibilă.

După înfrîngerea treptată a revoluțiilor române, problema unității și libertății naționale a poporului român a continuat să preocupe deopotrivă pe moldoveni, munteni și transilvăneni. Acționînd în emigrație, răspîndiți fiind în toată Europa, de la Paris, Bruxelles și Viena pînă la Constantinopol și Brusa, ei încercau să dobîndească sprijinul cabinetelor și popoarelor europene pentru realizarea unității naționale a românilor.

Condițiile externe nu erau însă maturizate pentru săvîrșirea imediată a Unirii; forțele interne singure nu erau încă destul de puternice pentru a înființa unitatea și numai răsturnarea revoluționară a monarhiilor feudalo-absolutiste din centrul și răsăritul Europei, prin lupta tuturor popoarelor asuprite, ar fi făcut cu putință înființarea neîntîrziată a unității naționale a poporului român.

Evenimentele ce vor urma vor contribui, în limitele impuse de condițiile istorice concrete, la împlinirea nobililor idealuri pentru care a trăit și luptat generația pașoptistă.

corespondență literară

ION ALION, BUCUREȘTI:

Reproducem, din Efigie, un fragment: „În interior, adesea, și oamenii-s sonori / și-s plini de fremătare, mereu ca niște ape, / ca din toridul zbcium al timpului topit / cu-adevărată față-n prezent ei să apară, / așa cum fiecare pe sine s-a-mplinit, / trăindu-și, pe măsură, efigia solară”. Am înclină să credem că stihurile citate mai sus vă exprimă exact timbrul poetic. Adică, există o necesitate care răspunde voinței poetului. Nu știm, însă, intrucit exigența învinge sau nu mișcarea interioară. Poezia dv., clară și simplă, într-un limbaj fără dificultăți, își propune un contact între poet și cititor; ecoul liric, însă, este surdinizat, aproape pînă la un fel de dispariție. Ar trebui să răspundă permanent sensibilității și nu numai mișcării prozodice și apărării rimei. În această căutare a necesității, gravitînd în jurul unei elici, sînt excluse: șovăiala, spectrul lipsei liniilor de perspectivă.

G. F. MANGALIA

Grupajul de poeme ne-a parvenit foarte tîrziu. Fără ocolisuri, putem afirma din capul locului: nu sîntem prea departe de tipar. Există o siguranță în vers, în mișcarea gîndului. Fluxul liric nu-și consumă vibrația în gel și lasă în subtext o muzicalitate surprinzătoare și prin asociațiile plastice.

ILIE COSTACHE, BUCUREȘTI:

E caracteristică o anume inocență, care ar trebui să declanșeze lirismul pur. Din nefericire, ea este fecundată de flame retorice. Contemplarea melancolică a lucrurilor nu este susținută continuu de sobrietatea imaginii. Cuvîntului nu i se explorează substanța intimă, ardentă. Saltul în imaginar este anevolos, cu aripile prea strînse. Totuși, lumina unor texte confirmă încotro să mergeți.

EM. GREGOR, CRAIOVA:

Cel puțin din materialele pe care le-am parcurs, putem conchide că sînteți un adept al poeziei de notație. Vă plac versurile sincopate, concise. Deși, altele, tonul confesiv (fără nici un mister) nu vă este străin. Dar căuțînd efectul spectacular al imaginii, alunecați în retorică, în literaturizare. Asociațiile își lasă descoperit contra-făcutul. Meditația asupra tainelor lumii rămîne fără un rezultat poetic. Se resimte epulzarea de sinceritate și profunzime.

MIRON RUSU-BARIAN:

Nu poate fi vorba de o violență verbală. Gesticulația însăși rămînd ușor patetică. Ruga lui Iov e un fel de replică la „realitatea” biblică. Atînsă de încifrare, nu-i putem trece totuși cu vederea acuratețea imaginii: „Descchide-ți porțile, să beau din apa ta, / Mărite somn, împărăție lină! / Din fructele transformate-n pace / Mă voi culge-n echilibrul drept”. Tabloul pe care-l zugrăviți în Simbolul mai sus, cu vădită căznă de a-l ridica la o viziune metafizică, nu depășește comentariul hermetizant. Atenție, apoi, la pericolul autopastîsei!

CONSTANTIN DUHALM:

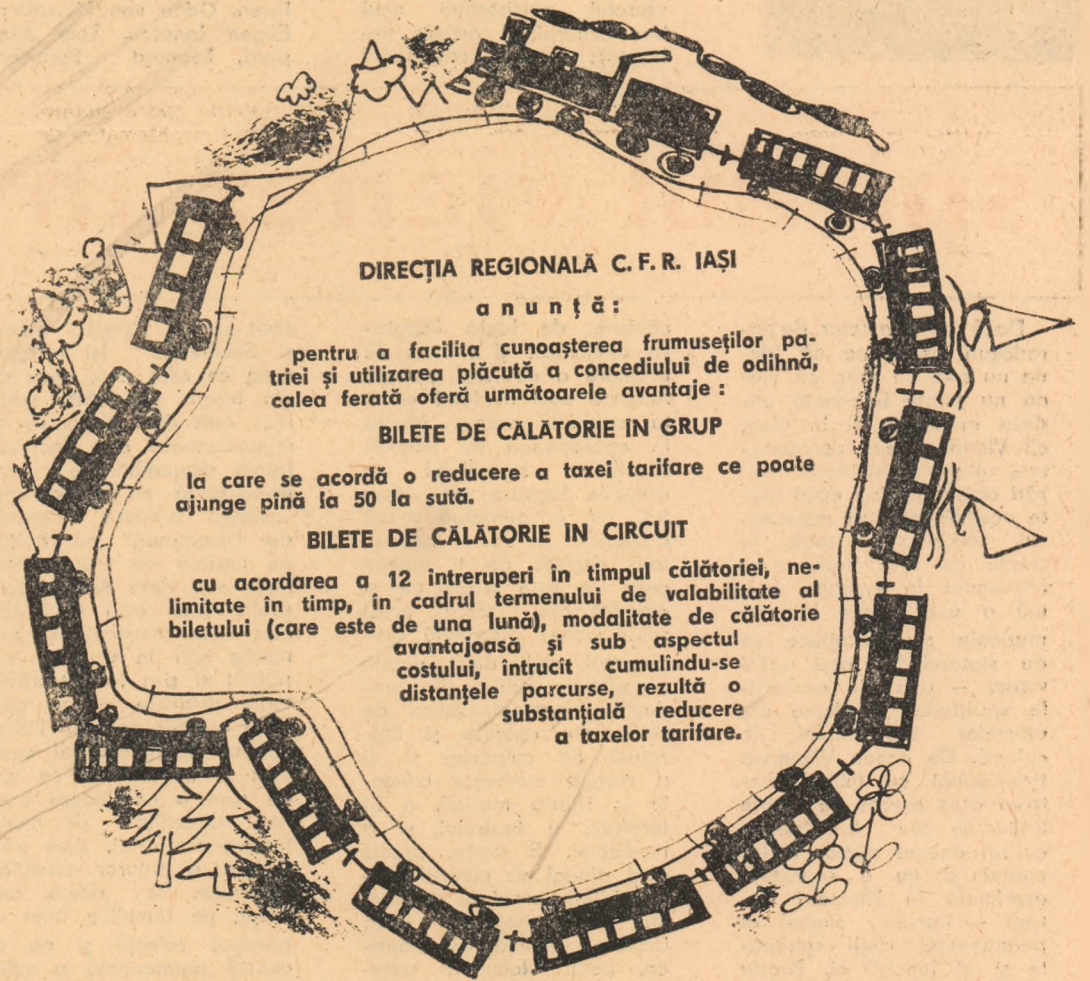
Cele două poeme: Portret și Autobiografie sînt, în fond, două secvențe ale aceluși întreg. Demonstrînd oscilațiile de acceptare a unei modalități sau alta. De pildă, în primul, metaforismul este exploziv; în cel de-al doilea, o remarcabilă economie verbală. Între aceste incertitudini de exprimare mai originală, intensitatea lirică nu și-a găsit sunetul propriu. Deși, asistăm la un joc al inefabilului.

H. Z.

ADMINISTRATIA ASIGURĂRILOR DE STAT

Face cunoscut posesorilor de autoturisme că pot incheia în condiții avantajoase asigurări facultative în vederea obținerii de despăgubiri în cazurile de daune produse autoturismelor ca urmare a ciocnirilor cu alte mijloace de transport, izbiri cu orice bunuri, a derapării, exploziilor sau altor cauze care pot produce pagube.

De asemenea, pot incheia asigurări facultative pentru cazurile în care posesor de autoturisme sînt obligați la plata unor despăgubiri civile față de persoanele accidentate, sau față de proprietarii bunurilor distruse ori deteriorate.

DIRECȚIA REGIONALĂ C. F. R. IAȘI

anunță:

pentru a facilita cunoașterea frumuseților patriei și utilizarea plăcută a concediului de odihnă, calea ferată oferă următoarele avantaje:

BILETE DE CALĂTORIE ÎN GRUP

la care se acordă o reducere a taxei tarifare ce poate ajunge pînă la 50 la sută.

BILETE DE CALĂTORIE ÎN CIRCUIT

cu acordarea a 12 intreruperi în timpul călătoriei, nelimitate în timp, în cadrul termenului de valabilitate al biletelui (care este de una lună), modalitate de călătorie avantajoasă și sub aspectul costului, intrucit cumulîndu-se distanțele parcurse, rezultă o substanțială reducere a taxelor tarifare.

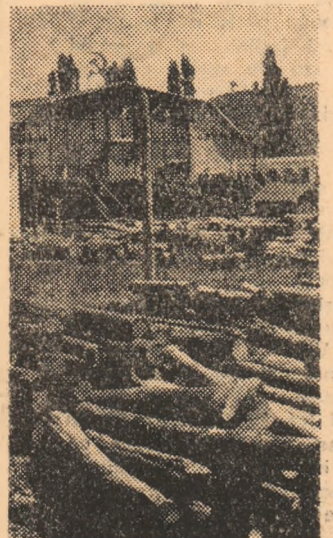
Economisiți timp procurîndu-vă biletele de călătorie pe orice distanțe de la Agențiile de voiaj din Iași, strada Lăpușeanu nr. 22, precum și de la cele din orașele Birlad, Suceava, Roman și Bacău.

ÎNTRERINDEREA FORESTIERĂ—IAȘI

U. I. L. CIUREA

Produce parchet clasic de stejar și de fag, precum și parchet lamelat de stejar

- cheresfea de fag
- cheresfea de stejar
- cheresfea din diverse alte esențe

OMAR
KHAYYAM

cafirene

Mai toarnă-mi vinul roșu ca un obraz de față.
Curatul sînge scoate-l din gîturi de ulcioare.
Căci în afara cupei, Khayyam azi nu mai are măcar un singur prieten cu inima curată.

★
Vreau beat să fiu într-una și-avrea să dorm mereu.
Am renunțat să aflu ce-i bine și ce-i rău.

Durerea, bucuria — la fel sînt pentru mine.
Căci zîmbetu-i solia tristeții care vine.

★
Acest vas fu odată un biet îndrăgostit gemînd de nepăsarea unei femei frumoase.
Iar toarta era brațul ce mîgîia mihnit suavul gît cu-atingeri ușoare, de mătase.

★
Miresme, harfe, buze și bucle aurii — o, jucării sfărmate de Vreme, jucării...
Gînd, faptă, renunțare, virtuți, căinți și rugă — cenuși pe care Timpul le spulberă, cenuși...

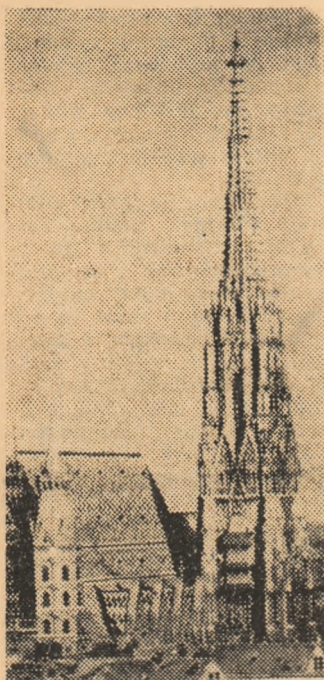
Versiune românească de

George Popa

Saul Baizerman :

„Afire” — cupru ciocănit

zuieste să surprindă sensurile și direcțiile culturii și nu se mulțumește doar cu simpla colecție de date este faptul că Viena și Salzburgul nu reprezintă în evoluția spirituală a omenirii doar o succesiune în timp de nume și evenimente. Ele au existat aici și pe zidurile caselor, în muzee, în arhive, în documente, amintirea lor trăiește și unele din ele le-am străbătut cu pasul de la Heiligenstadt unde Beethoven și-a scris nemuritorul său testament din 1802 pînă în inima Vienei la clădirea Operei din apropierea elegantei Kärntnerstrasse inaugurată în 1869. Dar incununându-le și mai presus de ele se află spiritul care le-a însuflit și le-a dominat, constituind în fond secretul persistenței unui flux cultural și artistic neîncetat: acea permanentă

bre sau mai puțin cunoscute, toate însă ascultate și primite de public cu un mare interes. Și aici cred că este necesar să ne oprim o clipă și să încercăm încă o delimitare a ceea ce numim spirit vienez în cultură și să-l situăm în istoria vieții spirituale. Sub aparențele severe și uneori reci ale arhitecturii, sub protecția fascinantă a atîtor nume celebre și a atîtor evenimente de cultură, spirite superficiale suspectează Viena și Salzburgul de o închistare conservatoare apăsătoare și să retrăiască din gloria marilor maeștri. Nimic mai fals și oricine privește cu atenție repertoriul Operei, al teatrelor, al Operei populare, întîlnește alături de Mozart, Weber, Dumas, Richard Strauss, Ibsen, Odön von Horvath pe Eugen Ionescu, Tom Stoppard, Leonard Bernstein,

din cele mai prestigioase festivaluri contemporane: cel de la Salzburg.

Hofmansthal spunea în 1919, fixînd programul acestei moderne întreceri a maeștrilor cîntăreți: „Căutăm puritatea și frumusețea și oferim cea mai nobilă dintre plăceri”. Și într-adevăr, de-a lungul a patruzeci de ani, numele cele mai mari ale muzicii și teatrului universal au dus această torță a purității și frumosului. O enumerare ce ar cuprinde pe Toscanini, Furtwengler, Bruno Walter, Karajan, Mitropoulos și multe asemenea celebrități, s-ar dovedi de-a dreptul fastidioasă. Dar nu această paradă a numelor impresionează aici, ci faptul că festivalul de la Salzburg nu s-a transformat într-o manifestare spectaculoasă, ci a devenit prin interpretările date unor opere cunoscute cum sînt cele ale

plină afirmare. Pe unul din cei mai prestigioși violoniști ai epocii noastre, Wolfgang Schneiderhan și pe ilustra sa soție, soprana Irmgard Seefrid, i-am ascultat într-un program Mozart într-o sală ce nu intrunea atributele fastului și în ambianța intimă a căreia muzica maestrului de la Salzburg afla rezonanțele ei cele mai pure și mai apropiate de sensul original. Revelația acelei formații de o adevărată virtuozitate și de o perfecțiune uimitoare, corala de copii din Hofburg, am avut-o într-o capelă a palatului, în timp ce interpretau „Missa Coralis” de Liszt. Pentru că arta Austriei, pentru că viața culturală a acestei țări, nu se reduc doar la o colecție de nume celebre care trec pe aici în virtutea amintirii unor epoci de strălucire, ci reprezintă un flux continuu,

călătorii, Viena și Salzburgul nu și se relevă numai drept imense arhive ale artelor, ci ca prezențe efective în viața spirituală contemporană. E drept, puține instituții artistice din lume s-ar putea mîndri cu un trecut atît de prestigios, cu nume atît de mari care să fi urcat pe podium precum Filarmonica din Viena, ce a împlinit anul acesta o sută cincizeci de ani de la primul său concert. Și aceeași constatare se poate face despre Opera din Viena, despre Burgtheater sau despre festivalurile de la Salzburg. Ori de cîte ori le reconstituim evoluția, avem impresia că în timpul existenței lor aici s-a răsfrînt tot ce a avut mai de preț arta lumii, că ele o rezumă și o definesc în elementele ei esențiale. Dar ceea ce mi se pare a consti-

spiritul vienez în cultura universală

Dacă aș fi amator de paradoxuri aș spune că Viena nu este un oraș, că Viena nu poate fi situată undeva în spațiu și în timp, că Viena nu are coordonatele obișnuite ale unei așezări omenești. Sau dacă toate acestea au fost adevărate, toate s-au topit în creații de artă, toate s-au impregnat în țesătura intimă a unor opere literare, muzicale sau științifice ce au statornicit acel spirit vienez — una din realitățile spirituale evidente ale ultimilor trei secole de cultură. De aceea Viena s-a transformat cu timpul dintr-un oraș așezat pe cutare latitudine sau longitudine, cu un anume număr de locuitori și cu o suprafață exprimată în kilometri pătrați — într-un simbol al permanenței vieții spirituale și al înnoirii ei. Pentru aceasta, atunci cînd, cu trei ani în urmă, mi s-a spus la telefon: peste o săptămînă îți veți pleca la Viena, am tresărit ca și cum omul de la capătul firului mi-ar fi spus: peste o săptămînă îl veți întîlni și eventual veți sta de vorbă cu Mozart, Beethoven, Mahler, Bruckner, Freud, Reinhardt... Și cînd anul acesta din nou m-am oprit la Viena am avut sentimentul că în zori voi coborî la o întîlnire stranie cu tot acest cortegiu impunător de nume ce acoperă toate ramurile artei și ale științei, nume ce și-au legat viața și opera de Viena și au aflat aici terenul cel mai fertil pentru afirmarea plenară a talentului lor. Pentru că ceea ce mi se pare esențial, ceea ce se impune cu o realitate obiectivă istoricului ce năstare de efervescență, de

căutare, de luptă împotriva anchilozei și rutinei, de afirmare a geniului creator. Aceasta este în fond esența spiritului vienez înțeles în accepțiunea lui majoră. Identificat superficial cu ritmurile fugoase ale valsului, cu o perpetuă bună dispoziție și cu o neîncetată dorință de a culege ceea ce este strălucitor și elegant din viață, acest spirit vienez înseamnă înfinit mai mult decît datele superficiale culese din producții cinematografice de serie, din opere teatru și literatură de colportaj și el a marcat momente cruciale în istoria muzicii, a literaturii, a teatrului și a medicinei. E drept, atunci cînd ajungi să cunoști Viena și Salzburgul îți dai seama cîtă dreptate avea Brahms spunînd că „muzica, pentru locuitorii acestei încîntătoare capitale, face parte din temperamentul lor”. Dar nu muzica înțeleasă ca exteriorizarea unei stări de spirit euforice, ci muzica adevărată de ieri și de astăzi. Itinerariul meu artistic la Viena și Salzburg, care a trecut prin Opera de stat, Opera populară, noua sală a Festivalurilor mozarteum și sediul asociației Mozart m-a convins încă o dată că ideea de muzică nu este aici sinonimă cu divertismentul. Cu sălile pline și receptive se arătau deopotrivă entuziaste față de „Răpirea din Serai” de Mozart, de „O viață de erou” a lui Richard Strauss sau concertul numărul unu pentru pian de Șostakovič. În aproape o săptămînă am parcurs deci o adevărată istorie a muzicii, auzind lucrări celebre Jean Anouilh. Mai repede

decît ne-am așteptat. Viena și Salzburgul își apropie ceea ce este nou, ceea ce s-a înscris pe orbita valorilor autentice. Ceea ce te impresionează este deci extrema disponibilitate care învecinează pe scena unei instituții artistice „Contele de Luxemburg” cu baletul de muzică de Darius Milhaud sau Bela Bartok. Spiritul vienez este deci așa cum l-am cunoscut în chiar marile săli în care el s-a născut și și-a format trăsăturile distincte și așa cum l-am urmărit pe calea literară: un spirit cultural complex și multilateral ce tinde spre o cuprindere a tuturor direcțiilor de manifestare ale artei, spre o inseriere a tuturor creațiilor autentice. Se ridică, cel-drept, pe temeliiile unei riguroase selecții și pe această permanentă a valorilor. Pentru unii, programul festivalului din acest an de la Salzburg (ce a cuprins „Boris Godunov”, „Carmen”, „Flautul fermecat”, „Răpirea din Serai”) nu ar reprezenta o mare noutate și ar sta sub semnul unui acut conservatorism, dacă nu am ști că sub bagheta lui Karajan, Zubin Mehta, Sawalich, operele amintite retrăiesc și recapătă o nouă strălucire. După cum zilele festive ale Vienei din acest an au adus reinterpretarea simfoniilor lui Mahler în versiunea lui Leonard Bernstein, ceea ce a constituit o adevărată revelație.

Se spunea, și nu fără dreptate, că o epocă se definește nu numai prin ceea ce produce dar și prin modul în care reclusează valorile anterioare. De fapt, acesta este și sensul unuia lui Mozart sau Beethoven

sau ale altora noi, cum au fost cele ale lui Richard Strauss, un adevărat etalon artistic față de care s-au măsurat și se vor măsura încă toate marile izbînzii ale artei interpretative. Acesta este spiritul vienez, mereu însetat de valorile absolute ale spiritului, pe care dacă înțelege să le păstreze și să le restituie în autenticitatea lor, nu le privește ca pe niște piese de arhivă, ci le readuce mereu la lumină în interpretări ce le pun în evidență perenitatea. Aici cred că aflăm punctul de impact al acestei neîncurte continuități și al progresului continuu pe care spiritul vienez l-a marcat în istoria culturii. Echilibrul mereu stabil între înnoirile autentice, cum sînt cele din școala lui Webern și Schönberg sau a lui Max Reinhardt și între permanențele artei dintotdeauna, au creat o sinteză originală, aptă mereu să dea imbolduri noi progresului artistic. Fără îndoială, mai sînt oameni care înțeleg dragostea pentru muzică și teatru, a vienezilor numai în formele sale spectaculoase, încîntată de lumina candelabrelor strălucitoare ale marilor săli ale Operei și Burgtheaterului. Nimic mai fals. Dacă e adevărat că vienezul dă spectacolului cîntea convenită și-l privește ca pe una din sărbătorile vieții lui, pasiunea sa pentru artă nu este sinonimă cu fastul și sclipirile exterioare. Am cunoscut teatrele experimentale, de cameră, în sala cărora coborî într-un subsol cu cîteva zeci de locuri și unde un public mereu entuziast încurajează talente tinere în mereu și mereu improspătat

de prezența generațiilor tinere. Itinerariul mi-a prilejuit să cunosc deopotrivă micii cîntăreți de la Hofburg, ce realizau la un moment dat impresia întîlnirii cu ceea ce bănuim că trebuie să fie muzica sferelor, și cu muzicienii ai generației foarte tinere, pianistul salzburghez Gernot Sieber sau dirijorul vienez Fridrich Pleyer și cu artiști de o excepțională valoare de la Atelier Theater, dintre care se impuneau Frank Lester și Gudrun Geier și cu generația nouă de pe scena Burgtheaterului, unde în John Gabriel Breckman, alături de maeștri de talia lui Edwald Balsler, Alma Seidler și Paula Wessely, am întîlnit pe cei doi artiști de o desăvîrșită înzestrare — Knut Koch și Helma Gautier, integrați perfect acestui ansamblu prestigios.

lata cum, la sfîrșitul unei tui una din trăsăturile de-

finitorii ale spiritului vienez, pe care am căutat să-l caracterizez aici, este faptul că această splendidă evoluție nu s-a oprit în timp, că pe scara vremii ea a urcat necontenit, atrîgînd tot ce a avut mai de valoare lumea întreagă și restituind aceleiași lumi în versiuni exemplare, creînd adevărate prototipuri. Dacă marile momente ale Vienei și ale Salzburgului se leagă de numele unor artiști de geniu, liantul l-a constituit spiritul vienez, orientat necontenit spre perfecțiune, spre acel maxim potențial artistic spre care năzuim cu toții și pe care instituțiile Vienei au privilegiul de a-l fi realizat de atîtea ori. De aceea vom putea spune că spiritul vienez s-a transformat într-un adevărat etalon al artei și ca atare îl aflăm sedimentat în istoria culturii universale.

Valeriu Răpeanu

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Colegiul de redacție:

AL. ANDRIESCU, N. BĂRBĂLESCU (redactor șef adj.), CONST. CIOPRAGA (director), ION CREANGĂ, AL. DIMA, ILIE GRĂMĂDĂ, DAN HATMANU, MIRCEA RADU IACOBAN (secretar general de redacție), GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, ACHIM STOIA, CORNELIU STURZU (redactor șef adj.), CORNELIU ȘTEFANACHE (redactor șef adj.), NICOLAE TAȘOMIR.

Prezentare grafică
VALER MITRU